

Nombia kpaakpaa njan Luka be nmarase ne Luka

¹ Kegyia kpaakpaa Teyofilose, balan burum te yee kakyen nmarase nombia njan be kon de gyan kebo lee Yesu Kristo wose man ne see. ² Nombia njan bon nmarase ne, mena nombia nenan ke te ban bon mo be sia naa na leenan kewalan, te bon kolosi de Gbengyoo Yesu Kristo wose man nombia fa daa ne yakowon. ³ Kegyia Teyofilose, lee mena don man gbagba gyoo nombia kenan man nideli leenan na kewalan ken na, me naawon nyi kaboena nyi maa tolle na kekon bii dokolon dokolon fa nen, ⁴ na n ke nyin gyen nyi nombia njan pou bon wola nen ne yee ampan.

Gyon Wurubuarɛ lonsonre non kalola wose man nombia

⁵ Deban ken gyoo Herode ne di gyoori Gyudia teele man ne, na Wurubuarɛ sae non kyaa ken bee baake e nyi Sakaria. Na on kpuɛ Abigya saere dikpii man, te on weele Elisabete mon lee Wurubuarɛ sae Aaron duulun man. ⁶ Sakaria na on weele gbenehen tene Wurubuarɛ siaman. Te bee di de Gbengyoo Wurubuarɛ mmaraase na on nombia njan pou don nideli ken ba wose man be dana nombiikum daale ya. ⁷ Mon bon tan bu ya nawolo nyi Elisabete yee olamanbo e, te non na on baale Sakaria mon pou te nmeɛ.

⁸ Wee daale ne, kaa liwon Sakaria saese dikpii ken don nyi baa gyoo Wurubuarɛ osom deni dinaa ken man ke fa Wurubuarɛ kedi. ⁹ Be lon boe ngba mena ken ba amanberɛ na wolo ne, te yalawon Sakaria don nyi waa

gyu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ɔ kaa too oliifi. ¹⁰ Debaŋ keŋ ɔ ba gyoo Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man ɔ kaa too oliifi nɛ, na balan dikpii keŋ pou kyaa debɔɔ man bɛɛ fane. ¹¹ Sakaria kɛɛ too oliifi keŋ nɛ, botɔɔ te Wurubuarɛ kpilale kɔŋawɔ ɔ gyaŋ kaa seŋ kedeesa boe keŋ ɔ na too oliifi ke dɔɔ nɛ dunoluŋ dɔɔ. ¹² Sakaria kena e nɛ, ɔ wɔe lɔɔ e te gyakoloŋ gyoo e. ¹³ Keŋte Wurubuarɛ kpilale ŋon yako e nyiaa, “Sakaria na yee ya, Wurubuarɛ te nyii n kefane mena dɔɔ n wɛɛle Elisabete waa lola bu baale fa neŋ, na n ka do e yeŋe nyi Gyɔn. ¹⁴ Ba lola bu ŋon na, gyae ke yɛɛ neŋ gyonŋ nideli te balan burum mɔ sia gyae ka gye ɔ dɔɔ, ¹⁵ nawolo nyi bu ŋon waa yɛɛ walaŋ dinaa Wurubuarɛ siaman, mena dɔɔ ɔ na mo solonŋ na solonŋ daa ɔ nɔɔ ya. Wurubuarɛ waa mo ɔ felinŋ do ɔ man leenaŋ ɔ naa tɔɔman pɛna baa lola e. ¹⁶ Te waa kyɛɛkee Iseraetena balan burum agyueŋ kɔŋ be Gbeŋgyoo Wurubuarɛ gyaŋ. ¹⁷ Wurubuarɛ waa mo ɔ felinŋ do ɔ man, na waa fa e doŋ ŋgba mena keŋ ɔ be fa ɔ dekpeŋkpeŋgyɔɔre Elia nɛ. Waa ta de Gbeŋgyoo ŋon siaman na waa desina kyaɔ na be bia nsana, te balan baŋ bɔɔ ne bu Wurubuarɛ ya nɛ, waa besena wɔ kɔŋ gbɛɛ kpaakpaate keŋ dɔɔ na waa desina de Gbeŋgyoo balan see e.”

¹⁸ Botɔɔ te Sakaria bɔɔse Wurubuarɛ kpilale ŋon nyiaa, “Sena te maa yɛɛ na maa naa nyi nombia keŋa yɛɛ ampaŋ? Nawolo nyi daa na me wɛɛle pou te ŋmɛɛ.” ¹⁹ Keŋte Wurubuarɛ kpilale ŋon tiranɔɔ fa e nyiaa, “Maŋ yɛna Gaberele, Wurubuarɛ kpilale ŋon ma seŋɛɛ ɔ siaman debaŋ kamaɛ. ŋon kpila na maŋ nyi me kaa yako neŋ mena nombia kpaakpaa keŋa. ²⁰ Nombia ŋan mɔɔ yako neŋ nɛ, gyae ke kɔŋ ŋgba mena keŋ mɔɔ yako see nɛ. Mɔna keŋ n te lɛɛ me nombia keŋa di ya dɔɔ nɛ, n be gyae n ke tale kolosi ya kaboena nombia ŋan mɛɛ yako

nenɛ nɛ kekɔŋ ampaŋ debaraŋ keŋ mɔɔ see nenɛ nɛ.”

²¹ Debaraŋ kenaraŋ pou man na, balaraŋ baraŋ kyaa deɔɔ man beɛ daa Sakaria, na beɛ gyueŋ kpene keŋ dɔɔ ɔ be dɔɔ Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man mena. ²² Debaraŋ keŋ ɔ ba lee kɔŋ balaraŋ baraŋ gyaŋ nɛ, ɔ te tale kolosi na wɔ ya, mena dɔɔ ba gyeŋawɔ nyi ɔ te naa kalesewola daale Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man. ɔ nyinmaase te ɔ moowɔ kolosi na wɔ, nawolo nyi ɔ ta bese omumuu. ²³ Debaraŋ keŋ ɔ be yeɛ ɔ saere tom keŋ taŋ nɛ, te ɔ besewɔ gyuu ɔ deɛ. ²⁴ Nombia keŋa kekɔŋ wɔle nɛ, te kyare ya te ɔ weɛle Elisabete kyara fulu, te ɔ weese ɔ wose gyaalana banon keŋ ɔ beɛ lee deɔɔ ya. ²⁵ Keŋte ɔ yakowɔ nyiaa, “De Gbenɔgyoo Wurubuarɛ te wii me waraŋase ŋgba ɔ ba lese desɛŋ dinaa kei lee me dɔɔ balaraŋ siaman nɛ.”

Yesu kalola dekpɛŋkpɛŋ kegyɔ

²⁶ Elisabete fulu keŋ ke di gyaalana looro nɛ, Wurubuarɛ kpila ɔ kpilale Gaberele gyuu Nasarete keŋ kyaa Galelia teɛle dɔɔ nɛ. ²⁷ ɔ kpila e gyuu alebu ŋolo ŋon ɔ te doo ta na baale ya nɛ gyaŋ. ɔ yeŋe yeŋa Mɛɛre. Mɛɛre kei na Gyosɛfo ŋon ɔ ba lee gyoo Defidi duulɔŋ man nɛ bake la see nyi baa yala dɔŋa nɛ. ²⁸ Keŋte Wurubuarɛ kpilale ŋon gyuuwɔ ke yako e nyiaa, “Mɛɛre nyan na nyeebam, nawolo nyi Wurubuarɛ kpuɛ na nenɛ, te ɔ nyinmaa gyakaa n dɔɔ nideli.” ²⁹ Mɛɛre kenyii nɔɔwoya keŋa nɛ, ɔ wose gbirisi e nawolo nyi ɔ te nyii nombia ŋan man nideli ya.

³⁰ Keŋte Wurubuarɛ kpilale ŋon yako e nyiaa, “Mɛɛre na yee ya, Wurubuarɛ ta mo ɔ bereɛ boele nenɛ. ³¹ Nyan ke kyan fulu na n ka lola bu baale na n ka do e yeŋe nyi Yesu. ³² Waa yeɛ walaŋ dinaa Wurubuarɛ siaman, na baa baake e nyi Wurubuarɛ Kpatakpere ŋon bu. De Gbenɔgyoo Wurubuarɛ waa yela waa di gyoori ŋgba ɔ naana Defidi nɛ. ³³ Waa di gyoori Gyekɔpo duulɔŋ man balaraŋ dɔɔ

kekpaakekpa, te ɔ gyoori kenaj betaj ɔto ya.” ³⁴ Botɔɔ te Mɛɛre bɔɔse Wurubuarɛ kpilale ɲon nyiaa, “Sena te nombia keɲa gyae ke tale kɔɲ mena, debaj keɲ mɔɔ gyeɲ baale na baale ya?” ³⁵ Keɲte Wurubuarɛ kpilale ɲon tiranɔɔ fa e nyiaa, “Wurubuarɛ felij ɲon gyae kekɔɲ kaa gyoo n man, na Wurubuarɛ Kpatakpere ɲon ka mo ɔ doɲ keɲ do n man na n ke kyanɲ fulu. Mena dɔɔ bu ɲon nyanɲ ka lola nɛ, waa yeɛ bu ɲon ayimɛɛ be doo ɔ man ya, te baa baake e nyi Wurubuarɛ bu. ³⁶ Kɛɛ! N loɲto Elisabete ɲon be kpa ɔ yeɛ ɔlamanbo e te ɔ be ɲmɛɛ koraj mɔ nɛ, te kyanɲ fulu gyaalaɲna looro yaa. ³⁷ Nawolo nyi kpene kamasɛ be kyaa keɲ nyi Wurubuarɛ be gyae waa tale yeɛ ya.” ³⁸ Keɲte Mɛɛre yakowɔ nyiaa, “Ma nyee tesɛɛ bo na Wurubuarɛ. ɲan pou n be yako maɲ nɛ dɛɛkɔɲ mena.” Keɲte Wurubuarɛ kpilale ɲon laɲawɔ yela e.

Mɛɛre kegyu Elisabete gyan

³⁹ Weeya akalansɛɛ ɲaale wɔle nɛ, Mɛɛre desina ɔ wose te ɔ gyuu Sakaria na ɔ wɛɛle Elisabete gyan Gyudia tɛɛle man. Na donɔɔ keɲ man be kyaa nɛ, gyakae bulase dɔɔ. ⁴⁰ ɔ ka gyoo donɔɔ keɲ man nɛ, ɔ gyuuwɔ Sakaria dɛɛ te ɔ doo Elisabete nɔɔ. ⁴¹ Debaɲ keɲ Elisabete be nyii Mɛɛre nɔɔ kado keɲ nɛ, ɔ bu ɲon wosi ɔ wose ɔ tɔɔman, te Wurubuarɛ felij ɲon kaa gyoowɔ Elisabete man nideli. ⁴² Keɲte Elisabete nyanɲewɔ fae yeesa nyiaa, “Nyanɲ yeɲa alo ɲon Wurubuarɛ ba mo ɔ nyiɲmaa gyakaa n dɔɔ nideli ala pou man, te ɔ ta mo ɔ nyiɲmaa gyakaa n bu ɲon nyanɲ ka lola nɛ dɔɔ.” ⁴³ Wonɲ nombia dinaana yaa Wurubuarɛ yeɛwɔ fa maɲ nɛ, nyi me Gbeɲgyoo ɔ naa waa kɔɲ kaa do maɲ nɔɔ? ⁴⁴ Nawolo nyi me ka betaa nyii n nɔɔ kado pɛ, te me bu ɲon ɔ doo me tɔɔman nɛ nyanɲewɔ wosi ɔ wose. ⁴⁵ Wurubuarɛ te hiraa neɲ, ɲgba n be lɛɛdi nyi de

Gbenḡyoo nombia ḡan ɔ be yako nɛ, gyaɛ kekɔḡ mena fa neḡ nɛ. ⁴⁶ Keḡte Mɛɛre yakowɔ nyiaa,

“Mɛɛ lese de Gbenḡyoo yele lee me konɔɔ man.

⁴⁷ Wurubuarɛ yɛna ma nyeeleɛɛre,
mena dɔɔ te mɛɛ nyanḡee,

⁴⁸ nawolo nyi ɔ te tɔɔse maḡ wa alebu kei dinɔɔ,
ḡon nafaɔ bɔɔ ne kala maḡ do balaḡ man ya nɛ.

Lee nɛnɛɛ ne gyuu nɛ, walaḡ kamaɛ waa baake maḡ nyi,
alo ḡon Wurubuarɛ be hiraa e.

⁴⁹ Nawolo nyi Wurubuarɛ Kpatakpere ḡon te yɛɛ nombia
dinaana fa maḡ.

ɔ yɛɛ Wurubuarɛ ḡon ayimɛɛ be doo ɔ man ya.

⁵⁰ Deniwalḡ duuluḡ kamaɛ man nɛ,
ɔ ne wii baḡ pou bee yee e nɛ waraḡase.

⁵¹ ɔ ta mo ɔ doḡ yɛɛ gyakoloḡ nombia,
te ɔ yaasee balaḡ baḡ bee gyina ba wose nɛ na be
nombia ḡan pou bɛɛ gyueḡ ba nyeeya man nɛ lee
ɔ siaman.

⁵² ɔ te yɔkɔse gyoonɛḡ dinaana tɛɛle man,
te ɔ gyinaa balaḡ baḡ bɛɛ yɔkɔse ba wose nɛ adido.

⁵³ ɔ te yeli baḡ tanam na ko wɔ nɛ te nyiḡ abɔɔ kpaakpaa,
te ɔ yela baḡ be dana kɔba nɛ laḡawɔ nyiḡmaase
kufu nawɔɔ kufu.

⁵⁴ ɔ te di ntam keḡ ɔ be kaḡ fa de naanaɔ nɛ dɔɔ,
te ɔ kɔḡawɔ kaa kyɔ ɔ tewulɛɛ Iseraetena,

⁵⁵ ḡgba mena keḡ ɔ be yako see nyi,
waa wii Aberaham na ɔ duuluḡ man balaḡ pou waraḡase
kekpaakekpaɛ nɛ.”

⁵⁶ Mɛɛre kyaawɔ Elisabɛte gyaḡ ḡgba gyaalaḡna batooro
nɛ, te ɔ besewɔ gyu ɔ dɛɛ.

Gyɔn Wurubuarɛ loḡsɔɔre kalola

⁵⁷ Debaḡ keḡ Elisabɛte kalola be lii nɛ, ɔ lola bu baale.

⁵⁸ Balaḡ baḡ be kyaa benaa na e, na ɔ loḡtona nyii mena

keŋ de Gbenjyoo be wii ɔ waraŋase nideli nɛ, be popou nyanjeewɔ kpu na e. ⁵⁹ Bu ŋon kedi weeya gyanaara nɛ, be kɔŋawɔ be kaa kara ɔ baala wose na baa mo ɔ kya Sakaria yeŋe do e, ⁶⁰ mɔna ɔ naa bɛɛwɔ te ɔ kpa “Baa baake e nyi Gyɔn.” ⁶¹ Keŋte balan ban yako e nyiaa, “Yeŋe kei te yeɛ n dekpajalan man yeŋe ya.” ⁶² Botɔɔ te ba moo be nyinmaase kolosi na ɔ kya bɔɔse e yeŋe keŋ ɔ ne gyae nyi baa mo do ɔ bu ŋon. ⁶³ Keŋte Sakaria yako wɔ nyiaa baa fa e kolo waa ŋmarase ke dɔɔ, te ɔ ŋmarasewɔ nyi, “ɔ yeŋe yeŋa Gyɔn.” Nombii kei yeɛ be popou gyakolon. ⁶⁴ Debokenan man te Sakaria nɔɔ gyusuuwɔ te ɔ fiasɛɛ kolosi lese Wurubuarɛ yeŋe. ⁶⁵ Keŋte gyakolon gyoo be teŋia ban pou, te nombia ŋenan yaaseewɔ gyu Gyudia tɛɛle man donɔɔse ŋan ŋe kyaa bulase dɔɔ nɛ pou man. ⁶⁶ Walaŋ kamase ŋon ɔ be nyii nombii kei nɛ bɔɔse ɔ wose nyiaa, “Walaŋ wonɔti dinɔɔ yaa bu kei waa kaa yeɛ baa?” Nawolo nyi be naawɔ nyi, de Gbenjyoo Wurubuarɛ nyinmaa gyakaa ɔ dɔɔ nideli.

Sakaria ke kpee nɔɔnen lese Wurubuarɛ yeŋe

⁶⁷ Wurubuarɛ moo ɔ felin ŋon do Gyɔn ɔ kya Sakaria man, te ɔ kolosi Wurubuarɛ nombia see nyiaa,

⁶⁸ “De Gbenjyoo Wurubuarɛ,

dɛɛ lese n yeŋe nawolo nyi n te kɔŋ kaa lɛɛ n balan Iseraetena nyee.

⁶⁹ N te fa daa nyeelɛɛre dinaa ŋolo,

ŋon ɔ ba lee n tobaale Defidi duulur man.

⁷⁰ ŋgba mena keŋ n be tɛɛ nya akpenkpenjyɔɔra ban ayimɛɛ be doo be man ya nɛ dɔɔ kolosi see nɛ nyiaa,

⁷¹ waa lɛɛ daa lee de kɔlala,

na ban bɔɔ ne naa de sia lan ya nɛ nyinmaa man.

⁷² N yakowɔ nyi nyan ke wii de naanaɔ waraŋase,

na n ke tɔɔse nɔɔkebakesee kej emɛɛ na wɔ be bake see nɛ.

73 N karja ntam fa de naana Aberaham,
te emɛɛ na e bakewɔ see nyi,

74 n ka lese daa lee de kɔlala nyinjmaase man,
na ke yela dɛɛ tale gyɔ de konɔɔ som ney kej dɔɔ
yee gyakolonj ya,

75 na dɛɛ yɛɛ balanj banj be gbɛɛneɲ tenɛɛ n siaman,
na banj ba wose betanj ayimɛɛ ya kelii debanj kej dɛɛ
yey nɛ.

76 Sakaria ke yako keɲa pou tanj nɛ
te ɔ kolosiwɔ fa bu ɲon nyiaa,
nɛnɛɛ nyanj me bu Gyɔn,
baa baake ney nyi

Wurubuarɛ Kratakperɛ ɲon dekpɛɲkpɛɲgyɔɔre,
nawolo nyi nyanj keta de Gbɛɲgyoo ɲon siaman
na n ke desina ɔ gbɛɛneɲ fa e.

77 Na n ke yela ɔ balanj ka gyeɲ nyi ba sola Wurubuarɛ te
ɔ mo be nombiakumɛɛ kyɛɛ wɔ na,
baa nyinj nyeekelɛɛ.

78 Nawolo nyi Wurubuarɛ yɛɛ waraɲasete e,
te ɔ te kpila nyeelɛɛre ɲon nyi waa kɔɲ kaa lɛɛ da
nyee.

ɔ kekɔɲ gyae ke yɛɛ ɲgba keɲmaɲee nɛ,

79 keɲmaɲee kei gyae ka lee adido kɔɲ banj pou be kyaa
ditinjɛɛ man na yey gbɛɛneɲ man nɛ dɔɔ,
na kawola daa gbɛɛ kpaakpaa kej dɛɛ ta wosefɛɛreɲ
man.”

80 Keɲte bu ɲon beewɔ te de Gbɛɲgyoo Wurubuarɛ
moo ɔ felij ɲon do ɔ man te ɔ nyija doɲ. ɔ kyaawɔ
depampaa dinaa man kaboena wee kej ɔ ba lese ɔ wose
debɔɔ wola Iseraetena nɛ liiwɔ.

2

Yesu kalola wose man nombia

¹ Debaŋ kenaŋ man te Roman gyoo dinaa ŋon bEE baake e Agustuse nE, faa mmaraa nyi baa kala balan baŋ pou be kyaa ɔ tEEle man nE. ² Kei yeNa balan kekala gyaŋgbate, debaŋ keŋ Kireniuse kyaa Romantena gyoo dinaa nawɔɔ man Siria tEEle man nE. ³ Lee mmaraa keŋ gyoo ŋon be faa dɔɔ, walaŋ kamaSE gyuu ɔ dEE ɔ kaa ŋmarase ɔ yele. ⁴ Keŋte GyosEfo mɔ lee Nasarete keŋ kyaa Galelia tEEle man nE, gyu BeteleHEm keŋ ke kyaa Gyudia tEEle man nE. BeteleHEm donɔɔ kei man te ba lola gyoo Defidi. GyosEfo gyuu botɔɔ nawolo nyi ɔ lee gyoo Defidi duuluŋ man. ⁵ ŋon na MEere ŋon, ŋon na e be yako see nyi baa yala dɔŋa nE, gyuu la be kaa ŋmarase ba yela. Debaŋ kenaŋ man na MEere dana fulu. ⁶ Ba kekyaa BeteleHEm botɔɔ nE te kadoŋee kyana MEere. ⁷ Keŋ be te nyiŋ deni ŋɔɔla dasoe keŋ man ya dɔɔ, be gyue ka gyoo wonembia dedoi man. Botɔɔ te ɔ lola ɔ bu baale gyaŋgbate te ɔ mo kakyenŋbelaase milii e mo e doosi adakaa keŋ wonembia ne dii ke man nE man.

WurubuarE kpilala baŋ kekolosi na namensekEelera baale

⁸ Debaŋ kenaŋ man na, namensekEelera baale kyaa ŋale man benaa na botɔɔ yenaŋ bee gyee be namense nelim kenaŋ. ⁹ Botɔɔ te de Gbeŋgyoo WurubuarE kpilale ŋolo kaa bEEwɔ lee be dɔɔ te de Gbeŋgyoo WurubuarE gyoorobiiri keŋ ŋalakeewɔ kilisi wɔ, keŋte gyakolon gyoo wɔ. ¹⁰ Keŋte WurubuarE kpilale ŋon yako wɔ nyiaa, “E naa yee ya! E kEE! Me ta mo nombia kpaakpaa ŋaale mEE kɔna ŋon. Nombia keŋa gyae ke yEE balan pou gyoy. ¹¹ Nawolo nyi gyeyŋ wee kei nE, be ta lola E nyeelEere fa ŋon gyoo Defidi donɔɔ BeteleHEm man. ŋon yeNa

de Gben̄gyoo Kristo, (walaŋ ɲon Wurubuarɛ be yako see nyi waa kaa lɛɛ ɔ balan̄ nyee nɛ). ¹² Kpene keŋ gyae kawola nyi nombia ɲan mɛɛ yako nɛ yɛɛ ampan̄ yɛna nyi, ɛ kena kyokyoo ɲon doo adakaa keŋ wonembia ne dii ke man nɛ man, na be ta mo kakyen̄gbelaase milii e.” ¹³ Debokenaŋ man te Wurubuarɛ kpilala burum baale kɔŋawɔ kaa kpu na kpilale gyan̄gbate ɲon, te be kpee nɔɔnɛŋ lese Wurubuarɛ yele nyiaa,

¹⁴ “Wurubuarɛ ɲon n kyaa adido,
n gyoorobiiri kaboena neŋ.

N wosefɛereŋ dɛɛkɔŋ balan̄ ban̄
bɛɛ gyoo n sia tɛɛle kei dɔɔ nɛ man.”

¹⁵ Wurubuarɛ kpilala ban̄ ka bese lee be gyan̄ gyu adido nɛ, namensekɛɛlera ban̄ yako dɔŋa nyiaa, “ɛ fa dee gyu Bɛtelɛhɛm, na de kaa kɛɛ kpene keŋ be kɔŋ te de Gben̄gyoo Wurubuarɛ ba lese wola daa nɛ.” ¹⁶ Mena dɔɔ be yɛɛwɔ bilesŋ te be gyuuwɔ te ba ke naa Mɛɛre na Gyosefo na kyokyoo ɲon, na ɔ doo adakaa keŋ wonembia ne dii ke man nɛ man. ¹⁷ Namensekɛɛlera ban̄ kena kyokyoo ɲon nɛ, be yako wɔ mena keŋ Wurubuarɛ kpilale ɲon be kolosi kyokyoo ɲon wose man nombia fa wɔ nɛ. ¹⁸ Nombia ɲan namensekɛɛlera ban̄ be yako nɛ, yela balan̄ ban̄ pou bɔɔ nyii ɲa nɛ wose gbirisi wɔ. ¹⁹ Mɔna Mɛɛre kyan̄a nombia kɛŋa pou do ɔ konɔɔ man, na ɔ na gyueŋ ɲe man nideli. ²⁰ Namensekɛɛlera ban̄ besewɔ lan̄, na bee kpee nɔɔnɛŋ lese Wurubuarɛ yele lee ɲan pou bɔɔ nyii te bɔɔ naa nɛ dɔɔ, nawolo nyi nombia ɲan pou bɔɔ nyii te bɔɔ naa nɛ, kyaawɔ na ɲan Wurubuarɛ kpilale ɲon be yako wɔ nɛ.

Be kado Yesu yele

²¹ Weeya gyanaarate keŋ kelii nyi baa kara bu ɲon baala wose nɛ, ba doo e yele nyi Yesu. Mena yele kei

te Wurubuarε kpilale ηon yakowɔ nyi baa baake e pεte Mεεre kyaηa ɔ fulu.

Gyosεfo na Mεεre kamo Yesu gyu Gyerusalεm

²² Debaη keη ba ayimεε kegberaa weeya ηan be gyaηee ηgba mena keη Wurubuarε mmaraase ηan ɔ be yeli Mosesi be ηmarase see nawolo nε, Gyosεfo na Mεεre moo Yesu gyu Gyerusalεm donɔɔ man be kaa do de Gbeηgyoo Wurubuarε nyiηmaa man, ²³ nawolo nyi de Gbeηgyoo Wurubuarε mmaraase ηan ɔ be yeli Mosesi be ηmarase see nε ne yako nyiaa, “Bu baale kamaε ηon ɔ naa waa taηgbεε lola na, baa mo e ka do de Gbeηgyoo Wurubuarε nyiηmaa man.” ²⁴ Keηte Gyosεfo na Mεεre gyuuwɔ ke deesi fa Wurubuarε ηgba mena keη Wurubuarε mmaraase ηan ɔ be yeli Mosesi be ηmarase see ne yako nε nyiaa, “Baa mo donɔɔ man yaa ηale man awuluηna bala deesi nε.”

²⁵ Debaη kenarη na balee ηolo kyaa Gyerusalεm donɔɔ man keη ɔ yele yεna Simeɔn. ɔ yεε walaη ηon ɔ gbεeneη tenεε Wurubuarε siaman te ɔ ne yee Wurubuarε. Wurubuarε felij doo ɔ man te ɔ ne daa wee keη Wurubuarε waa kaa lεε Iseraetena nyee nε. ²⁶ Wurubuarε felij ηon lese la wola e nyi, waa naa nyeelεεre ηon de Gbeηgyoo Wurubuarε be yako see nyi waa kɔη nε pεna ηon Simeɔn ka yeη. ²⁷ Wurubuarε felij ηon yela Simeɔn gyuu Wurubuarε ɔsom deni dinaa keη man. Gyosεfo na Mεεre ka mo be bu Yesu ηon kɔη be kaa do de Gbeηgyoo Wurubuarε nyiηmaa man, ηgba mena keη Wurubuarε mmaraase ηan ne yako nε, ²⁸ te Simeɔn tee ɔ nyiηmaase lεε bu ηon te ɔ lese Wurubuarε yele nyiaa,

²⁹ “De Gbeηgyoo Wurubuarε,
nombii keη n be yako see nε n te di ke dɔɔ.

Mena dɔɔ nyarj ke tale lo n tobaale gbɛɛ wosefɛɛrenj man.

³⁰ Nawolo nyi manj gbagba ta mo me sibii naa nyeelɛɛre njon n be kpili nɛ,

³¹ n kpila e nyi waa kɔnj na balan pou kena e.

³² Njon yɛna keɲmanjee keɲ

gyae ke yela banj bɔɔ yɛɛ Iseraetenawɔ ya nɛ,

kena n gbɛɛnenj na baa lese n balan Iseraetena yele.”

³³ Simeɔn nɔɔwoya njan ɔ be yako lee be bu njon wose man nɛ, doo bu njon ɔ kya na ɔ naa nɔɔ. ³⁴ Keɲte Simeɔn fanewɔ fa wɔ nyi Wurubuarɛ waa hiraa wɔ te ɔ yako bu njon ɔ naa Mɛɛre nyiaa, “Wurubuarɛ lese na bu kei. Iseraetena burum banj baa bɛɛ e na baa naa diyem, te banj mɔ baa lɛɛ e di na baa nyinj nyeedonj. Bu kei waa yɛɛ Wurubuarɛ gbagba tobaale, mɔna balan baa koro seɲ tia e, ³⁵ na ka lese njan balan burum na gyuenj nɛ pou debɔɔ. Te nyarj Mɛɛre n kena diyem njgba sila te ba moowɔ sɔɔ nenj n konɔɔ man nɛ.”

Ana kekolosi lee Yesu wose man

³⁶ Alo kegyia njolo kyaawɔ njon bɛɛ baake e nyi Ana. ɔ yɛɛ Wurubuarɛ dekpɛɲkpɛɲgyɔɔre e te ɔ kya yele yɛna Fanuwɛli. Fanuwɛli kei lee Asa dekpɛɲalanj man. Ana kei yalawɔ te njon na ɔ baale kyaawɔ kulutoonej nyetooro, te ɔ baale yeɲawɔ yela e. ³⁷ Te ɔ kyaawɔ lialo man kulutoonej sɔnjonaara na anaara (84). Nelim na ka weese pou na ɔ kyae Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man ɔ ne bake ɔ nɔɔ fane. ³⁸ Simeɔn kɛɛ kolosi nɛ, te njon Ana mɔ kɔɲawɔ. ɔ fanewɔ fa Wurubuarɛ karanj, te ɔ kolosiwɔ lee bu njon wose man fa balan banj bɛɛ daa nyeelɛɛre njon waa kɔnj kaa lese Gyerusalɛmtena lee ba diyem man nɛ.

³⁹ Gyosefo na Mɛɛre keyɛɛ kpene kamase taj njgba mena keɲ de Gbenjgyoo Wurubuarɛ mmaraase njan nawolo nɛ, ba besewɔ gyu be dɛɛ Nasarɛte keɲ kyaa Galelia

tɛɛle man nɛ. ⁴⁰ Bu ɲon beewɔ yɛɛ donɲ te ɔ sia karawɔ nideli, te Wurubuarɛ moo ɔ bɛrɛɛ boele e.

Yesu kegyu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa man

⁴¹ Kulutoo kamasɛ nɛ, Yesu ɔ kya na ɔ naa ne gyu Gyerusalɛm ke di ba nyeekeɛɛwee dinaa keɲ. ⁴² Yesu ke di kulutooneɲ kufu ala nɛ, be gyuu Gyerusalɛm be kaa di ba nyeekeɛɛwee dinaa kei ɲgba mena keɲ bɛɛ taɲ gyu nɛ. ⁴³ Be ke di wee keɲ taɲ bese bee gyu nɛ, Yesu dɔɔwɔ Gyerusalɛm botɔɔ mɔna ɔ kya na ɔ naa ta gyem ya. ⁴⁴ Na baɲ gyeɲ nyi ɔ kpue na be balaɲ dikpii keɲ mena dɔɔ be tɛɛwɔ wee debiliɲ pou, pɛte ba gyoo e kekeɔ be tebia na ba loɲtona man. ⁴⁵ Keɲ ba te naa e ya dɔɔ, ba besewɔ gyu Gyerusalɛm donɔɔ man be kaa keɔ e. ⁴⁶ Ka weeya atoorote te ba ke naa e Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man na ɲon na Gyudatena mmaraa wolala baɲ kyaa la. ɔ ne tei be nombia, na ɲon mɔ ne bɔɔse wɔ nombia. ⁴⁷ Mena keɲ ɔ ne nyii nombia ɲan asɛɛ na mena keɲ ɔ ne tira ɲe nɔɔ fa wɔ nɛ, doo baɲ pou be tei nɛ nɔɔ. ⁴⁸ ɔ kya na ɔ naa ke gyu kena e botɔɔ nɛ, ba wose gbirisi wɔ. Keɲte ɔ naa bɔɔse e nyiaa, “Me bu, weera te n yɛɛ daa mena? Keɛ, daa na n kya sia te yɛɛ, de dɔɲɛɛ dɛɛ keɔ neɲ.” ⁴⁹ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ɛ ne keɔ maɲ? ɛ ba gyeɲ nyi kaboena nyi maa kyaa me kya dɛɛ yee?” ⁵⁰ Mɔna ɔ kya na ɔ naa te nyii kpene keɲ ɔ be yako wɔ nɛ asɛɛ ya. ⁵¹ Botɔɔ te Yesu korowɔ sila wɔ gyu Nasarɛte donɔɔ man, te ɔ nyii ɔ kya na ɔ naa dei. ɔ naa moo nombia keɲa pou do ɔ konɔɔ man, na ɔ na gyueɲ ɲe man nideli. ⁵² Yesu beewɔ nideli te ɔ sia karawɔ kpu, te ɔ gyoo Wurubuarɛ na balaɲ pou sia.

3

Gyɔn Wurubuarɛ loɲsɔɔre ke desina gbɛɛ fa Yesu

kekɔŋ

Mateo 3:1-12; Maaƙe 1:1-8

¹⁻² Debaŋ keŋ Sakaria bu Gyɔn sɛɛ ɔ kyaa depampaa dinaa keŋ man nɛ, Wurubuarɛ kolosiwɔ fa e nyi waa gyu kekolosi Wurubuarɛ nombia fa balaŋ. Debaŋ kenaŋ na gyoo dinaa Kaesa Tiberiuse ke di gyoori Roman tɛɛle dɔɔ kulutooneŋ kufu anoŋte man kenaŋ, na Pɔntiɔse Pilato ne diina gyoori Gyudia tɛɛle dɔɔ. Herode mɔ ne diina gyoori Galelia tɛɛle dɔɔ, te ɔ naabu Filipino mɔ ne diina gyoori Iturea na Tirakonitise tɛɛlese dɔɔ, te Lisaniase mɔ ne di gyoori Abilene tɛɛle dɔɔ. Na Ana na Kaifase mɔ yeŋa Wurubuarɛ saese kegyiise Gyerusalem donɔɔ man.

³ Keŋte Gyɔn tɛɛwɔ donɔɔse ŋan ŋe kyaa Gyɔɔdan boo nɔɔman nɛ pou dɔɔ ɔ ne kolosi nyiaa, “ɛ kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛneŋ kumɛɛ man na ɛ ke kɔŋ Wurubuarɛ gyaŋ, na waa mo ɛ nombiakumɛɛ pou kyɛɛ ŋon.” ⁴ Ŋgba mena keŋ Wurubuarɛ dekpenjkenjgyɔɔre ŋon bɛɛ baake nyi Yesaya be ŋmarase ɔ tɔne man lee Gyɔn wose man nɛ nyiaa,

“Ŋolo ne fae yeesa depampaa dinaa man nyiaa,
ɛ desina de Gbeŋgyoo gbɛɛneŋ,
na ɛ ke yela ɔ gbɛɛneŋ pou ka teneɛ.

⁵ ɛ tɔ boŋobii kamase
na ɛ ke yeɛɛ bulase na bulasebia pou,
na ŋa ke doo kyɛɛkyɛɛ.

ɛ teneɛ gbɛɛneŋ ŋan be gokii nɛ,
na ɛ ke kyalase gbɛɛneŋ ŋan ŋa be kyalasɛɛ ya nɛ.

⁶ Keŋa pou wɔle na,
balaŋ pou baa naa nyeelɛɛre ŋon
Wurubuarɛ ba lese nyi ɔ kaa lɛɛ daa nɛ.”

⁷ Balaŋ burum kɔŋawɔ Gyɔn gyaŋ nyi waa sɔ wɔ Wurubuarɛ loŋ te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “ɛmɛɛ baŋ ɛ dana nombiakumɛɛ ŋgba doma nɛ, amɔte faree na ŋon nyi

yaa yeu lee Wurubuarɛ banj dinaa kej gyae kekɔŋ balan dɔɔ nɛ man? ⁸ Ɛ yɛɛ nombia kpaakpaa ŋan nawolo nyi ɛ te kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛneŋ kumɛɛ man nɛ. Ɛ na yɛɛ ya agyueŋ nyi kej ɛ yɛɛ Aberaham ɔ naanasewɔ dɔɔ te Wurubuarɛ lɛɛ ŋon ya. Mɛɛ yako ŋon nyi Wurubuarɛ waa tale yela boya adonj keŋa ka bese naanase fa Aberaham. ⁹ Wurubuarɛ te desina ɔ deberŋa see waa tunjii daase lo, mena dɔɔ danj kamaɛ kej bɛɛ se bia kpaakpaa ya na, waa tunj ke lo na baa keretii ke do boalanj man.”

¹⁰ Botɔɔ te balan dikpii kej bɔɔse Gyɔn nyiaa, “Akpa mena na, wonj te kaboena nyi dɛɛ yɛɛ?” ¹¹ Keŋte Gyɔn tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Nyanj ŋon n dana kegbase ala na, mo dokolonj fa ŋon ɔ be tanj ya nɛ, te nyanj ŋon mɔ n dana weenɛɛ na, fa ŋon ɔ be tanj ya nɛ.” ¹² Lempoolɛɛra baale mɔ kɔŋawɔ nyi Gyɔn dɛɛ sɔ wɔ Wurubuarɛ lonj te be bɔɔse e nyiaa, “De Gbenjyoo, wonj te kaboena nyi daa mɔ dɛɛ yɛɛ?” ¹³ Keŋte Gyɔn tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Ɛ na lɛɛ kɔba kela kej kaboena nyi yaa lɛɛ nɛ ya.” ¹⁴ Yoonɔɔtena baale mɔ bɔɔse e nyiaa, “Daa mɔ de? Wonj te kaboena nyi dɛɛ yɛɛ?” Keŋte Gyɔn yako wɔ nyiaa, “Ɛ na mo siadonj lɛo ŋolo kɔba ya, yaa ɛ na mo nombiakumɛɛ gyakaa ŋolo dɔɔ ya. Ɛ yela kɔba kej bɛɛ tɔ ŋon nɛ ka gyoo ɛ sia.”

¹⁵ Lee mena kej balan banj ne daa nyeelɛɛre ŋon Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔŋ dɔɔ nɛ, walanj kamaɛ yɛɛ wa agyueŋ nyi Gyɔn yɛna nyeelɛɛre ŋon. ¹⁶ Keŋte Gyɔn tiranɔɔ fa be popou nyiaa, “Manj dɔɔ lonj te mɛɛ mo sɔ ŋon Wurubuarɛ lonj, mɔna ŋon ɔ kela manj nɛ waa kɔŋ kej manj tekaboe gba nyi maa bunj booli ɔ nkyokota ŋmeesɛŋ koranj gba ya. ŋon dɔɔ Wurubuarɛ felij na boalanj, te waa mo sɔ ŋon Wurubuarɛ lonj. ¹⁷ ɔ dana ɔ pampaa ɔ nyirjmaa man waa mo feefu wa amɔla, na waa lese amɔla bia ŋan do ɔ kpee man, na waa kuu

wura ñan ka do boalanj keñ bEE yem ya nE man.”

¹⁸ Keñte Gyɔn tEEwɔ gbEEneñ burum dɔɔ kolosi WurubuarE nombia fa wɔ, te ɔ doo wɔ kakyenñ nyi baa kyEEkee lee be gbEEneñ kumEE man. ¹⁹ Gyɔn lese nombiakumEE burum ñan Herode ñon ɔ señEE Romantena gyoo dinaa nawɔɔ man be yEE nE si e, na mena keñ ɔ be lEo ñon gbagba ɔ kegyia wEEle Herodia yala nE. ²⁰ Te nombiikum keñ Herode be yEE tɔ nɔɔ koranñ yEna nyi, ɔ yela be kyaña Gyɔn ke tɔ deni.

Yesu WurubuarE loñkesɔ

Mateo 3:13-17; Gyɔn 1:31-34; Maake 1:9-11

²¹ Gyɔn ke sɔ balanñ dikpii keñ WurubuarE loñ tañ nE, ɔ sɔɔ Yesu mɔ WurubuarE loñ. ɔ ke sɔ e tañ na te Yesu moowɔ ɔ ne fane. Botɔɔ te adido torowɔ, ²² keñte WurubuarE felij ñon moo duwulunñ dinɔɔ te ɔ kaa gyakaawɔ Yesu dɔɔ. Botɔɔ te be nyii nɔɔwoya ñaale lee adido nyiaa, “Nyañ yEna me bu ñon mEE gyae neñ lee me konɔɔ man, te n na gyoo me sia nideli.”

Yesu ɔ naanaɔ

²³ Debanñ keñ Yesu be fi ɔ tom keyEE aSEE nE, na ɔ te di ñgba kulutooneñ sao na kufu nE, na balanñ na gyuenñ nyi Yesu yEE Gyosefo bu dalolasa e.

Gyosefo ɔ kya yEna Heli,

²⁴ Heli mɔ ɔ kya yEna Matati,
te Matati mɔ ɔ kya yEna Lewi.

Lewi ɔ kya yEna Melki
te Melki mɔ ɔ kya yEna Yanai
te Yanai ɔ kya yEna Gyosefo.

²⁵ Gyosefo ɔ kya yEna Matatia,
te Matatia ɔ kya yEna Amose
te Amose ɔ kya yEna Nahum
te Nahum mɔ ɔ kya yEna Esili,

te Esili ɔ kya yɛna Nagai.

²⁶ Nagai ɔ kya yɛna Maati
te Maati mɔ ɔ kya yɛna Matatia,
te Matatia ɔ kya yɛna Semeni
te Semeni ɔ kya yɛna Gyoseki
te Gyoseki ɔ kya yɛna Gyoda.

²⁷ Gyoda ɔ kya yɛna Gyoana
te Gyoana ɔ kya yɛna Resa
te Resa ɔ kya yɛna Sorobabeli,
te Sorobabeli ɔ kya yɛna Selateli
te Selateli ɔ kya yɛna Neri.

²⁸ Neri mɔ ɔ kya yɛna Mɛliki
te Mɛliki mɔ ɔ kya yɛna Adi.
Adi ɔ kya yɛna Kosam
te Kosam mɔ ɔ kya yɛna Elemadam
te Elemadam mɔ ɔ kya yɛna Eri.

²⁹ Eri ɔ kya yɛna Gyosua
te Gyosua mɔ ɔ kya yɛna Eliasa
te Eliasa ɔ kya yɛna Gyorim
te Gyorim ɔ kya yɛna Matati
te Matati mɔ ɔ kya yɛna Lewi.

³⁰ Lewi ɔ kya yɛna Simeɔn
te Simeɔn ɔ kya yɛna Gyuda,
te Gyuda ɔ kya yɛna Gyosɛfo
te Gyosɛfo ɔ kya yɛna Gyonam,
te Gyonam ɔ kya yɛna Eliakim.

³¹ Eliakim ɔ kya yɛna Melea
te Melea ɔ kya yɛna Mena.
Mena ɔ kya yɛna Matata
te Matata mɔ ɔ kya yɛna Natan,
te Natan mɔ ɔ kya yɛna Defidi.

³² Defidi ɔ kya yɛna Gyese
te Gyese mɔ ɔ kya yɛna Obedi.

Obedi ɔ kya yɛna Boase
 te Boase ɔ kya yɛna Salimɔn,
 te Salimɔn mɔ ɔ kya yɛna Nasɔn.

³³ Nasɔn ɔ kya yɛna Aminadabo
 te Aminadabo ɔ kya yɛna Adimi,
 te Adimi mɔ ɔ kya yɛna Arini
 te Arini ɔ kya yɛna Heserɔn
 te Heserɔn mɔ ɔ kya yɛna Peresi,
 te Peresi ɔ kya yɛna Gyuda.

³⁴ Gyuda ɔ kya yɛna Gyekɔpo
 te Gyekɔpo ɔ kya yɛna Asiki
 te Asiki ɔ kya yɛna Aberaham,
 te Aberaham mɔ ɔ kya yɛna Tera
 te Tera ɔ kya yɛna Nahɔ.

³⁵ Nahɔ mɔ ɔ kya yɛna Serugi
 te Serugi ɔ kya yɛna Rewu,
 te Rewu ɔ kya yɛna Pelegi
 te Pelegi mɔ ɔ kya yɛna Eberi,
 te Eberi mɔ ɔ kya yɛna Sɛla.

³⁶ Sɛla ɔ kya yɛna Kainan
 te Kainan mɔ kya yɛna Afahade
 te Afahade mɔ ɔ kya yɛna Sem,
 te Sem mɔ ɔ kya yɛna Nowa,
 te Nowa mɔ ɔ kya yɛna Lamɛke.

³⁷ Lamɛke ɔ kya yɛna Metusala
 te Metusala mɔ ɔ kya yɛna Enɔke,
 te Enɔke mɔ ɔ kya yɛna Gyarɛdi
 te Gyarɛdi mɔ ɔ kya yɛna Mahalali,
 te Mahalali mɔ ɔ kya yɛna Kainan.

³⁸ Kainan mɔ ɔ kya yɛna Enose
 te Enose mɔ ɔ kya yɛna Sɛɛte,
 te Sɛɛte ɔ kya yɛna Adam,
 te Wurubuarɛ mɔ yɛna Adam.

4

ጌጌጌጌጌጌ Yesu
Mateo 4:1-11; Maake 1:12-13

¹ Yesu ka lee Gyጋጋdan boo keጎ man nጌ, na Wurubuarጌ felij doo ጋ man nideli. Te Wurubuarጌ felij ጎon yela Yesu gyuu depampaa dinaa daale man, ² botጋጋ te ጌጌጌጌጌጌ kaa keጌጌ e weeya ጐጎጎla. Weeya ጎenanጎ man pou na ጋ ta mo kolo daa ጋ nጋጋ ya. Te weeya ጎenanጎ kesi nጌ, tanam kyaጎa e nideli. ³ Botጋጋ te ጌጌጌጌጌጌ yako e nyiaa, “Akጎaa nyanጎ yጌna Wurubuarጌ bu ጎon na, yela boe kei ka bese weenጌጌ.”

⁴ Keጎte Yesu tiranጋጋ fa e nyiaa, “Wurubuarጌ nombia aጎmaraseጎ see ne yako daa nyiaa, na weenጌጌ kaageጎ ne gyae la ke fa walaጎ nyeedoጎ ya.”

⁵ Botጋጋ te ጌጌጌጌጌጌ moo Yesu gyu bula dinaa daale nyee ጋጋ, te ጋ lese tጌጌle kei ጋጋ gyoorobiiri pou wola e karateteጌ dokoloጎ. ⁶ Keጎte ጋ yako Yesu nyiaa, “Maa mo gyoorobiiri na abጋጋ nya ananጎ keጎa pou doጎ do n nyiጎmaa man na n ke di ጎe ጋጋ. Nawolo nyi be ta mo ጎe popou fa maጎ, mena ጋጋ maa tale mo ጎa fa walaጎ kamase ጎon mጌጌ gyae. ⁷ Mena ጋጋ nyi akጎaa n buጎ me nawጋጋtጌጌ som maጎ na, abጋጋ keጎa pou gyae ka bese n wui.”

⁸ Keጎte Yesu tiranጋጋ fa e nyiaa, “Wurubuarጌ nombia aጎmaraseጎ see ne yako daa nyiaa, De Gbenጎgyoo Wurubuarጌ waageጎ te kaboena nyi nya buጎ na n ka som e.”

⁹ Botጋጋ te ጌጌጌጌጌጌ moo Yesu gyu Gyerusalem donጋጋ man te ጋ mo e gyu Wurubuarጌ ጋsom deni dinaa keጎ nyee man adido adido te ጋ yako e nyiaa, “Akጎaa nyanጎ yጌna Wurubuarጌ bu ጎon na, fuጎ n wose lee keጌo ke lo tጌጌle man, ¹⁰ nawolo nyi Wurubuarጌ nombia aጎmaraseጎ see ጎan ne yako daa nyi,

‘Nyanጎ ጋጋ Wurubuarጌ waa kpila ጋ kpilala
na be kaa gyee neጎ nideli,

¹¹ na baa koጌee neጎ keጎ nyi,

n be gyae n ka mo n nae gyɔ na boe koran̄ gba ya.' ”
 12 Ken̄te Yesu tiran̄ɔɔ fa e nyiaa, “Wurubuar̄e nombia
 an̄marasen̄ see na bese yako daa nyiaa, ‘Na k̄ESE n
 Gben̄gyoo Wurubuar̄E n̄on k̄EE ya.’ ” 13 Deban̄ ken̄
 ɔb̄ɔnsam be k̄ESE e kina tan̄ n̄E, ɔ tinaa Yesu yela p̄E kelii
 deban̄ ken̄ waa bese nyin̄ gb̄EE w̄ole bela.

Yesu kefi ɔ tom keȳEE aSEE Galelia t̄EEle man

Mateo 4:12-17; Maake 1:14-15

14 Wurubuar̄E felin̄ n̄on yela Yesu besew̄ɔ gyu Galelia
 t̄EEle man, te ɔ wose man nombia yaaseew̄ɔ t̄EEle kenan̄
 pou d̄ɔɔ. 15 Yesu t̄EEw̄ɔ wola Gyudatena ɔsom den̄EE
 man, te walan̄ kamas̄E k̄ELE e.

Ba keb̄EE Yesu Nasar̄Ete don̄ɔɔ man

Mateo 13:53-58; Maake 6:1-6

16 Yesu gyuuw̄ɔ Nasar̄Ete bot̄ɔɔ ken̄ b̄ɔɔ k̄EEle e
 n̄E, te Gyudatena kef̄EEfowee kelii n̄E, ɔ gyuuw̄ɔ Gyu-
 datena ɔsom deni man n̄gba mena ken̄ ɔ ne tan̄ ȳEE n̄E.
 Ken̄te ɔ korow̄ɔ sēn̄ nyi waa kala Wurubuar̄E nombia
 n̄an, 17 bot̄ɔɔ te ba moo Wurubuar̄E dekpen̄kpen̄gyɔɔre
 Yesaya t̄one fa e. ɔ gyusu t̄one ken̄ te ɔ kala bot̄ɔɔ ken̄
 b̄ɔɔ n̄marase nyiaa,

18 “De Gben̄gyoo Wurubuar̄E felin̄ doo me man,
 nawolo nyi ɔ ta lese man̄ see nyi
 maa kolosi ɔ nombia kpaakpaa n̄an fa ayematena.

ɔ te kpila man̄ nyi maa yako yoo gben̄a nyi
 Wurubuar̄E waa lese w̄ɔ lee be gben̄iri man,
 na maa yako siaȳELĒEsatena nyi be sia gyae ke gyu-
 usu,
 na ban̄ m̄ɔ bee wuritii w̄ɔ n̄E ke nyin̄ ba wose,

19 na maa yela balan̄ pou ka gyer̄ nyi,
 deban̄ ken̄ de Gben̄gyoo Wurubuar̄E
 waa kaa l̄EE ɔ balan̄ nyee n̄E ta benaa.”

²⁰ Kenje Yesu bɔɔ tɔne keŋ te ɔ besena ke fa tobaale ŋon ɔ ba mo ke fa e nɛ, te ɔ tisiwɔ kyaa. Balan ban pou be kyaa bɔ ɔsom deni keŋ man nɛ, fɛɛ be sia bɛɛ kɛɛ e nɛ fee. ²¹ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “Gyɛŋ wee kei nɛ, Wurubuarɛ nombia ma akalan kɛŋa te kɔŋ mena ɛmɛɛ gbagba ɛ siaman ŋgba mena keŋ ɛ be nyii mɔɔ kale nɛ.”

²² Nombia kpaakpaa ŋan Yesu be yako nɛ, doo balan ban pou bɔɔ gyanee botɔɔ nɛ nɔɔ te be kɛɛɛ e. Kenje be bɔɔse dɔŋa nyiaa, “Na Gyosefo bu ŋon yaa yee?”

²³ Kenje Yesu yako wɔ nyiaa, “Ma gyeŋ nyi ɛ ke gyɔ man dudu kei nyi ‘Nyaŋ ŋon n ne kyɔ balan nɛ, kyɔ n wose na dɛɛ kɛɛ.’ Te ɛ ka bese yako man nyi, ‘Gyakolon nombia ŋan dɔɔ nyii n be yɛɛ Kapanum donɔɔ man nɛ, yɛɛ ŋa nyaŋ gbagba n donɔɔ man kɛbo mɔ na dɛɛ kɛɛ.’”

²⁴ Yesu besewɔ yako wɔ kpu nyiaa, “Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyi Wurubuarɛ dekpenkpengyɔɔre ŋolo be kyaa keŋ bɛɛ lɛɛ e ŋon gbagba ɔ dɛɛ ya.”

²⁵ Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyi, deban keŋ Wurubuarɛ dekpenkpengyɔɔre Elia be kyaa nɛ, na liala burum kyaa Iserae tɛɛle dɔɔ, mɔna deban keŋ ɔga ba sem kulutooneŋ atooro na yaale, te tanam dinaa be yale tɛɛle keŋ pou dɔɔ nɛ, ²⁶ Wurubuarɛ te kpila Elia nyi waa gyu ke kyɔ be man ŋolo ya. ɔ kpila e bo gyu lialo ŋon ɔ te yɛɛ Iserae alo e ya, te ɔ kyaa Sarefate donɔɔ keŋ kyaa Sidon tɛɛle man nɛ gyaŋ. ²⁷ Wurubuarɛ dekpenkpengyɔɔre Elisa mɔ ke kyaa nɛ, na akuntuntena burum kyaa Iserae tɛɛle dɔɔ mɔna Wurubuarɛ te kyɔ be man ŋolo ya. Siria baale Naaman ŋon waageŋ te ɔ kyɔɔwɔ.

²⁸ Balan ban pou be kyaa Gyudatena ɔsom deni keŋ man kenyii nombia kɛŋa nɛ, ba gyeŋa ban nideli. ²⁹ Botɔɔ te balan ban korowɔ gyu ke kyaŋ Yesu wɔŋee e lee donɔɔ keŋ man, te ba moo e gyu bula keŋ dɔɔ donɔɔ keŋ gyakaa

nɛ nyee man, nyi baa fuɲ e ke lɔ delɔkɔtɔɔ keɲ man.
³⁰ Mɔna Yesu moowɔ balan̄ ban̄ pou nsana nsana te ɔ lan̄awɔ.

Yesu kegegi felin̄kum lee balee ɲolo man

Maake 1:21-28

³¹ Yesu gyuuwɔ Kapanum donɔɔ keɲ ke kyaa Galelia tɛɛle man nɛ man. Te Gyudatena kefeɛfowee kelii na, ɔ gyuuwɔ ka wola wɔ Wurubuarɛ nombia. ³² Yesu kawola keɲ doo balan̄ ban̄ pou nɔɔ, nawolo nyi ɔ ne gyɔ ɔ konɔɔ wola ɲgba walan̄ ɲon ɔ dana don̄ nombia ɲan ɔ na wolo nɛ dɔɔ nɛ.

³³ Na balee ɲolo kyaa Gyudatena ɔsom deni keɲ man keɲ felin̄kum doo ɔ man. ɔ fae yeesa keɲkeɲ nyiaa, ³⁴ “Nyany Yesu Nasarɛte baale, won̄ yaa n ne gyae de gyan̄? N kɔɲae n kaa wɔlɛɛ daa? Ma gyeɲ neɲ nyi nyany yeɲa Wurubuarɛ walan̄ ɲon ayimɛɛ be doo n man ya nɛ.”

³⁵ Botɔɔ te Yesu yase ɔ sia yako felin̄kum keɲ nyiaa, “Wu n nɔɔ, na n ka lee ɔ man.” Keɲte felin̄kum keɲ fuɲa balee ɲon lɔ balan̄ ban̄ pou siaman te ka leewɔ ɔ man lan̄, mɔna balee ɲon te gooli ya. ³⁶ Nombii kei doo balan̄ ban̄ pou nɔɔ te be bɔɔse don̄a nyiaa, “Won̄ kawola yeɲa kei? ɔ na mo don̄ kolosi fa felin̄kumɛɛ na ɲɛɛ lee balan̄ man.” ³⁷ Keɲte Yesu wose man nombia yaaseewɔ gyu debiise ɲan ɲa benaa na botɔɔ nɛ pou man.

Yesu kekyɔ balan̄ burum kaweesee

Mateo 8:14-17; Maake 1:29-39

³⁸ Yesu ka lee Gyudatena ɔsom deni keɲ man na, te ɔ gyuuwɔ Simɔn dɛɛ. ɔ ke gyu botɔɔ na Simɔn wa awu doo ɔ na wee kpan̄alan̄. Keɲte be waase Yesu nyi waa kyɔ e kawee fa wɔ. ³⁹ Botɔɔ te ɔ ka seɲawɔ alo ɲon yenan̄ te ɔ fae kpan̄alan̄ keɲ, te ɔ kawee keɲ tan̄awɔ. Debokenan̄ man te alo ɲon korowɔ kyaa te ɔ keɛ be dɔɔ.

⁴⁰ Kelii balinɔɔ nɛ, balan burum moo kaweesetena ban bɛɛ wee kaweesee kpookpoo nɛ kɔŋ Yesu gyan, te ɔ moo ɔ nyinmaa gyakaa kaweeete kamaɛ dɔɔ te ɔ kyɔɔ wɔ. ⁴¹ Felin̄kumɛɛ mɔ leewɔ balan burum man na ηɛɛ fae yeesa nyi, “Nyaŋ yɛna Wurubuarɛ bu ηon.” Mɔna ɔ fae ηa keŋ ɔ te fa ηa gbɛɛ ηa ke kolosi ya, nawolo nyi ηa gyeŋ nyi ηon yɛna Kristo, nyeelɛɛre ηon Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔŋ nɛ.

Yesu kolosi nombia burum Galelia tɛɛle man

⁴² Tɛɛ kena nɛ, Yesu wɔŋa ɔ wose lee yenaŋ. Botɔɔ na balan ban te fiasɛɛ bɛɛ keo e. Ba kena e nɛ, ba te fa e gbɛɛ waa lee be gyan ya. ⁴³ Mɔna ɔ yako wɔ nyiaa, “Kaboena nyi maa kolosi Wurubuarɛ gyoori keŋ wose man nombia kpaakpaa ηan fa donɔɔse akan ηan mɔ, nawolo nyi keŋ dɔɔ te Wurubuarɛ kpila maŋ.” ⁴⁴ Mena dɔɔ Yesu tɛɛwɔ kolosi Wurubuarɛ nombia Gyudatena ɔsom denɛɛ man Galelia tɛɛle dɔɔ pou.

5

Yesu kebaake ɔ kaseela gyan̄gba nyiban̄ ban

Mateo 4:18-22; Maake 1:16-20

¹ Wee daale Yesu ka seŋ Genesareti boo nɔɔman nɛ, balan burum kaa yilaawɔ kilisi e bee nyii Wurubuarɛ nombia. ² Kerŋte ɔ naa agbelese ala boo keŋ nɔɔman, na kpɛɛ kyan̄ara ban ta lee bɛɛ faafo ba asawuse. ³ Yesu gyoowɔ degbele keŋ daale man, keŋ ke yɛɛ Simɔn wui nɛ. Te ɔ yako e nyi waa tɛɛse e gyu loŋ keŋ man kyomii. Yesu kyaawɔ degbele keŋ man botɔɔ te ɔ wola balan dikpii keŋ Wurubuarɛ nombia.

⁴ ɔ kekolosi taŋ nɛ, ɔ yako Simɔn nyiaa, “ɛ saa gyu loŋ keŋ nsana nsana botɔɔ keŋ dana siilin̄ nɛ, na ɛ ke lo ya asawuse ηan na ɛ ke kyan̄ kpɛɛ.”

⁵ Botɔɔ te Simɔn tiranɔɔ nyiaa, “De Gbenɔyoo, da te yɛɛ tom nelim pou da te kyanɔ kolo ya! Mɔna keɔ nyan be yako dɔɔ, dɛɛ lo da asawuse.” ⁶ Ba ke lo ba asawuse ɔn nɛ, be kyanɔ kpɛɛ burum keɔ nyi ba asawuse ɔn ne lɛɛ gbɛɛ ɔe ke tirii. ⁷ Mena dɔɔ be baake be tebia ban be doo degbele daale man nɛ nyi be kaa kyɔ wɔ. Ba kekɔn nɛ, be kaa lese kpɛɛ wulu agbelese ala ɔn pou keɔ nyi, ɔe lɛɛ gbɛɛ nafɔ ɔe ke munu.

⁸ Simɔn Pita kena kpene keɔ be kɔn nɛ, ɔ bunawɔ ɔ doona dɔɔ Yesu siaman yako e nyiaa, “Lee me gyan, me Gbenɔyoo! Me yɛɛ nombiakumɛɛyɛɛe e.”

⁹ Nawolo nyi lee kpɛɛ burum ban bɔɔ kyan nɛ dɔɔ, doo ɔn na ɔ tebia ban pou nɔɔ. ¹⁰ Mena mɔ te doo ɔ tebia Sebedeo bia Gyemisi na Gyɔn ban ban na wɔ ne yɛɛ tom nɛ nɔɔ. Botɔɔ te Yesu yako Simɔn nyiaa, “Na yee ya, lee gyɛn ne gyu nɛ, balan te maa yela n ke kyan.”

¹¹ Mena dɔɔ ba ke saa ba agbelese ɔn kɔn dekenken dɔɔ nɛ, be tinaa kpene kamaɛ yela botɔɔ te be sila Yesu lan.

Yesu kekyɔ akuntunte ɔlo kawee

Mateo 8:1-4; Maaɛ 1:40-45

¹² Yesu kekyaa donɔɔse ɔn daale man nɛ, balee ɔlo kɔnawɔ keɔ kaweeɔyam te di ɔ wose pou. ɔ kena Yesu nɛ, ɔ kaa bunawɔ ɔ nawɔɔtɛɛ waase e nyiaa, “Me Gbenɔyoo, akpaa n ne gyae na nyan ke tale kyɔ man kawee.”

¹³ Botɔɔ te Yesu teneɛ ɔ nyinmaa tina e te ɔ yako nyiaa, “Mɛɛ gyae, n kawee dɛɛ tan.” Debokenan man te balee ɔn kawee tanawɔ.

¹⁴ Kenɛ Yesu tɔɔ e kiin nyi, “Na yeli walan na walan ke nyii ya, mɔna mo n wose gyu kawola Wurubuarɛ sae ɔn, na n ke deesi nɔba mena keɔ Mosesi ba wola ɔn nɛ, na kedi adansɛɛ fa walan kamaɛ nyi n kawee te tan.”

¹⁵ Mōna nɛnɛɛ gba te Yesu wose man nombia yaaseewo gyu yenaŋ kamaɛ, te balaŋ burum koŋawo be kaa nyii e na waa kyɔ wo be kaweeɛ. ¹⁶ Mōna Yesu ne kyaa woŋ o wose lee yenaŋ gyu kefane.

Yesu kekyo yenaŋ dayeŋasate ŋolo kawee

Mateo 9:1-8; Maake 2:1-12

¹⁷ Wee daale Yesu keɛ wolo nɛ, na Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala baŋ boɔ lee Galelia na Gyudia tɛɛlese man, na Gyerusalem donɔɔ man nɛ, baale kyaa botɔɔ. Debaŋ kenaŋ na, de Gbeŋgyoo Wurubuarɛ doŋ doo Yesu man keŋ waa tale mo kyɔ kaweeɛ. ¹⁸ Te balaŋ baale seele walaŋ ŋon o yenaŋ ba yem nɛ dofoŋoŋ doɔ koŋ, na bɛɛ gyae gbɛɛ na baa mo e gyoo dekraŋalaŋ keŋ man ka see Yesu siaman, ¹⁹ mōna be te nyiŋ gbɛɛ mo e ta denanɔɔ man ya, nawolo nyi balaŋ boe. Mena doɔ ba gyeŋawo gyu deni keŋ nyee doɔ te be wolee yenaŋ daale, te be tisinaa e na o dofoŋoŋ keŋ pou dɛɛdɛɛ see Yesu siaman balaŋ baŋ nsana nsana.

²⁰ Yesu kena mena keŋ boɔ lɛɛ e di nɛ, o yako kaweeɛ ŋon nyiaa, “Me gyoo, me ta mo n nombiakumɛɛ pou kyɛɛ neŋ.”

²¹ Botɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala na Farasiitena baŋ fiasɛɛ bɛɛ boɔɔse doŋa nyiaa, “Walaŋ woŋti yaa kei te o na mo o wose keɛɛɛ na Wurubuarɛ mena? Lee Wurubuarɛ wole na amo kyaa la keŋ waa tale mo dukum kyɛɛ?”

²² Na Yesu gyeŋ kpene keŋ bɛɛ gyueŋ nɛ te o boɔɔse wo nyiaa, “Woŋ doɔ te e na gyueŋ keŋa e nyeeɛa man?

²³ Nombia keŋa man woŋti woɛla na keyako? ‘Me ta mo n dukum kyɛɛ neŋ,’ yaa ‘Koro seŋ na n ke ta?’ ²⁴ Mōna mɛɛ gyae e ka gyeŋ nyi maŋ Deniwalan Bu dana doŋ tɛɛle kei doɔ nyi maa mo dukum kyɛɛ. Mena doɔ o yako kaweeɛ ŋon nyiaa, Koro seŋ, gate n dofoŋoŋ na n ke ta gyu n dɛɛ!”

²⁵ Debokenaŋ man te kawee te ŋon korowɔ seŋ ɔ nawɔɔ dɔɔ be siaman te ɔ gate ɔ dofoŋoŋ keŋ dɔɔ ɔ doo ne, te ɔ laŋa ɔ dɛɛ. ɔ ne gyu na ɔ na lese Wurubuarɛ yele. ²⁶ Nombia keŋa doo balan baŋ pou nɔɔ nideli te ba lese Wurubuarɛ yele. “Gyakoloŋ gyoo wɔ te be yakowɔ nyiaa, gyɛŋ dɔɔ da te naa nombia ŋan te kɔŋa ta see ya.”

Yesu ke baake Lewi

Mateo 9:9-13; Maake 2:13-17

²⁷ Nombia keŋa wɔle ne Yesu leewɔ te ɔ ke naa lempoolɛɛre ŋolo ŋon bɛɛ baake e nyi Lewi ne, na ɔ kyaa ɔ lempoo delɛɛ man. Keŋte Yesu yako e nyiaa, “Koro sila maŋ.” ²⁸ Debokenaŋ man te Lewi tinaa kpene kamaɛ yela te ɔ korowɔ sila Yesu.

²⁹ Keŋte Lewi moo Yesu gyu ŋon Lewi dɛɛ te ɔ ke saa e weenɛɛ ampaŋ ampaŋ. Lempoolɛɛra burum na balan yakaa nyibaŋ kɔŋawɔ kaa di bom na wɔ. ³⁰ Botɔɔ te Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala baŋ bɔɔ lee Farasiitena dikpii keŋ man ne ŋorokoteewɔ bɔɔse Yesu kaseela baŋ nyiaa, “Weera dɔɔ te emɛɛ na lempoolɛɛra na nombiakumɛɛyɛɛra ne dii te ɛ ne nyɔɔ bom?”

³¹ Keŋte Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Kaweasetena te kaboena nyi baa kyɔ wɔ kawee. Baŋ bɔɔ na wee ya ne dɔɔ, bɔɔ ne hia kawee kekyɔ ya. ³² Ma te kɔŋ nyi me kaa baake balan baŋ be gbɛɛneŋ wulaa tenɛɛ Wurubuarɛ siaman ne ya, mɔna me kɔŋae me kaa baake nombiakumɛɛyɛɛra na baa kyɛɛkee lee be gbɛɛneŋ kumɛɛ man na baa kɔŋ Wurubuarɛ gyaŋ.”

Ba ke bɔɔse Yesu nɔɔkebake wose man nombia

Mateo 9:14-17; Maake 2:18-22

³³ Keŋte be yako Yesu nyiaa, “Gyɔn Wurubuarɛ loŋsɔɔre ŋon silala ne kyaa bake be nɔɔ fane, te mena mɔ yaa Farasiitena silala mɔ ne yɛɛ. Mɔna nyaŋ wui kɛwɔ dɔɔ be dii bɛɛ nyɔɔ debaŋ kamaɛ.”

³⁴ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛ ke tale yela balan ban be kyaa alowɔletɛɛ nɛ ke bake be nɔɔ keɲ alowɔle baale kyaa be gyaɲ? ³⁵ Mɔna deban daale gyae kekɔɲ keɲ baa mo alowɔle baale ɲon lee be gyaɲ. Mena weeya ɲenan man te baa bake be nɔɔ.”

³⁶ Keɲte Yesu gyɔɔ wɔ dudu kei nyiaa, “ɲolo bɛɛ kara kanyaɲ wɔle mo taa kakyenɲgbelaa keɲ ba yem nɛ ya. Akpaa ɔ yɛɛ mena na ɔ te wɔlɛɛ kanyaɲ wɔle keɲ, nawolo nyi kanyaɲ wɔle keɲ be gyae ke kyaa na bene keɲ ya. ³⁷ Mena mɔ te ɲolo bɛɛ mo solon wɔle do wonembu tɔne ogele bene man ya. ɔ yɛɛ mena na solon wɔle keɲ gyae ke tao wonembu tɔne ogele keɲ lii na solon keɲ ke leki, na wonembu tɔne ogele keɲ mɔ ke wɔlɛɛ. ³⁸ Mena dɔɔ kaboena bo nyi baa mo solon wɔle do wonembu tɔne ogele wɔle man. ³⁹ Te ɲolo be kyaa keɲ nyi ɔ nyɔɔ solon apaesa na, waa yako nyi ɔ ne gyae ntonkum waa nyɔɔ bela ya. Nawolo nyi ɔ ne yako nyi apaesate keɲ yɛna kpaakpaate.”

6

Yesu kawola lee keƐƐfowee wose man

Mateo 12:1-8; Maake 2:23-28

¹ Gyudatena keƐƐfowee daale nɛ, Yesu na ɔ kaseela gyuuwɔ ka mo wɔɔ daale man. Na weenɛɛ ɲan seɲɛɛ wɔɔ keɲ man nɛ yɛɛ ɲgba kefaa nɛ. Keɲte ɔ kaseela ban kpera ɲaale posaa bɛɛ tao. ² Keɲte Farasiitena baale naa wɔ te be bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ɛ ne yɛɛ kpene keɲ da mmaraa bɛɛ fa gbɛɛ nyi baa yɛɛ da keƐƐfowee ya nɛ?”

³ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Ɛ te kala ta lee Wurubuarɛ tɔne man kpene keɲ gyoo Defidi be yɛɛ deban keɲ tanam be kyaɲ ɲon na ɔ balan ban yee? ⁴ ɔ gyuuwɔ Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man te ɔ ka

moo weeneεε ηan bɔɔ mo deesi fa Wurubuarε, keη nafaɔ tekaboena nyi walaη ηon ɔ te yeε Wurubuarε sae e ya waa di ya nε, te ɔ diiwɔ te ɔ moo ηaale mɔ fa ɔ balan ban be silana e nε.”⁵ Keηte Yesu yako wɔ nyiaa, “Maη Deniwalaη Bu ηon yeηa kefeεfowee keη Gbenjyoo.”

Yesu kekyɔ baam dayeηasate ηolo kawee

Mateo 12:9-14; Maake 3:1-6

⁶ Gyudatena kefeεfowee daale bela nε, Yesu gyuu Gyudatena ɔsom deni man ɔ na wola wɔ. Na baale ηolo kyaa botɔɔ keη ɔ dunoluη baam ba yem. ⁷ Gyudatena mmaraa wolala na Farasiitena baale gyaε gbεε keη baa mo nombiikum daale seele Yesu na baa nyiη kyaη e, mena dɔɔ ba deke e na baa keε nyi waa kyɔ ηolo kawee Gyudatena kefeεfowee keη.

⁸ Mɔna na Yesu gyeη kpene keη bεε gyueη te ɔ yako baam dayeηasate ηon nyiaa, “Koro seη na n ke kɔη kaa seη balan kewɔ pou siaman.” Keηte balee ηon korowɔ kaa seη be siaman.

⁹ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Woη te da mmaraa ne fa gbεε nyi dεε yeε kefeεfowee keη? Da mmaraa ne fa daa gbεε nyi dεε yeε kolo kpaakpaa yaa dεε yeε kolo kum? Dεε lεε walaη nyee yaa dee yela waa yeη?”

¹⁰ Keηte Yesu keε wɔ pou gyaηee te ɔ yako balee ηon nyiaa, “Tenee n baam.” Balee ηon tenee ɔ baam keη te kawee keη tanawɔ te ɔ baam keη yeε doη. ¹¹ Botɔɔ te kegyiise ban gyeηa ban nideli, te be fiasεε bεε gyueη kpene keη baa mo yeε Yesu.

Yesu kalese ɔ kpilala kufu bala ban

Mateo 10:1-4; Maake 3:13-19

¹² Deban kenanη man wee daale nε Yesu gyuuwɔ bula dɔɔ ɔ kaa fane, te ɔ fanewɔ fa Wurubuarε nelim kenanη pou. ¹³ Tεε kena nε ɔ baake ɔ kaseela kɔη ɔ gyaη te ɔ lese

baala kufu bala lee be man nyi baa yEE ɔ kpilala. ¹⁴ Baala kufu bala ban Yesu ba lese nE yela yE na Simɔn, non Yesu ba do e yele nyi Pita nE, na ɔ naabu Anderiase na Gyemisi na Gyɔn na Filipino na Batolomeo na ¹⁵ Mateo na Tomase na Alfeose bu Gyemisi na Simɔn non ɔ ne gyae ɔ balan nideli nE ¹⁶ na Gyemisi bu Gyudase na Gyudase Isekarɔte non waa kaa lese Yesu fa nE.

Yesu kekyɔ kaweesse

Mateo 4:23-5:1; Maake 3:7-12

¹⁷ Yesu na ɔ kpilala ban ka lee bulabii keɲ dɔɔ kɔɲ detanɲya man nE, ɔ kaseela burum na balan dikpii burum ban bɔɔ lee Gyudia tEEle dɔɔ na Gyerusalem donɔɔ man na Tae na Sidɔn donɔɔse non kyaa epo nɔɔman nE kɔɲawɔ ɔ gyan. ¹⁸ Be kɔɲawɔ be kaa nyii WurubuarE nombia na waa kyɔ wɔ be kaweesse. Ban felinɲkumEE ne haa wɔ nE, ɔ kyɔɔ ban mɔ. ¹⁹ Na balan ban pou ne gyae nyi baa tina e, nawolo nyi donɲ na lee ɔ man na ne kyɔ wɔ be kaweesse pou.

Yesu kawola lee siakagye na waranase wose man

Mateo 5:3-4; 5:6; 5:11-12

²⁰ Yesu gyinaa ɔ sia kEE ɔ kaseela ban te ɔ yako wɔ nyiaa,

“EmEE ban E yEE ayematenawɔ nE emEE na nyeebam,
nawolo nyi emEE te WurubuarE gyoori keɲ yEE E wui.

²¹ EmEE ban tanam dana non debokeiman nE emEE na nyeebam,

nawolo nyi emEE ne gyaela E kaa baa.

EmEE ban E ne wii debokeiman nE emEE na nyeebam,
nawolo nyi emEE ne gyaela E kaa boɲo.

²²⁻²³ EmEE ban balan ne kɔla non te bɔɔ ne lEE non do ba wose man ya te bEE tee non, te bEE baake non nyi balan kumEE lee manɲ Deniwalan Bu non dɔɔ nE emEE na

nyeebam. Mena ke te be naanao mo naase Wurubuarɛ akpenkpengyoora ban diyem. Dekon mena na e yela e sia ka gye na e ke nyaŋee nideli, nawolo nyi kom ken Wurubuarɛ waa to non adido ne te yee nsendee ya.

- ²⁴ Mɔna emɛɛ ban e dana kɔba ne e laako,
nawolo nyi e tan ke di e gyon pou tan teele kei doo.
- ²⁵ Emɛɛ ban e be dii baa deban kei ne e laako,
nawolo nyi tanam gyae kaa ko non.
Emɛɛ ban e na bono deban kei ne e laako,
nawolo nyi yaa kaa wii na e ke di walaŋsa.
- ²⁶ Emɛɛ ban balan pou ne kolosi e wose man nombia
kpaakpaa ne e laako,
nawolo nyi mena mo te
be kyao yee balan ban bo do dii akereɛ
nyi be yee Wurubuarɛ akpenkpengyoora ne.

Yesu kpa dɛɛ gyae ban beɛ kɔla daa ne nombia

Mateo 5:39-48

- ²⁷ Emɛɛ ban e ne tei man ne meɛ yako non na e ke nyii nyiaa, e gyae balan ban beɛ kɔla non ne na e ke yee deeli fa wo. ²⁸ E sola Wurubuarɛ na waa hiraa ban beɛ falaa non ne, na e kefane fa ban beɛ naase non diyem ne.
- ²⁹ Akpaa nolo de gyɔ n lakaa man na besena alate ken mo fa e. Mena mo te akpaa nolo da mo n kegba wurikyim na mo atetate ken mo kpu e. ³⁰ Akpaa nolo da sola nen kolo na fa e te akpaa nolo da mo n kolo na, na gyu ke boose ke doo bela ya. ³¹ Kpene ken n ne gyae nyi walaŋ waa yee fa nen ne nyaŋ mo yee ke fa e.

- ³² Akpaa e ne gyae balan ban beɛ gyae non ne baagen bo na, e na gyuen nyi e ke nyin kolo kpaakpaa lee Wurubuarɛ gyan ya, nawolo nyi nombiakumɛɛyɛera mo koran ne gyae ban beɛ gyae wo ne. ³³ Akpaa e yee deeli fa ban beɛ yee deeli fa non ne baagen na, e na gyuen nyi e ke nyin kolo kpaakpaa lee Wurubuarɛ gyan ya.

Nawolo nyi nombiakumεεyεεra mɔ koran̄ ne yεε mena. ³⁴ Te akpaa ε pakee abɔɔ fa balan̄ ban̄ ε gyen̄ nyi baa nyin̄ tɔ n̄on na, ε na gyuen̄ nyi ε ke nyin̄ kolo kpaakpaa lee Wurubuarε gyan̄ ya. Nawolo nyi nombiakumεεyεεra koran̄ ne pakee abɔɔ fa be tebia ban̄ ba gyen̄ nyi baa nyin̄ pou tɔ wɔ nε. ³⁵ Mɔna ε gyae ban̄ bεε kɔla n̄on nε na ε ke yεε deeli fa wɔ. ε paa wɔ kolo na ε lese ε loo lee ke dɔɔ. ε yεε mena na, Wurubuarε waa tɔ n̄on kom nideli te ε ka bese Wurubuarε n̄on kpene kamasε doo ɔ tεε nε bia. Nawolo nyi ɔ dana wɔe fa ban̄ kolo bεε gyoo be sia ya, na ban̄ be dana nyeemandon̄ nε pou. ³⁶ ε wii balan̄ waran̄ase n̄gba mena keɲ ε kya Wurubuarε ne wii balan̄ waran̄ase nε.”

ε na mo ε wose yεε nombiadiira ya

Mateo 7:1-5

³⁷ “ε na mo ε wose yεε balan̄ nombiadiira na ε ke bu wɔ fɔɔ, na Wurubuarε mɔ be nyin̄ di ε nombia na waa bu n̄on fɔɔ ya. ε mo balan̄ nombiakumεε kyεε wɔ, na Wurubuarε mɔ ka mo ε nombiakumεε kyεε n̄on. ³⁸ ε yεε deeli fa balan̄ na Wurubuarε mɔ ke yεε deeli fa n̄on. ε yεε mena na, kpene keɲ Wurubuarε waa fa n̄on nε te yεε nsendee ya. Waa nyin̄ konɔɔ maa ke nideli na ke wulu gba leki, na waa mo do ε nyin̄maa man. Nawolo nyi mena keɲ ε ke maa fa ε tebia nε, mena ke te Wurubuarε mɔ waa maa fa n̄on.”

³⁹ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ wɔ dudu kei nyiaa, “Siayεlεεsate waa tale wola ɔ dɔɔ siayεlεεsate gbεε? Akpaa ɔ yεε mena na, be balan̄ bala pou be gyae be kaa gyoo bɔɔ man yee? ⁴⁰ Kaseele bεε kela ɔ gbɛn̄gyoo ya, mɔna kaseele kamasε n̄on ɔ kasee tom nideli nε waa yεε n̄gba ɔ gbɛn̄gyoo nε.

⁴¹ Weera dɔɔ te n ne naa won̄silibii keɲ doo n dɔɔ sibii man, te n be famenε na daakpee keɲ doo nyan̄ gbagba n

sibii man ya? ⁴² Sena te n ke tale yako n dɔɔ nyi, ‘Me dɔɔ, yela maa lese woŋsilibii lee n sibii man,’ kej nyan gbagba be famenε na daakpee kej doo n sibii man ya? Nyan walaŋ ŋon n na beo n wose, kaboena nyi nya tangbεε lese daakpee kej doo n sibii man nε, pεna n kena nideli lese woŋsilibii kej doo n dɔɔ sibii man nε.”

Daŋ kamaε na ke bii kej kεε see

Mateo 7:16-20; 12:33-35

⁴³ Daŋ kpaakpaate kamaε bεε se bia kumεε ya, mena mɔ te daŋ kum bεε se bia kpaakpaa ya. ⁴⁴ Daŋ kamaε nε, ke bia te bεε mo gyeŋ ke. Bɔɔ ne kɔ akutu bia lee mango daŋ man ya, mena mɔ te bɔɔ ne kɔ apaŋ lee abotoo woŋse man ya. ⁴⁵ Mena ke te denibalaŋ mɔ doo. Walaŋ kpaakpaate kamaε na lese abɔɔ kpaakpaa ŋan doo ɔ konɔɔ man nε wola, te walaŋkum kamaε mɔ na lese nombiakumεε ŋan doo ɔ konɔɔ man nε wola. Kpene kamaε kej be wulu walaŋ konɔɔ man nε, kej na lee la ɔ nɔɔman.

Yesu kekolosi lee deni maara bala wose man

Mateo 7:24-27

⁴⁶ Keŋte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Woŋ dɔɔ te ε ne baake maŋ nyi, ‘ε Gbenɣyoo,’ te ε bεε yeε kpene kej mɔɔ yako ŋon nyi yaa yeε nε ya? ⁴⁷ Walaŋ kamaε ŋon ɔ ne kɔŋ me gyaŋ te ɔ ne nyii me nɔɔwoya te ɔ ne di ŋe dɔɔ nε, maa wola ŋon mena kej ɔ dinɔɔ doo. ⁴⁸ ɔ yeε ŋgba walaŋ ŋon ɔ ne ma deni te ɔ be wula bɔɔ te ɔ ba see ka mokɔɔ nideli boe dɔɔ nε. Keŋte boo wuuwɔ kaa mo ke dɔɔ mɔna ka te yale ya, nawolo nyi ɔ see ka mokɔɔ nideli. ⁴⁹ Mɔna walaŋ ŋon ɔ ne nyii me nɔɔwoya te ɔ bee di ŋe dɔɔ ya nε, ɔ yeε ŋgba walaŋ ŋon ɔ be ma deni te ɔ ta see ka mokɔɔ nideli ya nε. Boo wuuwɔ kaa mo ke dɔɔ, te ke yalawɔ tekerii pou kej n be naa ka mokɔɔ gba ya.”

7

Yesu kekyo Romantena yoonoote kegyia nolo tobaale kawee

Mateo 8:5-13

¹ Yesu kekolosi nombia keŋa fa balan ban tan nE, o gyuu Kapanum donoo man. ² Donoo kenan man na, Romantena yoonootena kegyia nolo kyaa na o dana tobaale nolo non o bEE sEE o doo ya. Te kawee kaa gyoo mena tobaale kei yeŋ yeŋ. ³ Yoonootena kegyia kei ke nyii Yesu nkan nE, o kpila Gyudatena kegyiise baale gyuu o gyan nyi waa koŋ kaa kyoo o tobaale non fa e. ⁴ Keŋte Gyudatena kegyiise ban koŋawo Yesu gyan kaa waase e nideli nyiaa, “YEE kakyen na n ke kyoo balee kei fa daa, ⁵ nawolo nyi o ne gyae de tEEle kei deeli, te non gba maana do osom deni fa daa.”

⁶ Mena doo Yesu sila wo gyuu. o ka benaa yoonootena kegyia non dEE nE, o kpila o gyoona gyuu keyako Yesu nyiaa, “Me Gbengyoo, na haa n wose ya nawolo nyi ma tekaboena nyi nya koŋ me dEE ya, ⁷ mena ke te ma gyen nyi man gbagba mo tekaboena nyi maa koŋ n gyan ya. Mena doo nyan yako nombii dokolon bo, me tobaale non waa koro. ⁸ Nawolo nyi man gbagba mo yEE walan non me doo baale tEE, te yoonootena mo doo me tEE. Me yako nolo nyi waa gyuu yenan daale na o ne gyuu, te me yako nolo nyi waa koŋ na o ne koŋ. Kpene kamaŋ keŋ me yako be man nolo nyi waa yEE na, keŋ te o ne yEE.”

⁹ Yesu ke nyii noowoya keŋa nE, doo o noo te o gEEsewo keE balan dikpii keŋ be silana e nE te o yako wo nyiaa, “Ampan yaa mEE yako non nyiaa, Iserae tEEle kei doo pou nE ma te naa ta walan non o ne lEE WurubuarE di ngba balee kei nE ya.”

¹⁰ Keŋte yoonootena kegyia non kpilala ban besewo gyuu be dEE. Be gyuuwo na o tobaale non ta koro.

Yesu kegyuusu lialo ɲolo bu

¹¹ Kei wɔle nɛ Yesu gyuu donɔɔ keɲ bɛɛ baake ke nyi Nai nɛ man. ɔ kaseela baɲ na balaɲ burum sila e gyu botɔɔ. ¹² Yesu ka betaa benaa donɔɔ keɲ nɔɔman nɛ, te ɔ naa ba seelena woo ɲolo bɛɛ kɔɲ be kaa wuu. Na woo ɲonaɲ waageɲ yɛna bu baale ɲon ɔ naa ba lolo te ɔ naa ɲon mɔ yɛɛ lialo e. Na donɔɔtena baɲ burum silana alo ɲon. ¹³ De Gbeɲgyoo Yesu kena alo ɲon nɛ waraɲase kyaɲa e te ɔ yako e nyiaa, “Alo na wii ya.”

¹⁴ Botɔɔ te Yesu gyuuwɔ ke tina woo ɲon, te baɲ ba seelena e nɛ seɲawɔ. Keɲte Yesu yakowɔ nyiaa, “Tobaale, koro.” ¹⁵ Keɲte woo ɲon korowɔ kyaa te ɔ fiasɛɛ ɔ ne kolosi, te Yesu besena e fa ɔ naa.

¹⁶ Nombia keɲa yɛɛ walaɲ kamaɛ gyakolonɲ te ba lese Wurubuarɛ yele yako nyiaa, “Wurubuarɛ dekpeɲkpeɲgyɔɔre dinaa ɲolo te kaa bɛɛ lee de gyaɲ,” te ba besewɔ yako nyiaa “Wurubuarɛ te kɔɲ kaa kyɔ ɔ balaɲ.” ¹⁷ Yesu wose man nombia keɲa yaaseewɔ Gyudia tɛɛle dɔɔ pou na tɛɛlese ɲan pou benaa na botɔɔ nɛ.

Gyɔn Wurubuarɛ loɲsɔɔre kekpila ɔ kaseela gyu Yesu gyaɲ

Mateo 11:2-19

¹⁸ Gyɔn Wurubuarɛ loɲsɔɔre kaseela gyuuwɔ keyako e abɔɔ ɲan pou Yesu be yɛɛ nɛ. ¹⁹ Keɲte Gyɔn kpila ɔ kaseela bala baale nyi baa gyu ke bɔɔse de Gbeɲgyoo Yesu nyiaa, “Nyaɲ yɛna walaɲ ɲon Wurubuarɛ be yako see nyi nyaɲ kekɔɲ nɛ yaa dɛɛ kɛɛ walaɲ wɔle gbɛɛ?”

²⁰ Gyɔn kaseela baɲ ke gyu Yesu gyaɲ nɛ be yako e nyiaa, “Gyɔn Wurubuarɛ loɲsɔɔre ɲon kpila na daa n gyaɲ nyi de kaa bɔɔse neɲ nyiaa, ‘Nyaɲ yɛna walaɲ ɲon Wurubuarɛ be yako see nyi nyaɲ kekɔɲ nɛ yaa dɛɛ kɛɛ walaɲ wɔle siaman?’ ”

²¹ Debaŋ kenan man na Yesu te kyɔ balan burum kaweese lese wɔ lee be kayeyee man. ɔ gegi felinkumee lee baale mɔ man, te ɔ kyɔɔ siayelɛɛsatena burum mɔ. ²² Mena dɔɔ Yesu tiranɔɔ fa Gyɔn kpilala ban nyiaa, “ɛ bese gyu keyako Gyɔn kpene keŋ ɛ be naa na ɛ sia, na ŋan ɛ be nyii na ɛ deŋela. Siayelɛɛsatena ne naa, ɔtakasese ne tɛɛ, ban bɛɛ wee kawee yayam nɛ kawese te taŋ, te deŋele atɔɔsatena ne nyii. Woya ne foŋii, te bɛɛ yako Wurubuarɛ nombia ŋan mɔ fa ayematena. ²³ Walaŋ kamaɛ ŋon ɔ bɛɛ lɛɛ maŋ aŋmaareŋ nyi maŋ yɛna ŋon Wurubuarɛ be kpili ya nɛ, ŋon na nyeebam.”

²⁴ Gyɔn kpilala ban ka bese lan nɛ, Yesu kolosi Gyɔn wose man nombia fa balan dikpii keŋ te ɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “ɛ ke gyu Gyɔn gyaŋ depampaa dinaa keŋ man nɛ, woŋ te ɛ gyaewɔ nyi ɛ kena? ŋale keŋ felin ne gyɔ ke wosi nɛ? ²⁵ Akpaa na keŋ ya na, woŋ te ɛ gyuuwɔ ɛ kaa kɛɛ? Walaŋ ŋon ɔ doona abɔɔ kpaakpaa nyinjan yaa? Ban bee mia mena te bee di gyon nɛ ne kyaa bo gyooneŋ akpaŋalaŋ man. ²⁶ ɛ yako maŋ maa nyii, woŋ te nafa ɛ gyuuwɔ nyi ɛ kaa kɛɛ? Wurubuarɛ dekpɛŋkpeŋgyɔɔre? Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyi, ŋon ɛ be naa nɛ gba kela Wurubuarɛ dekpɛŋkpeŋgyɔɔre.

²⁷ Nawolo nyi Gyɔn yɛna Wurubuarɛ kpilale ŋon Wurubuarɛ nombia aŋmaraseŋ see ŋan ne yako nyiaa, Wurubuarɛ kpa, ‘Mee kpila me kpilale keta n siaman, ŋon ne gyae la waa desina n gbɛɛ fa neŋ.’ ”

²⁸ Keŋte Yesu besewɔ yako wɔ nyiaa, “Mɛɛ yako ŋon ɛ ke nyii nyiaa, balan ban bɔɔ lolo tɛɛle kei dɔɔ nɛ, ŋolo be kyaa keŋ nyi ɔ kela Gyɔn ya. Mɔna Wurubuarɛ gyoori keŋ man nɛ, walaŋ ŋon ɔ yɛɛ kamaɛ e koran nɛ

ɔ kela Gyɔn nɔnanj.”

²⁹ Debanj keɲ balanj banj pou na lempoolɛɛra be nyii nombia keɲa nɛ, be lɛɛwɔ do nyi Wurubuarɛ gbɛɛneɲ tenɛɛ, nawolo nyi be sɛɛwɔ Gyɔn sɔw wɔ Wurubuarɛ loɲ. ³⁰ Mɔna Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala banj bɛɛ kpene keɲ Wurubuarɛ ne gyae nyi waa yɛɛ fa wɔ nɛ, nawolo nyi be bɛɛwɔ nyi Gyɔn na sɔ wɔ Wurubuarɛ loɲ ya.

³¹ Keɲte Yesu bɔwɔsewɔ nyiaa, “Wɔɲ te maa mo gyɛɲ wee kei balanj maa na? Sena te be doo? ³² Be yɛɛ ɲgba bia kyaa la kebu man bee yoi nɛ, na bɛɛ fae yeesa yako dɔɲa nyiaa,

‘De kpee alowɔle nɔwɔneɲse fa nɔn,
mɔna ɛ te sɔɛ ya!

De kpee lia nɔwɔneɲse mɔ,
mɔna ɛ te wii ya!’

³³ Gyɔn Wurubuarɛ loɲsɔwɔre nɔn kɔɲawɔ na ɔ ne kyaa bake ɔ nɔw keɲ ɔ te nyɔw solɔɲ kamase ya. Te ɛ kpa nyi, ‘Feliɲkumɛɛ doola ɔ man.’ ³⁴ Manj Deniwalaɲ Bu nɔn mɔ kɔɲawɔ mee dii mɛɛ nyɔw, te ɛ kpa nyi, ‘ɛ kɛɛ balee kei! ɔ yɛɛ kedikumte na solɔɲnyɔwɔre e. ɔ gyoona yɛna lempoolɛɛra na nombiakumɛɛyɛɛra.’ ³⁵ Mɔna banj bɔw lɛɛ Wurubuarɛ di nɛ, ta lese wola nyi Wurubuarɛ dana nyansa nideli.”

Alo dukumyɛɛre ɲolo ke tiu Yesu nuɲ

³⁶ Wee daale nɛ Farasii baale ɲolo baake Yesu nyi waa kɔɲ ɔ dɛɛ na nɔn na e ke di bom. Yesu sɛɛwɔ te ɔ gyuuwɔ ke kyaa bee dii. ³⁷ Na alo ɲolo kyaa donɔw kenanj man keɲ ɔ yɛɛ futooli alo e. ɔ kenyii nyi Yesu kyaa Farasii baale nɔn dɛɛ ɔ ne dii nɛ, ɔ moo nuɲ ofoɲofoɲte daale porontia tɔw kɔɲ botɔw, ³⁸ keɲte ɔ kaa seɲawɔ Yesu wole benaa na ɔ nawɔw. Keɲte ɔ wii siasaraɲ woli Yesu nawɔw.

Te ɔ moo ɔ nyeenyɔɔse feefo Yesu nawɔɔ ɲenanɲ te ɔ kyaɲa ɲa obuo man, te ɔ toosi nuɲ ofoɲofoɲte keɲ woli ɲa.

³⁹ Farasii baale ɲon ɔ be baake Yesu gyu ɔ dɛɛ kena mena nɛ, ɔ yakowɔ ɔ nyeeman nyiaa, “Akpa baale kei deɲ yɛɛ Wurubuarɛ dekpɛɲkpɛɲgyɔɔre gbagba e na, nafɔ waa gyeɲ alo ɲon ɔ ne tina e nɛ dinɔɔ. Nawolo nyi ɔ yɛɛ dukumyɛɛre e.” ⁴⁰ Keɲte Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Simɔn, me dana kolo maa yako neɲ.” Keɲte ɔ yako e nyiaa, “De Gbengyoo, yako maɲ.”

⁴¹ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ e dudu kei nyiaa, “Balaɲ bala baale kyaawɔ te be gyuuwɔ ke paa kɔba lee kɔbate ɲolo gyaɲ. ɲolo wui yɛɛ kɔbabia kakpoɲ yaale, te ɲolo mɔ wui yɛɛ sɔɲola na kufu. ⁴² Be man kamasɛ bɛɛ tale waa tɔ ɔ kom ya, mena dɔɔ balee ɲon moo ba koma ɲan pou kyɛɛ wɔ. Yako maɲ! Balaɲ bala kɛwɔ na, be man wɔɲti ne gyae la waa gyae kɔbate ɲon nombia nideli?” ⁴³ Keɲte Simɔn tiranɔɔ nyiaa, “Mɛɛ lɛɛdi nyi ɲon ɔ kom boe nɛ.” Te Yesu yako e nyiaa, “N tiranɔɔ nideli.”

⁴⁴ Botɔɔ te Yesu besena ɔ sia tee alo ɲon te ɔ yako Simɔn nyiaa, “N naa alo kei? Me kɔɲa n dɛɛ na n te fa maɲ loɲ maa faafɔ me nawɔɔ ya. Mɔna alo kei dɔɔ ɲon ta mo ɔ siasaraɲ faafɔ me nawɔɔ te ɔ moo ɔ nyeenyɔɔse feefo ɲa. ⁴⁵ N te pukaa maɲ ya, mɔna lee deɲ keɲ mɔɔ kɔɲ kɛbo nɛ, alo kei te tinaa ta me nawɔɔ ke pukaa yela ya. ⁴⁶ N ta mo nuɲ paɲpaɲ gba tiu ma nyee ya, mɔna alo kei dɔɔ ɲon kyɛɛkee nuɲ woli me nawɔɔ.

⁴⁷ Mena dɔɔ mɛɛ yako neɲ n ke nyii nyi ɔ nombiakumɛɛ ɲan pou ɔ be yɛɛ nɛ, Wurubuarɛ ta mo ɲa kyɛɛ e, mena dɔɔ te ɔ ne gyae me nombia nideli. Nyarɲ ɲon ɲolo da mo n dukum kyomii kyɛɛ neɲ na, n ne gyae ɔtenate nombia bo kyomii.” ⁴⁸ Botɔɔ te Yesu yako alo ɲon nyiaa, “Wurubuarɛ ta mo n nombiakumɛɛ kyɛɛ

nen.” ⁴⁹ Kenje balan ban be kyaa botoo bee dii ne boose donja nyiaa, “Amote yena kei, non o na mo nombiakumee kyee?” ⁵⁰ Botoo te Yesu yako alo non nyiaa, “N keliedi te yeli n te nyinj nyeedonj kekpa, ta woseferej man.”

8

Ala ban booo tee sila Yesu

¹ Kedi weeya ala ne Yesu gyuuwo ke kila donoose na akuraase pou man, na o ne yako Wurubuae gyoori kenj wose man nombia kpaakpa njan fa balan, na o kaseela kufu bala ban mo silana e. ² Na ala baale ban o be kyoo wo be kawese te o be gegi felinkumee lee be baale man ne mo kpu na e. Be man baale yena Meeere non bee baake e nyi Magedala, non Yesu be gegi felinkumee nyetooro lee o man ne, ³ na Gyoana non o baale yena Kusa ne. Kusa kei yee kegyia nolo e gyoo Herode dekpanalan man, na Susana na ala burum ban booo mo ba aboo kee Yesu na o kaseela doo ne.

Yesu kegyoo dudu lee woorale nolo wose man

Mateo 13:1-23; Maake 4:1-20

⁴ Deban kenj balan burum kpu na ban booo lee debiise man konj be kaa yilaa Yesu gyan ne, o gyoo dudu fa wo nyiaa, ⁵ “Woorale nolo gyuuwo ke nmatee aboo bia ngba amola ne o wooman. O kee nmatee na ne njaale yalawo woo kenj gbenej man te balan teeoo ne doo sakatee na lanj, te gyebuse kaa tooose na di. ⁶ Njaale mo yalawo kpanansee doo te ne tuuwo, mona te kyare ya te na yekeewo. Nawolo nyi teele ta boo kpanansee njan doo na ke lee lonj see ya. ⁷ Bia njan njaale mo yalawo kpalamse man te ne tuuwo, te kpalamse njan mo tuuwo milii na. ⁸ Njaale mo yalawo teele kpaakpa doo te ne tuuwo bee,

te ɲa see bia burum.” Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “ɲon ɔ dana denjele waa nyii na, waa tei nideli.”

Yesu kalese dudu kej aɛɛɛ

⁹ Keɲte Yesu kaseela baɲ yako e nyi waa wola wɔ dudu kej aɛɛɛ. ¹⁰ Te Yesu yako wɔ nyiaa, “ɛmɛɛ dɔɔ Wurubuarɛ ta toro ya agyueɲse na ɛ ka gyenɲ nombia ɲan weesɛɛ lee ɔ gyoori kej wose man. Mɔna balan akan baɲ dɔɔ aduya kaagerɲ man te maa kolosi fa wɔ.

‘Baa keɔ na baa keɔ mɔna bɔɔ gyae baa naa ya,
te baa tei na baa tei mɔna bɔɔ gyae baa nyii aɛɛɛ ya.’
”

¹¹ Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, dudu kej mɔɔ gyɔɔ ne ka aɛɛɛ yaa. “Abɔɔ bia ɲan seɲɛɛ fa Wurubuarɛ nombia ɲan. ¹² Bia ɲan be yale gbɛɛnaa man ne, seɲɛɛ fa balan baɲ bee nyii Wurubuarɛ nombia ɲan te ɔbɔnsam ne kɔɲ kaa ɲmɛɛle ɲa lee be konɔɔse man, na bɔɔ nyiɲ lɛɛ ɲa di na Wurubuarɛ ke lɛɛ ba nyee ya ne. ¹³ Bia ɲan be yale kpananɲse dɔɔ ne seɲɛɛ fa balan baɲ bee nyii Wurubuarɛ nombia ɲan te bɛɛ lɛɛ ɲa na gyonɲ, mɔna ɲe bee nyiɲ lila be man ya. Bɛɛ lɛɛ ɲa di deban kyomii bo, te akpaa ɔbɔnsam de keɛse wɔ keɛ na ba te yale. ¹⁴ Bia ɲan be yale kpalamse man ne seɲɛɛ fa balan baɲ bee nyii Wurubuarɛ nombia ɲan, te tɛɛle kei dɔɔ nombia, na kɔba kegyae beɲ, na tɛɛle kei dɔɔ abɔɔ akan ɲan kegyae da gyoo be man ne, na bee yeli baa bee Kristo man ya. ¹⁵ Abɔɔ bia ɲan be yale tɛɛle kpaakpaa dɔɔ ne seɲɛɛ fa balan baɲ bee nyii Wurubuarɛ nombia ɲan, te bɛɛ lɛɛ ɲa do konɔɔ kpaakpaa man, te bɛɛ tela ɲa nideli te bɛɛ yeɛ kakyenɲ di ɲe dɔɔ kelii deban kej nombia ɲan ne yeli bɛɛ yeɛ abɔɔ kpaakpaa ne.”

*Yesu kegyɔ dudu lee kanea wose man
Maake 4:21-25*

¹⁶ Yesu besewo gyoo dudu fa wo nyiaa, “ŋolo bɛɛ kyaŋee kanea na waa mo kolo wu ke doo yaa waa mo ke do mpa ateta ya. Mɔna o na mo ke bo gyakaa kolo doo adido na kena dekpajalan pou, na ban bɛɛ koŋ na baa nyiŋ naa. ¹⁷ Kolo ba weesɛɛ keŋ be gyae ka lee deboo ya, te kolo mo be wuɛ keŋ nyi be gyae ka lee deboo ya. ¹⁸ Mena doo ɛ keɛ ɛ wose nideli lee mena keŋ ɛ na mo tei nombia ŋan. Nawolo nyi nyaŋ ŋon n dana kolo na Wurubuarɛ waa kpu neŋ burum, te nyaŋ ŋon n be dana kolo ya na kyomii keŋ n na gyueŋ nyi n dana koran nɛ, Wurubuarɛ waa leo ke lee n nyiŋmaa man.”

Yesu o naa na o naabia

Mateo 12:46-50; Maake 3:31-35

¹⁹ Yesu o naa na o naabia koŋawo o gyan, mɔna balan dikpii keŋ doo be te nyiŋ baa benaa e ya. ²⁰ Botoo te ŋolo yako Yesu nyiaa, “N naa na n naabia seŋɛɛ deboo man bɛɛ gyae baa naa neŋ.” ²¹ Keŋte Yesu yako wo nyiaa, “Me naa na me naabia yɛna ban bee nyii Wurubuarɛ nombia ŋan te bee di ŋe doo nɛ.”

Yesu keyokose felin epo doo

Mateo 8:23-27; Maake 4:35-41

²² Wee daale nɛ Yesu yako o kaseela ban nyiaa, “ɛ yela dɛɛ toŋ gyu boo keŋ diŋgyiŋ.” Mena doo ba gyoowo degbele man te be lanawo. ²³ Deban keŋ be kyaa degbele keŋ man bee gyu nɛ te dosoroŋ moo Yesu. Keŋte felin dinaa daale korowo ne gyoo loŋ keŋ doo, mena doo ke gyoo loŋ do degbele keŋ man te Yesu kaseela ban sia yɛɛ wo nideli. ²⁴ Mena doo Yesu kaseela ban gyuuwo ke gyuuu e yako e nyiaa, “De Gbengyoo, de Gbengyoo dɛɛ gyae dee munu.” Botoo te Yesu korowo te o fae felin keŋ na loŋ keŋ pou te ŋe yɛɛwo yididi. ²⁵ Keŋte Yesu boose o kaseela ban nyiaa, “Weera doo te ɛ bɛɛ lɛɛ man di ya?”

Gyakolonj kyaŋa wɔ te ba wose yeŋa wɔ te be bɔɔse dɔŋa nyiaa, “Walaŋ wonŋi yeŋa kei? ɔ ne kolosi fa felinŋ na lon koranŋ na ŋee nyii e.”

Yesu kekyɔ walaŋ ŋon felinŋkumɛɛ doo ɔ man nɛ

Mateo 8:28-34; Maake 5:1-20

²⁶ Keŋte Yesu na ɔ kaseela baŋ toŋawɔ gyu Gerasenetena tɛɛle man keŋ kyaa Galelia boo dingyiŋ nɛ. ²⁷ Yesu ka betaa lee degbele keŋ man pɛ, te baale ŋolo ŋon felinŋkumɛɛ doo ɔ man nɛ leewɔ donɔɔ keŋ man kɔŋ kaa gyaŋee na e. ɔ te tɛɛ ditenŋteli kyare te ɔ bɛɛ kyaa dɛɛ ya. ɔ kyae amuseese man. ²⁸ Debaŋ keŋ ɔ be naa Yesu nɛ ɔ fae yeesa te ɔ leewɔ yala ɔ nawɔɔ tɛɛ, na ɔ ne fae yeesa keŋkeŋ nyiaa, “Yesu Wurubuaɛ Adidote Bu, wonŋ te n ne gyae me gyaŋ? Mɛɛ waase neŋ bo, na naase maŋ diyem ya.” ²⁹ Nawolo nyi na Yesu taŋ ke fae felinŋkum keŋ nyi ke dɛɛ lee ɔ man. Debaŋ kamaɛ na felinŋkum keŋ ne naase e diyem, na ba te kyaŋ e bake e agbaraagbaraase ɔ nyinŋmaase na ɔ nawɔɔ man na balaŋ ne gyee e. Keŋ koranŋ na ɔ ne tirii ŋa, na felinŋkum keŋ ta mo e gyu kefula man. ³⁰ Keŋte Yesu bɔɔse e nyiaa, “N yeŋe yeŋa sena?” Te balee ŋon tiranɔɔ nyi ma yeŋe yeŋa “Dikpii” ɔ tiranɔɔ mena nawolo nyi felinŋkumɛɛ burum doo ɔ man. ³¹ Botɔɔ te felinŋkumɛɛ ŋan waase Yesu nyi, ɔ na gegi wɔ ka do bɔɔ keŋ betanŋ ɔto ya nɛ man ya.

³² Debaŋ kenanŋ na kekuiriise dikpii daale seŋɛɛ bula daale dɔɔ bee dii. Keŋte felinŋkumɛɛ ŋan waase Yesu nyi waa yela be kaa gyoo kekuiriise baŋ man, te Yesu faa wɔ gbɛɛ. ³³ Mena dɔɔ felinŋkumɛɛ ŋan leewɔ balee ŋon man ka gyoo kekuiriise baŋ man, te ba dikpii keŋ pou yeuwɔ tisi bula kyolonjkyolonj keŋ gyu ka gyoo lon keŋ man te be munuwɔ pou.

³⁴ Balaŋ baŋ bɛɛ kɛɛ kekuiriise baŋ dɔɔ kena kpene keŋ be kɔŋ nɛ, ba korowɔ yeu gyu ke yako kpene keŋ

be kɔŋ nɛ fa balan̄ ban̄ be kyaa donɔɔ keŋ man nɛ na akuraase ŋan man pou. ³⁵ Keŋte balan̄ yeuwɔ gyu be kaa kɛɛ kpene keŋ be kɔŋ nɛ. Ba ke kɔŋ Yesu gyaŋ nɛ, be naa walaŋ ŋon nafɔ felin̄kumɛɛ doo ɔ man nɛ baŋɛɛ Yesu nawɔɔ tɛɛ, na ɔ wose te fɛɛ e keŋ ɔ doona abɔɔ. Te gyakolon̄ gyoo balan̄ ban̄ pou. ³⁶ Balan̄ ban̄ bɔɔ naa kpene keŋ be kɔŋ nɛ yako ban̄ bɔɔ kɔŋ nɛ mena keŋ Yesu be kyɔ balee ŋon kawee. ³⁷ Keŋte balan̄ ban̄ pou be kyaa Gerasene tɛɛle dɔɔ nɛ waase Yesu nyi waa lee be gyaŋ nawolo nyi gyakolon̄ dinaa ta gyoo wɔ. Mena dɔɔ Yesu gyooɔ degbele keŋ man te ɔ laŋawɔ. ³⁸ Walaŋ ŋon Yesu be gegi felin̄kumɛɛ lee ɔ man nɛ waase Yesu nyi waa sila e. Mɔna Yesu bɛɛwɔ te ɔ yako e nyiaa, ³⁹ “Bese gyu n dɛɛ, na n kaa yako kpene keŋ Wurubuarɛ be yɛɛ fa neŋ nɛ fa balan̄.” Mena dɔɔ balee ŋon gyuuwɔ donɔɔ keŋ man ke yako balan̄ pou kpene keŋ Yesu be yɛɛ fa e nɛ.

Yesu kegyuusu Gyariose bu alebu lee yeŋ man

Mateo 9:18-26; Maaake 5:21-43

⁴⁰ Yesu ka bese lee boo keŋ dingyiŋ kɔŋ nɛ, balan̄ burum kɔŋawɔ kaa gyaŋee na e. Nawolo nyi na be popou ne kɛɛ ɔ gbɛɛ. ⁴¹ Botɔɔ te balee ŋolo ŋon bɛɛ baake nyi Gyariose, ŋon ɔ yɛɛ Gyudatena ɔsom deni man kegyia e nɛ kɔŋawɔ kaa bun̄ Yesu nawɔɔ tɛɛ sola e nyi waa kɔŋ ɔ dɛɛ. ⁴² Nawolo nyi ɔ bu alebu dokolon̄ koon̄ ŋon ɔ be di kulutooneŋ kufu ala nɛ ne gyae waa yeŋ. Yesu kee gyuu keŋ nɛ na balan̄ ban̄ be silana e te yɛɛ nsendee ya, mena dɔɔ na ɔ bee nyiŋ gbɛɛ gba waa besena ɔ wose ya.

⁴³ Na alo ŋolo kpuɛ balan̄ burum ban̄ be silana Yesu nɛ man keŋ fatabo ne gyɔ e kulutooneŋ kufu ala yaa, mɔna ŋolo te tale kyɔ e ya. ⁴⁴ Alo ŋon moowɔ balan̄ ban̄ man ka lee Yesu wɔle te ɔ tinaa ɔ kegba nɔɔbii. Debokenaŋ man te fatabo keŋ ne gyɔ e nɛ karawɔ. ⁴⁵ Botɔɔ te Yesu

bɔɔsewɔ nyiaa, “Amɔte tinaa na maŋ?” Balaŋ baŋ pou kebeɛ nyi be te tina e ya nɛ te Pita yako e nyiaa, “De Gbeŋgyoo, balaŋ burum ke kilisi neŋ gyaŋee te beɛ tɛese dɔŋa kei na, n ne bɔɔse nyi amɔte tinaa na neŋ?” ⁴⁶ Mɔna Yesu yakowɔ nyiaa, “Ŋolo te tina maŋ. Nawolo nyi ma te naa nyi doŋ daale ta lee me man.” ⁴⁷ Alo ŋon kena nyi ɔ be gyae waa tale weese ɔ wose ya nɛ, ɔ moo gyakolon na wose keseree kaa buŋ Yesu nawɔɔ tɛɛ. Botɔɔ te ɔ yako kpene keŋ dɔɔ ɔ be tina Yesu kegba, na mena keŋ ɔ kawee keŋ be taŋ debokenaŋ man nɛ balaŋ baŋ pou siaman. ⁴⁸ Keŋte Yesu yako alo ŋon nyiaa, “Me bu, n keɛɛ maŋ di dɔɔ te n nyiŋa kawee kekyɔ. Ta wosefɛɛreŋ man.”

⁴⁹ Yesu ke gyakaa ɔ ne kolosi nɛ, walaŋ ŋolo lee Gyudatena ɔsom deni man kegyia Gyariose ŋon dɛɛ kaa yako e nyiaa, “N bu alebu ŋon ta yem. Na tekaa naase de Gbeŋgyoo ŋon diyem bela ya.”

⁵⁰ Yesu ke nyii nombia keŋa nɛ ɔ yako Gyariose nyiaa, “Na yee ya, nyaŋ lɛɛ maŋ di. N bu ŋon waa nyiŋ nyeedoŋ.”

⁵¹ Yesu ke gyu ka gyoo Gyariose dɛɛ nɛ, ɔ te yeli ŋolo ke sila e gyoo deni keŋ man ya. Pita na Gyɔn na Gyemisi na bu ŋon ɔ kya na ɔ naa baageŋ te ɔ moowɔ sila ɔ wose. ⁵² Na balaŋ baŋ bɔɔ yilaa botɔɔ nɛ pou ne wii na bee di walaŋsa. Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “ɛ na wii ya, alebu kei ta yeŋa ta ya, ɔ doo dosoroŋ bo.”

⁵³ Keŋte balaŋ baŋ pou boŋo Yesu, nawolo nyi ba gyeŋ nyi bu ŋon ta yem. ⁵⁴ Keŋte Yesu kyaŋa alebu ŋon nyiŋmaa man te ɔ yakowɔ nyiaa, “Me bu! Koro seŋ.” ⁵⁵ Botɔɔ te bu ŋon woo besewɔ kɔŋ kaa gyoo ɔ man te ɔ korowɔ seŋ debokenaŋ man. Keŋte Yesu yako wɔ nyi baa gyae kolo fa bu ŋon na waa di. ⁵⁶ Gyakolon gyoo bu ŋon ɔ kya na ɔ naa, te Yesu tɔɔ wɔ nideli nyi be na yako walaŋ na walaŋ kpene keŋ be kɔŋ nɛ ya.

9

Yesu kekpila ɔ kaseela kufu bala banj

Mateo 10:1, 7, 9-11, 14; Maake 6:7-13

¹ Wee daale Yesu baake ɔ kaseela kufu bala banj gyaŋee, te ɔ faa wɔ doŋ nyi baa mo di felɪŋkumɛɛ dɔɔ na baa kyɔ kaweesee. ² Keŋte ɔ kpila wɔ nyi baa gyu ke yako Wurubuarɛ gyoori keŋ wose man nombia na baa kyɔ kaweesetena. ³ Botɔɔ te ɔ yako wɔ nyiaa, “ɛ ne gyu na ɛ na mo kolo na kolo tela ya. ɛ na mo gbutu yaa akpo yaa weenɛɛ, yaa kɔba, yaa kegba alate gba tela ya. ⁴ Dekpaŋalanj kamaɛ keŋ man ɛ soo te be lɛɛ ŋon atuu na, ɛ kyaa botɔɔ kaboena ɛ ka mo lee donɔɔ kenanŋ man. ⁵ Donɔɔ keŋ man ɛ gyu te ba te lɛɛ ŋon ya na, ɛ na lee ke man na ɛ kpiisi ɛ nawɔɔ aŋasa lɔ wɔ na ke di adansɛɛ tia wɔ nyi Wurubuarɛ be gyae waa tina wɔ yela ya.”

⁶ Mena dɔɔ Yesu kaseela banj korowɔ gyu akuraa kamaɛ man, na be doŋ bɛɛ yako Wurubuarɛ nombia ŋan te be kyɔɔ balanj kaweesee yenanŋ kamaɛ.

Gyoo dinaa Herode ne gyae waa naa Yesu

Mateo 14:1-2; Maake 6:14-16

⁷ Galeliatena Gyoo dinaa Herode ke nyii abɔɔ ŋan pou Yesu be yɛɛ nɛ ŋe haa e ɔ konɔɔ man, nawolo nyi balanj baale ne yako nyi, “Gyɔn Wurubuarɛ lonɔɔore ŋon ɔ ba yem nɛ foŋala lee yeyŋ man. ⁸ Baale mɔ kpa Wurubuarɛ dekpenjkenjgyɔɔre Elia bɛɛ la lee, te baale mɔ kpa Wurubuarɛ akpenjkenjgyɔɔra benɛɛ banj manŋ ŋolo foŋala lee yeyŋ man.” ⁹ Botɔɔ te gyoo Herode yakowɔ nyiaa, “Ma te yela ba te kara Gyɔn nyee, te walanj wonŋi yɛna ŋon mee nyii ɔ wose man gyakolonj nombia keŋa nɛ?” Mena dɔɔ ɔ yase ɔ sia gyae gbɛɛ keŋ waa mo naa Yesu.

Yesu kefa balan kakponse banon weenεε

Mateo 14:13-21; Maake 6:30-44; Gyɔn 6:1-14

¹⁰ Deban keɲ kpilala kufu bala ban ba bese koɲ nε, be yako Yesu kpene kamaε keɲ boɔ yεε nε. Keɲte Yesu baake wɔ te ɲon na wɔ gyuu donɔɔ keɲ bεε baake ke nyi Bεtesaida nε man. ¹¹ Balan dikpii keɲ kenyii nyi ɔ te lam botɔɔ nε be sila ɔ gbεε. Be ke gyu kena nε ɔ lεε wɔ atuu te ɔ kolosi Wurubuarε gyoori keɲ wose man nombia fa wɔ, te ɔ kyɔɔ ban be hia kawee kekyɔ nε. ¹² Ke lii balinɔɔ weese nε, Yesu kpilala kufu bala ban koɲawɔ ɔ gyan kaa yako e nyiaa, “Yela balan ban keta na baa gyu akuraase na donɔɔse ɲan benaa nε man, na be kaa gyae weenεε na adoise, nawolo nyi kebo kei yεε ɲale nsana keɲ kolo be kyaa ya.” ¹³ Mɔna Yesu yako wɔ nyiaa, “εmεε gbagba ε fa wɔ kolo baa di.” Botɔɔ te be tiranɔɔ nyi, “ɲan pou de dana yεna bodobodose abiliɲ anon na kpebia bala. Yaa n ne gyae nyi dee gyu ke lεε weenεε kɔna balan dikpii kei pou?” ¹⁴ Na baala ban baagen baa yεε ɲgba balan kakponse banon (5000)nε. Keɲte Yesu yako ɔ kpilala ban nyiaa, “ε yela balan ban ke kyaa dikpii, dikpii. Dikpii kamaε dεε yεε balan soɲola na kufu (50).” ¹⁵ Keɲte kpilala ban yela balan ban pou kyakeewɔ ɲgba mena keɲ Yesu be yako nε. ¹⁶ Botɔɔ te Yesu moo bodobodose abiliɲ anon ɲan na kpebia bala ban te ɔ gyinaa ɔ nyee adido, te ɔ fanewɔ do Wurubuarε nɔɔ te ɔ kerεε ɲa te ɔ moo ɲa fa ɔ kpilala ban nyi baa mo kpεlεε balan ban. ¹⁷ Balan ban pou diiwɔ baa, te be tɔɔsee weenεε buruburu akan ɲan na be nyiɲa doɲase kufu ala (12).

Pita keyako nyi Yesu yεna nyeelεεre ɲon Wurubuarε be yako see nyi waa koɲ nε

Mateo 16:13-28; Maake 8:27-9:1

¹⁸ Wee daale Yesu kEE fane waageŋ nE ɔ kaseela baŋ gyuuwo ke kpu na e te ɔ boose wo nyiaa, “Balaj ne kolosi ma wose man nombia na be kpa maŋ yeŋa amɔ?”

¹⁹ Keŋte ɔ kaseela baŋ tiranɔɔ nyiaa, “Balaj baale kpa nyaŋ yeŋa Gyɔn WurubuarE loŋsɔɔre ŋon. Baale mɔ kpa nyaŋ yeŋa WurubuarE dekpɛŋkpɛngyɔɔre Elia, te baale mɔ kpa WurubuarE akpɛŋkpɛngyɔɔra benEE baŋ man ŋolo foŋala.” ²⁰ Botɔɔ te Yesu boose wo nyiaa, “EmEE mɔ de? E kpa maŋ yeŋa amɔ?” Te Pita tiranɔɔ nyiaa, “Nyaŋ yeŋa nyeelEere ŋon WurubuarE be yako see nyi waa kɔŋ nE.” ²¹ Botɔɔ te Yesu tɔɔ wo nideli nyi be na yako nombii kei fa walaŋ na walaŋ ya.

Yesu kekolosi lee ɔ yeŋ na ɔ kefoŋ wose man

Mateo 16:20-28; Maake 8:30-9:1

²² Keŋte ɔ besewɔ yako wo nyiaa, “Kaboena nyi maŋ Deniwalaŋ Bu maa naa diyem nideli. Gyudatena kegyiise na WurubuarE saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala baŋ baa bEE maŋ. Baa ko maŋ, te weeya atoorote keŋ man na, WurubuarE waa gyusu maŋ lee yeŋ man.”

²³ Keŋte Yesu yako be popou nyiaa, “Akpa ŋolo ne gyae waa sila maŋ na ɔ na yEE kpene keŋ ŋon gbagba ne gyae ya, mɔna waa mo ɔ ɔpaŋdaŋ seele na waa sila maŋ wee kamaSE. ²⁴ Nawolo nyi walaŋ kamaSE ŋon ɔ ne gyae waa lEE ŋon gbagba nyeedoŋ na, ke gyae ka lee ɔ nyiŋmaa man. Mɔna walaŋ kamaSE ŋon ɔ nyeedoŋ da lee ɔ nyiŋmaa man lee maŋ Yesu dɔɔ nE waa bese nyiŋ ke. ²⁵ Akpa ŋolo de nyiŋ tEEle kei dɔɔ abɔɔ pou te ɔ nyeedoŋ da lee ɔ nyiŋmaa man na, woŋ tɔnɔɔ te waa nyiŋ? ²⁶ Akpa maŋ Yesu na me nombia de yEE ŋolo deseŋ tEEle kei dɔɔ nE, kenaj na wee keŋ maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon maa bese kɔŋ daa na me kya WurubuarE na WurubuarE kpilala baŋ gyoorobiiri man nE, walaŋ ŋonaŋ

mɔ nombia gyae ke yɛɛ man desɛɲ. ²⁷ Ampan yaa mɛɛ yako ŋon nyi ɛ man baale kyaa kɛbo kei keŋ bɔɔ gyae baa yeŋ ya, kelii debaŋ keŋ baa naa Wurubuarɛ gyoorobiiri keŋ.”

Yesu wose kekyɛɛkee

Mateo 17:1-9; Maake 9:2-9

²⁸ Yesu keyako nombia keŋa weeya gyanaara wɔle nɛ, ɔ moo Pita na Gyemisi na Gyɔn sila ɔ wose gyu bula dɔɔ ɔ kaa fane. ²⁹ ɔ kɛɛ fane nɛ, karatetee dokolon te ɔ sia gbɛɛ kyɛɛkeewɔ te wa abɔɔ ŋan ɔ doona nɛ bese abɔɔ wolomɛɛ futututu na ŋɛɛ ŋalakee nɛ polɛpolɛpolɛ. ³⁰ Debokenaŋ man te baala bala baale kaa bɛɛwɔ lee Yesu dɔɔ te be kolosiwɔ na e. Balaŋ bala kɛwɔ yɛna Mosesi na Elia. ³¹ Be kɔŋawɔ gyoorobiiri man kaa yako Yesu mena keŋ waa yeŋ Gyerusalɛm donɔɔ man, ŋgba mena keŋ Wurubuarɛ be bake see nɛ. ³² Mena debaŋ kenan na Pita na ɔ tebia baŋ bɔɔ sila Yesu gyu nɛ te doo dosoron. Ba ke foŋii nɛ, be naa Yesu gyoorobiiri man na baala bala seŋɛɛ ɔ gyan. ³³ Baala bala baŋ ka lee Yesu gyan bee gyu nɛ te Pita yako Yesu nyiaa, “De Gbenjyoo, dei ŋgba daa mɔ be kɔŋ kɛbo nɛ. Yela dɛɛ baŋ kefɛɛse atooro kɛbo. N wui daale, Mosesi wui daale, te Elia mɔ wui daale.” Mɔna ɔ ba gyeŋ kpene keŋ ɔ ne yako nɛ ya.

³⁴ Pita kɛɛ kolosi keŋ nɛ te ŋɔma kaa wuuwɔ be dɔɔ, keŋte gyakolon kyana kaseela baŋ ŋgba ŋɔma ŋan be kaa wuu be dɔɔ nɛ. ³⁵ Botɔɔ te be nyii nɔɔwoya ŋaale lee ŋɔma ŋan man nyiaa, “Kei yɛna me bu ŋon mɔɔ lese e, ɛ nyii e.”

³⁶ Nɔɔwoya ŋan kekolosi taŋ nɛ, be kɛɛ na Yesu waageŋ seŋɛɛ la te kaseela baŋ wuu be nɔɔ. Ba te yako walaŋ kamasɛ kpene keŋ bɔɔ naa weeya ŋenaŋ man nɛ ya.

Yesu kekyo tobaale non o na wee keleuleuse ne

Mateo 17:14-18; Maake 9:14-27

³⁷ TEE kena kej booo lee bula kej dooo bee koo ne, balan burum koojao kaa gyahee na Yesu, ³⁸ botoo te balee jolo fae yeesa lee balan burum ban man nyiaa, “De Gbengyoo, mee waase ney kee me bu fa man, nawolo nyi non waagey yena me bu. ³⁹ Feliŋkum ne kyaa o dooo na o te peti fae yeesa na te fun e jmera na o noo ne to afofose. Ne yee don pte kee koro o dooo, mona ke gyakaa kee wolee e. ⁴⁰ Me waase n kaseela ban nyi baa gegi feliŋkum kej, mona ba te tale ya.”

⁴¹ Botoo te Yesu tiranoo nyiaa, “Ao! E mee gyey balan ban e bee lee man di ya te e gbeneh ba tenee ya. Weeya ajmoo te kaboena nyi maa kyaa e gyan na maa nyin konoo fa non?” Kehte o yako balee non nyi, “Mo n bu non kona man.”

⁴² Bu non kee koo ne, feliŋkum kej doo o man ne kara e lo na ne wonee e tokii. Mona Yesu fae feliŋkum kej te o kyoo bu non kawee te o besena e fa o kya.

⁴³ Balan ban wose yena wo lee WurubuarE don dinaa kej booo naa ne dooo. Nombia jan Yesu be yee ne doo balan ban noo te be ka seh bee gyueh je man ne o yako o kaseela ban nyiaa, ⁴⁴ “E nyii nombia jan mee gyae maa yako non ne nideli. Baa lese man Deniwala Bu non do balan nyinmaa man.” ⁴⁵ Mona o kaseela ban te nyii kpene kej o ne yako wo ne man ya. Nawolo nyi WurubuarE ta lese wola wo na baa nyii aseE ya, mona bee yee nyi baa boose e nombii kenan man.

Amote kela na o dooo WurubuarE gyoori kej man?

Mateo 18:1-5; Maake 9:33-40

⁴⁶ Kehte ajmaareh gyoo Yesu kaseela ban man nyi be man wonti kela na o dooo. ⁴⁷ Na Yesu gyeh kpene kej bee gyueh ne te o kyana biikyaabii jolo kaa seh o yenan,

⁴⁸ Kenjte ɔ yako wɔ nyiaa, “Walaŋ ŋon ɔ lɛɛ biikyaabii kei ma ye le man na ɔ te lɛɛ maŋ, te ŋon ɔ lɛɛ maŋ na ɔ te lɛɛ ŋon ɔ be kpila maŋ nɛ. Nawolo nyi walaŋ ŋon ɛ bɛɛ mo e yɛɛ kolo ɛ man ya nɛ, ŋon kela na ɛ popou.”

⁴⁹ Botɔɔ te Gyɔn yako Yesu nyiaa, “De Gbenɔyoo, de naa balee ŋolo na ɔ ne gegi felinɔkumɛɛ lee n ye le man te de tɔɔ e, nawolo nyi ɔ be kpuɛ de man ya.” ⁵⁰ Kenjte Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Ɛ na tɔ e gbɛɛ ya, nawolo nyi ŋon ɔ bee yoo na ŋon ya nɛ, na ɔ seŋɛɛ ɛ wɔle.”

Samariatena keɛɛ Yesu

⁵¹ Weeya ŋan Wurubuarɛ waa mo Yesu gyuu adido kɛɛ benaa nɛ, ɔ yɛɛ wa gyueŋ nyi waa gyuu Gyerusalɛm donɔɔ man. ⁵² Kenjte ɔ kpila ɔ kaseela baale nyi baa kyaŋ gbɛɛ gyuu Samaria donɔɔ daale man na be kaa desina botɔɔ see e. ⁵³ Mɔna balaŋ baŋ be kyaa botɔɔ nɛ bɛɛ nyi bɔɔ lɛɛ e ya, nawolo nyi na ɔ sia gyakae nyi ɔ ne gyuu Gyerusalɛm donɔɔ man. ⁵⁴ ɔ kaseela Gyemisi na Gyɔn kena mena nɛ be bɔɔse e nyiaa, “De Gbenɔyoo, n ne gyae dɛɛ baake boalaŋ lee adido na kaa kpa wɔ wɔlɛɛ?” ⁵⁵ Botɔɔ te Yesu besenawɔ kɛɛ wɔ te ɔ faree wɔ nyi be naa yɛɛ mena ya. ⁵⁶ Kenjte be popou gbaawɔ gyuu akuraa wɔle man.

Balaŋ baŋ be kaboena nyi baa sila Yesu

Mateo 8:18-22

⁵⁷ Ba ke ta bee gyuu keŋ nɛ, walaŋ ŋolo kɔŋawɔ kaa yako Yesu nyiaa, “Yenaŋ kamaɛ keŋ n ke gyuu nɛ maa sila neŋ gyuu.” ⁵⁸ Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, “Nyanyase dana bɔɔneŋ te gyebuse mɔ dana asaase, mɔna Deniwalaŋ Bu ŋon betan botɔɔ keŋ waa mo ɔ nyee teeli ya.”

⁵⁹ Walaŋ wɔle ŋolo mɔ kɔŋawɔ Yesu gyaŋ te Yesu yako e nyi, “Sila maŋ.” Mɔna walaŋ ŋon yako e nyiaa, “Me Gbenɔyoo, yela maa tanɔgbɛɛ gyuu kewuu me kya pɛna me kaa sila neŋ.” ⁶⁰ Kenjte Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Yela

woya kewuu ba woya, mɔna nyar dɔɔ gyu na n kaa kolosi Wurubuarɛ gyoori kej wose man nombia.”

⁶¹ Ɔlo mɔ yako Yesu nyiaa, “Me Gbenjyoo maa sila neɲ, mɔna yela maa gyu kekalaa ma loɲtona pɛ.” ⁶² Keɲte Yesu yako e nyiaa, “Nyar walaɲ ɲon n buɲɛɛ fare dɔɔ te n ne gɛɛse keɛ n wɔle nɛ, n tekaboena Wurubuarɛ gyoori kej man ka gyoo ya.”

10

Yesu kekpila ɔ silala sɔɲotooro na kufu bala baɲ (72)

¹ Kei wɔle nɛ de Gbenjyoo lese baala sɔɲotooro na kufu bala (72) te ɔ kpila wɔ bala bala nyi, baa kyaɲ gbɛɛ gyu donɔɔse na yenaase ɲan pou man ɲon gbagba ne gyae waa gyu nɛ. ² Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Wɔɔman weenɛɛ ɲan boe na ke tekerii, mɔna balaɲ baɲ baa tekerii nɛ ta boo ya. Mena dɔɔ ɛ waase wɔɔte ɲon na waa kpila balaɲ burum kɔɲ wɔɔ kej man na be kaa tekerii. ³ ɛ ta! Mee kpila ɲon baa ɲgba namensebia ne gyuula gbougbose man nɛ. ⁴ ɛ ne gyu na ɛ na mo kɔba yaa akpo yaa nkyokota ya. Te ɛ na wɔlɛɛ debarɲ na balaɲ nɔɔ kado gbɛɛnaa man ya. ⁵ Dekpaɲalaɲ kamaɛ kej man ɛ gyoo na, ɛ tanjbeɛ yako dekpajaɲmantena baɲ nyi, ‘Wosefɛɛɛɛɛɛ deɛkɔɲ dekpajaɲ kei man.’ ⁶ Akpaa walaɲ ɲon ɔ ne gyae wosefɛɛɛɛɛɛ kyaa dekpajaɲalaɲ kenaɲ man na, ɛ wosefɛɛɛɛɛɛ gyae ke kyaa na e. Te akpaa walaɲ ɲon ɔ ne gyae wosefɛɛɛɛɛɛ be kyaa botɔɔ ya na, ɛ wosefɛɛɛɛɛɛ kej gyae ka bese kɔɲ ɛ gyaɲ. ⁷ Nyi be lɛɛ ɲon na ɛ kyaa dekpajaɲalaɲ kenaɲ man na ɛ ke di na ɛ ke nyɔɔ kpene kamaɛ kej baa fa ɲon nɛ, nawolo nyi kaboena nyi baa tɔ tomyɛɛɛ kamaɛ kom. ɛ na tɛɛ na akpaɲalaɲ yakaa yakaa ya. ⁸ Akpaa ɛ gyu donɔɔ daale man te be lɛɛ ɲon atuu na, ɛ di kpene kamaɛ kej balaɲ baɲ baa fa ɲon nɛ. ⁹ ɛ kyɔ kaweesetena kawee donɔɔ kenaɲ man, na ɛ

keyako donᵈᵈsetena benaᵈ nyi, ‘Wurubuarε gyoori keᵈ ta benaa ᵈon taᵈ.’ ¹⁰ Mᵈna donᵈᵈ keᵈ man ε gyu te ba te lεε ᵈon ya nε, ε gyu ka abᵈnterese ᵈan man na ε ke yako nyiaa, ¹¹ ‘ε donᵈᵈ aᵈasa ᵈan be mataa de nawᵈᵈ koran nε, de te kpiisi ᵈa woli ε nyeeya nsana. Mᵈna ε tᵈᵈse nyi Wurubuarε gyoori keᵈ ta benaa taᵈ.’ ¹² Mεε yako ᵈon na ε ke nyii nyi wee keᵈ Wurubuarε waa kᵈᵈ kaa di balan nombia nε, waa wii Sodomtena waraᵈase koran kela mena donᵈᵈ kenanᵈ man balan.”

Donᵈᵈse ᵈan ᵈe balan te lεε Yesu di ya nε

Mateo 11:20-24

¹³ “Korasin na Bεtesaida donᵈᵈsetena! Mεε fa ᵈon laako. Nawolo nyi gyakolonᵈ nombia ᵈan Wurubuarε be yεε ε gyanᵈ nε, nyi akpaa beᵈ yεε ᵈa Tae na Sidᵈn donᵈᵈse man nε nafᵈ beᵈ te wulaa do titere abᵈᵈ kyaa mo tᵈᵈ buraa ba wose, na kawola nyi ba te kyεεkee ba agyueᵈ lee be gbεεneᵈ kumεε man kᵈᵈ Wurubuarε gyanᵈ. ¹⁴ Mᵈna wee keᵈ Wurubuarε waa kaa di balan nombia nε, waa wii Taetena na Sidᵈntena waraᵈase kela ᵈon. ¹⁵ Te nεnεε εmεε Kapanumtena! ε gyeᵈ nyi baa gyina ᵈon adido gyu Wurubuarε gyanᵈ? Koa, baa tisina ᵈon ateta ateta kᵈᵈ botᵈᵈ keᵈ ε kena diyem kekpaakekpaa.” ¹⁶ Keᵈte Yesu yako ᵈ kaseela banᵈ nyiaa, “Walanᵈ ᵈon ᵈ nyii ᵈon na maᵈ yaa ᵈ nyiiwᵈ, te ᵈon ᵈ bεε ᵈon na maᵈ yaa ᵈ bεεwᵈ. Te ᵈon ᵈ bεε maᵈ na ᵈ te bεε ᵈon ᵈ be kpila maᵈ nε.”

¹⁷ Te kyare ya te balan sᵈᵈotooro na kufu bala banᵈ Yesu be kpila wᵈ nε besewᵈ kᵈᵈ. Na te yεε wᵈ gyonᵈ nideli te be yako e nyiaa, “De Gbengyoo, lee n yele man dᵈᵈ felinᵈkumεε gba ne nyii daa.” ¹⁸ Keᵈte Yesu tiranᵈᵈ fa wᵈ nyiaa, “Me naa ᵈbᵈnsam lee adido kaa yala ᵈgba ᵈga ᵈmaalela nε. ¹⁹ ε nyii, ma te fa ᵈon doᵈ nyi yaa mo sakatee doma na kanase dᵈᵈ na ε ke di ε kolare ᵈon doᵈ, te

kolo be gyae ke tale yEE ngon ya. ²⁰ E na yela keyEE ngon gyon nyi feiɲkumEE ne nyii ngon ya, mɔna e yela keyEE ngon gyon nyi ba te nmarase e yela adido.”

Yesu kefane fa WurubuarE karan
Mateo 11:25-27; 13:16-17

²¹ Deban kenar man te WurubuarE feiɲ ngon yela gyon kaa gyoowɔ Yesu man nideli te ɔ yakowɔ nyiaa, “Me kya adido na ateta pou Gbenjyoo! MEE fa neɲ karan nawolo nyi n ta mo abɔɔ keɲa weese nyansatena na ban ba gyeɲ nombia nE, te n lese ɲa wola ban be dinɔɔ yEE nɲba bia nE. Taata, ma gyeɲ nyi kei yEna nyar gbagba n kegyaebii.”

²² Botɔɔ te Yesu yako balan ban nyiaa, “Me kya ta mo kpene kamaE do man me nyinmaa man. ɲolo ba gyeɲ man ɔ Bu ngon ya, me kya waageɲ koon gyeɲa na man. ɲolo mɔ ba gyeɲ kya ngon ya, man ɔ Bu ngon na ban maa lese me kya ngon wola wɔ nE daageɲ ne gyae la dEE gyeɲ e.”

²³ Keɲte Yesu besenawɔ kEE ɔ kaseela ban te ɔ yako wɔ nyiaa, “E te yEE nyeebam nɲba e ne naa mena abɔɔ ɲan e ne naa nE! ²⁴ MEE yako ngon e ke nyii nyiaa, WurubuarE akpenkpenjyɔɔra na gyoonen gyawɔ baa naa kpene keɲ e ne naa nE mɔna ba te naa ya, te be gyawɔ baa nyii kpene keɲ e ne nyii nE mɔna be te nyii ya.”

Yesu kegyɔ dudu lee Samaria baale ɲolo wose man

²⁵ Wee daale nE Gyudatena mmaraa wolale ɲolo kɔɲawɔ ɔ kaa teese Yesu nɔɔman te ɔ bɔɔse e nyiaa, “De Gbenjyoo, won te maa yEE na maa nyin nyeedon kekpa keɲ?” ²⁶ Botɔɔ te Yesu bɔɔse e nyi, “Won te be nmarasewɔ do WurubuarE mmaraa tɔne keɲ man? Sena te e ne nyii mmaraase ɲan man?” ²⁷ Keɲte balee ngon tiranɔɔ nyiaa, “Be nmarasewɔ nyi mo n konɔɔ pou na n wose pou na n don pou na nya agyueɲ pou gyae

n Gbenjgyoo Wurubuarε, na n ke gyae n dɔɔ ɲgba nyan gbagba n wose nε.”²⁸ Kenjte Yesu yako e nyiaa, “N tiranɔɔ nideli, yεε ɲgba mena kej n be yako nε na n ke nyiɲ nyeedoɲ kekpaaj kej.”

²⁹ Mɔna kej mmaraa wolale ɲon ne gyae waa wola nyi ɔ gbεεneɲ tenεε Wurubuarε siaman dɔɔ nε, ɔ bɔɔse Yesu nyi, “Amɔte yεna me dɔɔ?”

³⁰ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ dudu daale tiranɔɔ fa e nyiaa, “Wee daale balee ɲolo lee Gyerusalεm donɔɔ man tisi ɔ ne gyu Gyeriko donɔɔ man. Kenjte ɔ gyuuwɔ kegyaɲee na ɲmεεlatena, te be lεo ɔ kpene kamasε te be tuku e yeɲ yeɲ, te be tinaa e yela ditɛɲteli.”³¹ Te kɔɲawɔ nyi Wurubuarε Sae ɲolo tisiwɔ mo gbεε kenaj ɔ ne gyu. ɔ kena balee ɲon doo nε ɔ kpasewɔ mo yenaɲ laɲ.³² Mena mɔ te Lewi baale ɲolo mɔ kɔɲawɔ kaa mo botɔɔ te ɔ kena balee ɲon doo nε, ɲon mɔ kpasewɔ mo yenaɲ laɲ.³³ Mɔna Samaria baale ɲolo ɲon ɔ ne gyu ɔ gbεε nε, kaa leewɔ balee ɲon dɔɔ. ɔ kena e kej nε ɔ tɔɔ nyakee e, te waraɲase kyaɲa e fa balee ɲon.³⁴ ɔ tuuwɔ benaa e te ɔ doo e tee ɔ gyamεε ɲan man te ɔ bake ɲa. Botɔɔ te ɔ moo balee ɲon gyakaa ɲon gbagba ɔ wonembu ɲon ɔ kyaa nε dɔɔ, te ɔ moo e gyu ɲɔɔla dεεsoe kej man nyi baa kεε ɔ dɔɔ fa e.³⁵ Tεε kena nε, ɔ lese kɔba fa kegyia ɲon ɔ ne kεε ɲɔɔla dεεsoe kej dɔɔ nε te ɔ yako e nyiaa, ‘Kεε balee kei dɔɔ fa maɲ. Ma bese kɔɲ na me kaa tɔ neɲ kom kamasε kej n be wɔlεε ɔ dɔɔ nε kpu.’ ”

³⁶ Kenjte Yesu bɔɔse balee ɲon nyiaa, “Nya agyueɲ man na, balaɲ batooro kεwɔ man wonɲi yεna balee ɲon ɲmεεlatena be tuku e nε ɔ dɔɔ?”

³⁷ Kenjte mmaraa wolale ɲon tiranɔɔ nyiaa, “Walaɲ ɲon ɔ be wii ɔ waraɲase nε.” Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, “Nyaɲ mɔ gyu na n kaa yεε wɔe mena.”

Yesu kegyu Maata na MEEre dEE

³⁸ Yesu na ɔ kaseela kegyakaa be gbEE dɔɔ beɛ gyu nE, ɔ keliwɔ akuraa daale man te alo ɲon bEE baake e nyi Maata nE moo e gyu ɔ dEE. ³⁹ Na Maata dana naabu ɲolo ɲon bEE baake e nyi MEEre. Keɲte MEEre kɔɲawɔ kaa kyaa de Gbenɲyoo Yesu gyaɲ ɔ ne nyii Wurubuare nombia. ⁴⁰ Maata kEE ka ɔ wose na ɲɔɔla baɲ kedi man nE, ɔ kɔɲawɔ kaa bɔɔse Yesu nyiaa, “De Gbenɲyoo, n be famenE ɲgba me naabu be tina maɲ yela maagen yee? Yako e nyi waa kɔɲ kaa kyɔ maɲ.”

⁴¹ Keɲte de Gbenɲyoo Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Maata, Maata, n ne naase n wose diyem abɔɔ burum dɔɔ, ⁴² mɔna kolo dokolonɲ ne hia la keɲ kaboena nyi nya yEE. Mena kolo kpaakpaa kenan yaa MEEre moowɔ, te bɔɔ gyae baa lEo ke lee ɔ nyiɲmaa man ya.”

11

Yesu wola ɔ kaseela mena keɲ baa fane

Mateo 6:9-13

¹ Wee daale Yesu gyuu yenanɲ daale ɔ ne fane. ɔ kefane taɲ nE, ɔ kaseela baɲ man ɲolo yako e nyiaa, “De Gbenɲyoo, wola daa mena keɲ dEE fane ɲgba mena keɲ Gyɔn ba wola ɔ kaseela nE.” ² Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “E ne gyae E ke fane na E yako nyiaa, ‘De kya, dEE fane nyi balaɲ pou baa lese n yele Lese n gyoori debɔɔ.

³ Fa daa wee kamaSE weenEE ɲan ne hia daa nE.

⁴ Mo de nombiakumEE kyEE daa,

3 nawolo nyi daa mɔ na mo kyEE balaɲ baɲ bEE yEE nombiakumEE tia daa nE.

Na yeli dEE yala kekEEsekEE man ya.’ ”

⁵ Yesu besewo yako o kaseela ban nyiaa, “E yela de mo ke ni n dana gyoo, te n gyoo o de te nsana ke gyoo o disim yako e ni ‘Me gyoo, waaseda paa man weene kyomii. ⁶ Nawolo ni me gyoo nolo ta lee gbete ko me gyan, te mo dana kolo na kolo maa fa e ya.’ ⁷ Na n gyoo non te tiranoo deni tooman ni, ‘Na haa man ya, me tan keto me disim te daa na me bia mo tan kedoo. Mo gyae maa tale koro kaa fa ne kolo ya.’ ” ⁸ Kente Yesu yako wo nyiaa, “Akpa ni non na e gyoori kaagen wui doo ne nafa o be gyae waa koro ya. Mo mena ken o ne gyoo disim ken kakyekyemaare man doo ne, waa koro toro na waa fa e kpene ken o ne gyae ne.

⁹ Mena doo me yako non baa ni e sola Wurubuar kolo na, e nyinmaa gyae ke kan ke. E ke kolo lee o gyan na e ke nyin ke, te e gyoo e disim mo na waa toro fa non. ¹⁰ Nawolo ni wala kamae non o boose e kolo na o nyinmaa ne kan ke, te non o gyae kolo lee o gyan na o ne nyin ke, te non mo o gyoo e disim na waa toro fa e. ¹¹ Lolala, e man woti kyaa la ken ni o bu da sola e kpbii na, waa mo dom fa e? ¹² Yaa o sola e wo na, waa mo kana fa e? ¹³ Akpa eme ban e ye nombiakumeyerawo koran gyan aboo kpaakpa ka mo fa e bia na, de yaa sena te e kya non o kyaa adido ne, ba mo o felin do ban bee sola e ne man nideli ya?”

Yesu na Belisbu

Mateo 12:22-30; 12:43-45; Maake 3:22-27

¹⁴ Wee daale Yesu gberaa felinkum ken ne yeli wala bee tale kolosi ya ne lee balee nolo man. Felinkum ken ka lee ne, balee non kolosiwo te doo balan dikpii ken be kyaa botoo ne pou oo. ¹⁵ Kente balan ban baale yakowo nyiaa, “Felinkum pou gyoo Belisbu faa na balee kei don te o ne tale gegi felinkum ne.” ¹⁶ Ken baale mo ne

gyae baa teese Yesu nɔɔman dɔɔ be yako e nyi waa yɛɛ gyakolonɔ nombia, na kawola nyi ɔ lee Wurubuarɛ gyan.

¹⁷ Mɔna Yesu gyeɲ kpene keɲ bɛɛ gyueɲ nɛ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Tɛɛle kamasɛ keɲ ke man balan de kpase ba wose kpookpoo bee yoo na dɔɲa na, tɛɛle kenanɲ be gyae ke de ya. Mena mɔ te dekpajalanɲ daale man balan de kpase ba wose kpookpoo bee yoo na dɔɲa na, dekpajalanɲ kenanɲ ne yeɛɛ bo. ¹⁸ Akpaa nyi ɔbɔnsam gyoori keɲ man balan de kpase ba wose kpookpoo bee yoo na dɔɲa nɛ, sena te ɔ gyoori keɲ gyae ke tale seɲ? Keɲ dɔɔ mɛɛ yako kei yeɲa nyi, ɛmɛɛ kpa felinɲkumɛɛ pou gyoo Belisɛbu faa na man donɲ te mɛɛ mo gegi felinɲkumɛɛ. ¹⁹ Akpaa nyi Belisɛbu donɲ te mɛɛ mo gegi felinɲkumɛɛ na, amɔte donɲ yaa ɛ silala banɲ na mo gegi felinɲkumɛɛ? ɛmɛɛ gbagba ɛ silala ne gyae la baa bu ɲon fɔɔ. ²⁰ Te akpaa Wurubuarɛ donɲ te mɛɛ mo gegi felinɲkumɛɛ na, kenanɲ na ɛ wulaa gyeɲ nyi Wurubuarɛ gyoori keɲ tanɲ kekɔɲ ɛ gyan. ²¹ Akpaa donɲte ɲolo de desina ɔ wose mo yoo abɔɔ ɔ na deke ɔ dɛɛ nɛ, ɲolo be tale kaa mo ɔ kolo ya. ²² Mɔna akpaa walanɲ ɲon ɔ dana donɲ kela e de kɔɲ kaa yokii na e te ɔ di ɔ dɔɔ nɛ, ɔ ne lɛo ɔ yoo abɔɔ ɲan ɔ na mo ɔ wose lo ɲe dɔɔ nɛ pou, na ɔ te kuu wa abɔɔ pou ke kpɛɛɛ balan. ²³ Walanɲ kamasɛ ɲon ɔ be kpuɛ na man ya nɛ na ɔ ne kɔla man, te walanɲ kamasɛ ɲon mɔ ɔ bɛɛ kyɔ man na dee yilaa balan fa Wurubuarɛ ya nɛ, ɔ ne yaasee wɔ bo.”

²⁴ Kenɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Felinɲkum da lee walanɲ man nɛ, ɔ ne tɛɛ kila kɛo tɛɛle awolɛɛ ɔ ne gyae dekyae. Akpaa ɔ te nyinɲ dekyae ya na ɔ ne yako ɔ wose nyiaa, ‘Maa bese gyu ma dekyae bene keɲ mɔɔ lee nɛ man.’ ²⁵ Akpaa ɔ kɔɲ kaa naa nyi ba te gbee botɔɔ desina ke nideli keɲ nyi ayimɛɛ kamasɛ be doo ya nɛ.

²⁶ ɔ na bese gyu ka mo felinɲkumɛɛ nyetooro ɲan ɲe

dana nombiakumEE kela e nE kpu na o wose na be kaa kyaa walaŋ ŋonaŋ man. Dekoŋ mena na, walaŋ ŋonaŋ dinoo na bese woLEE kela o kekyaa gyaŋgba keŋ.”

²⁷ Yesu kEE kolosi nombia keŋa nE, alo ŋolo gyinaa o noo balanŋ banŋ man yako nyiaa, “Alo ŋon o ba lola neŋ te o be keEe neŋ nE, ŋon na nyeebam.”

²⁸ Keŋte Yesu tiranoo nyiaa, “Balanŋ banŋ bee nyii WurubuarE nombia ŋan te bee di ŋe doo nE, banŋ gba te kaboena nyi be sia dEE gye.”

BEE gyae nyi Yesu waa yEE gyakolonŋ nombia

Mateo 12:38-42

²⁹ Balanŋ banŋ ke koŋ kaa wuku nE Yesu besewo yako nyiaa, “Gyeŋ wee kei balanŋ yEE nombiakumEEyErawo. BEE gyae bo nyi baa naa gyakolonŋ nombia, moŋa moo gyae maa yEE gyakolonŋ nombia kpu na ŋan be koŋ WurubuarE dekpengkpengyooŋre Gyona doo nE ya. ³⁰ Mena keŋ Gyona nombia ŋan ba bese kolo kekasee fa Niniwetena nE, mena mo te maŋ Deniwalanŋ Bu ŋon mo me nombia gyae ka bese kolo kekasee fa gyEŋ wee kei balanŋ. ³¹ Wee keŋ WurubuarE waa koŋ o kaa di balanŋ nombia nE, Seba gyoo ŋon o yEE alo e te o ba lee ata yenaŋ nE, waa koro seŋ na waa bu gyEŋ wee kei balanŋ fo. Nawolo nyi o ke nyii Solomoon nyansa nombia ŋan nE, o tEEwo leenaŋ tEEe oto koŋ kaa nyii ŋa. MEE yako ŋon baa nyi walaŋ ŋon o kela gyoo Solomoon ŋonaŋ kyaa kebo moŋa E bee nyii e ya. ³² Mena mo te wee keŋ WurubuarE waa koŋ o kaa di balanŋ nombia nE, Niniwetena baa koro seŋ na baa bu gyEŋ wee kei balanŋ fo. Nawolo nyi debanŋ keŋ Gyona be kolosi WurubuarE nombia ŋan fa wo nE, be kyEEkeewo lee be gbEeneŋ kumEE man te be koŋawo WurubuarE gyanŋ. MEE yako ŋon baa nyi walaŋ ŋon o kela Gyona ŋonaŋ nE kyaa kebo.”

*Deniwalaŋ wose kanea**Mateo 5:15; 6:22-23*

³³ Kenŋte Yesu besewo yako wo nyiaa “ŋolo beɛ kyaŋee kanea na waa mo ke weese yaa waa mo kolo wu ke ya. Moŋa o na mo ke bo gyakaa kolo doo adido na balan baŋ beɛ koŋ dekpaŋalaŋ keŋ man ne ke nyiŋ naa. ³⁴Deniwalaŋ kanea yena o sia. N sia ne naa na n wose pou yeɛ keŋmaŋee ke, moŋa n sia de woɔɛ na n wose pou doo ditiŋteɛ tuum man. ³⁵Mena doo e keɛ nideli nyi keŋmaŋee keŋ doo e man ne ba bese ditiŋteɛ ya. ³⁶Nyi akpaa n wose pou doo keŋmaŋee man te ka yenaŋ daale be doo ditiŋteɛ man ya na, kenaŋ na n wose pou gyae ke ŋalakee ŋgba mena keŋ kanea ne ŋalakee ne.”

*Yesu kekolosi Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala nombia**Mateo 23:1-36*

³⁷ Yesu kekolosi taŋ ne Farasii baale ŋolo baake e gyu o deɛ o kaa di, mena doo o gyuuwo kekyaa weeneɛ ŋan teɛ. ³⁸ Farasii baale ŋon kena nyi Yesu te faafo o nyiŋmaase ŋgba mena keŋ ba beneŋ mmaraa nawolo ya ne, doo o noo.

³⁹ Kenŋte de Gbenŋgyoo Yesu yako e nyiaa, “Emɛɛ Farasiitena ne faafo e leenooɔse na e nyefaleɛ woɔle bo, moŋa ŋe man dana ayimeɛ. Mena te emɛɛ mo konooɔse man doo, e dana sibii te nombiakumɛɛ mo te wulu e man. ⁴⁰Emɛɛ ayiŋtana; e ba gyenŋ nyi Wurubuarɛ ŋon o be yeɛ kolo woɔle ne, ŋon yena ke tooman mo yee? ⁴¹Mena doo e yeɛ deeli fa ayematena, na kawola nyi e wose betanŋ ayimeɛ ya.

⁴² Emɛɛ Farasiitena e laako! Nawolo nyi e na mo e wooman aboo buruburu gba kufu man dekpeŋ dokolonŋ fa Wurubuarɛ, moŋa e bee di nombia na ŋe gbɛɛ ya te e beɛ mo Wurubuarɛ mo yeɛ kolo ya. Kaboena nyi nafa

yaa yɛɛ mena abɔɔ kɛɲa pou, na ɛ ka bese fa ɛ wɔɔman abɔɔ buruburu ɲan kufu man dekpɛɲ dokoloɲ bela kpu.

⁴³ Ɛmɛɛ Farasiitena ɛ laako! Nawolo nyi ɛ ne gyae akyae kpaakpaa Gyudatena ɔsom denɛɛ man, te ɛ ne gyae mɔ nyi ɛ lii balan man na balan dee buɲ do ɲon nɔɔ.

⁴⁴ Ɛ laako! Nawolo nyi ɛ yɛɛ ɲgba yebɔɔse ɲan ba yoo te balan ne tɛɛ ɲe dɔɔ keɲ bɔɔ gyɛɲ nyi ɲe yɛɛ yebɔɔse ɲa ya nɛ.”

⁴⁵ Botɔɔ te mmaraa wolala baɲ man ɲolo bɔɔse e nyiaa, “De Gbengyoo, nya ayakon kɛɲa nɛ ɲgba n tee daa mɔ baa.”

⁴⁶ Keɲte Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Ɛmɛɛ mmaraa wolala mɔ ɛ laako! Nawolo nyi ɛ ne bake kasolɔse ɲan kela balan nɛ yere wɔ, mɔna ɛmɛɛ gbagba bɛɛ yɛɛ kolo kyomii kyɔ wɔ na baa tale seele be kasolɔse ɲenaj ya.

⁴⁷ Ɛ laako! Nawolo nyi ɛ ne desina Wurubuarɛ akpɛɲkpɛɲgyɔɔra baɲ yebɔɔse, mɔna ɛmɛɛ gbagba ɛ naanaɔ koonaa wɔ. ⁴⁸ Mena dɔɔ kei nawolo baa nyiaa, ɛmɛɛ gbagba te lɛɛ nombia ɲan ɛ naanaɔ be yɛɛ nɛ do. Nawolo nyi ɛ naanaɔ koonaa Wurubuarɛ akpɛɲkpɛɲgyɔɔra baɲ, te ɛmɛɛ mɔ kɔɲawɔ ɛ ne desina ba yebɔɔse. ⁴⁹ Kei dɔɔ te Wurubuarɛ nyansate ɲon kolosiwɔ nyiaa, ‘Maa kpila ma akpɛɲkpɛɲgyɔɔra na me kpilala be gyaɲ. Baa ko be man baale, na baa naase be man baale mɔ diyem.’ ⁵⁰ Wurubuarɛ akpɛɲkpɛɲgyɔɔra baɲ bɔɔ koo lee debaɲ keɲ Wurubuarɛ be yɛɛ tɛɛle kei nɛ, ka deɲele kewɔɲ gyae ke kɔɲ ɛmɛɛ gyɛɲ balan kewɔ dɔɔ, ⁵¹ lee Abɛle kako man kelii Sakaria dɔɔ. Sakaria kei te ba koowɔ Wurubuarɛ kedeesa boe keɲ, na Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ nsana nsana nɛ. Mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, kɛɲa pou deɲele kewɔɲ gyae ke kɔɲ ɛmɛɛ gyɛɲ balan kewɔ dɔɔ.

⁵² Ɛmɛɛ mmaraa wolala ɛ laako! Ɛ ta mo Wurubuarɛ kagyɛŋ gbɛɛ weese balanŋ te ɛmɛɛ gbagba mɔ bɛɛ tɛɛ gbɛɛ kenanŋ dɔɔ ya, te ɛ ne tɔ banŋ bɛɛ gyae baa ta gbɛɛ kenanŋ dɔɔ mɔ nɛ gbɛɛ.”

⁵³ Yesu ka lee botɔɔ nɛ, mmaraa wolala na Farasiitena banŋ moo nombia gyu ke tunŋ e banŋ man te be bɔɔse e nombia burum, ⁵⁴ mo teese ɔ nɔɔman na baa nyiŋ kyanŋ e.

12

Ɛ kɛɛ ɛ wose dɔɔ nideli

Mateo 10:26-33; 12:32; 10:19-20

¹ Debanŋ kenanŋ man nɛ, balanŋ burum kɔŋawɔ kaa yilaa keŋ nae dasɛŋae be doo ya. Keŋte Yesu fiasɛɛ ɔ ne yako ɔ kaseela banŋ nyiaa, “Ɛ kɛɛ ɛ wose man nideli na Farasiitena dinɔɔ keŋ ke yɛɛ ŋgba tee keŋ bɛɛ mo do kolo man te ne wuku nɛ. Nawolo nyi bɛɛ yɛɛ ba wose ŋgba be yɛɛ balanŋ kpaakpaawɔ nɛ mɔna bɛɛ beo bo. ² Te kolo be kyaa keŋ bɔɔ wu ke dɔɔ keŋ nyi bɔɔ gyae baa gyusu ke ya, te nombia aweesɛŋ ŋaale mɔ be kyaa keŋ be gyae ka lee debɔɔ ya. ³ Mena dɔɔ nombii kamaɛ keŋ ɛ be yako ke ditɪŋtɛɛ man nɛ gyae ka lee debɔɔ, te nombii kamaɛ keŋ ɛ be kolosi adadawoya man do ŋolo deŋele man deni tɔɔman nɛ, baa mo ke gyɔ dekpɛŋkpɛŋ.

⁴ Me tebia mɛɛ yako ŋon baa nyi ɛ na yee balanŋ banŋ bɛɛ ko wosenaane kaageŋ bo, mɔna bɔɔ tale yɛɛ kolo kpu bela nɛ ya. ⁵ Mɛɛ gyae maa wola ŋon walaŋ ŋon kaboena nyi yaa yee. Ɛ yee Wurubuarɛ ŋon ɔ ko walaŋ na, ɔ dana doŋ nyi waa fuŋ ɔ woo ka do boalanŋ keŋ bɛɛ yem ya nɛ man. Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyiaa, ŋon yɛna walaŋ ŋon kaboena nyi yaa yee. ⁶ Akpelee koya yɛɛ aŋmoŋ? Na kapɛɛ ala te bɛɛ yɔɔ akpeleese banonŋ yee? Mɔna Wurubuarɛ bee wolee be man dokolonŋ koranŋ gba ya. ⁷ Ɛ nyeenyɔɔse koranŋ nɛ, Wurubuarɛ gyeŋ ŋe

yaanɔɔle. Mena dɔɔ ε na yee ya, nawolo nyi ε dana tɔnɔɔ kela akpeleese burum.”

⁸ Keŋte Yesu kpa, “Mεε yako ŋon ε ke nyii nyiaa, walaŋ kamaε ŋon ɔ lεε maŋ do denibalaŋ siaman nyi me yεε ɔ Gbenɣyoo e na, maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon mɔ maa lεε e do Wurubuaε kpilala baŋ siaman adido. ⁹ Mɔna walaŋ ŋon ɔ te lεε maŋ do denibalaŋ siaman nyi me yεε ɔ Gbenɣyoo e ya nε, maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon mɔ maa bεε e Wurubuaε kpilala baŋ siaman adido. ¹⁰ Nyi akpaa ŋolo de kolosi nombiakumεε tia maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon nε Wurubuaε waa mo kyεε e, mɔna nyi akpaa ŋolo de kolosi mmusuo nombia tia Wurubuaε felin ŋon na, Wurubuaε be gyae waa mo kyεε e korakora ya. ¹¹ Akpaa be wɔŋee ŋon gyu Gyudatena ɔsom denεε man na gyooneŋ na donɔɔ kegyiise siaman nyi be kaa di ε nombia na, ε na wɔlεε na mena keŋ ε ke tira ε nɔɔse yaa kpene keŋ ε ke yako ya. ¹² Nawolo nyi debaŋ kenan nε, Wurubuaε felin ŋon ne gyae la waa wola ŋon kpene keŋ ε ke yako.”

Yesu kegyɔ dudu lee kɔbate diyinŋe ŋolo wose man

¹³ Yesu kee kolosi nε, walaŋ ŋolo korowɔ balan dikpii keŋ man yako e nyiaa, “De Gbenɣyoo, yako me kegyia na dεε kpala de kya abɔɔ.” ¹⁴ Keŋte Yesu tiranɔɔ fa e nyi “Baale, amɔte lese na maŋ nyi maa yεε ε nombiadiiri yaa ya abɔɔ kpalare?” ¹⁵ Keŋte ɔ yako wɔ nyiaa, “ε kεε nideli na ε ka deke ε wose lee kedikum kamaε man, nawolo nyi deniwalaŋ nyeedoŋ be doo abɔɔ burum kenyin man ya.” ¹⁶ Keŋte Yesu gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, “Kɔbate ŋolo kyaawɔ keŋ ɔ wɔɔman weenεε deewɔ fa e nideli. ¹⁷ Keŋte balee ŋonaŋ yako ɔ wose nyiaa, ‘Woŋ te maa yεε, nawolo nyi mɔɔ taŋ botɔɔ keŋ maa see me weenεε bela ya.’ ¹⁸ Keŋte balee ŋon yako ɔ wose nyi ‘Ma gyen kpene keŋ maa yεε, maa tekerii me kpeese benεε

ɲan pou na maa ban dinaana na maa see me weenɛɛ na ma abɔɔ pou ɲe man.’ ¹⁹ Na maa yako ma wose nyiaa, ‘Me dana abɔɔ kpaakpaa burum ɲan gyae ke doo fa maɲ kulutooneɲ burum. Mena dɔɔ maa kyaa fɛɛfo na maa di na maa nyɔɔ na maa di gyon!’ ” ²⁰ Mɔna Wurubuarɛ yako e nyiaa, “Nyay diyinɲe! Gyɛɲ nelim kei maa lɛo n nyeedon lee n nyinmaa man. Na nya abɔɔ ɲan pou n be gyae see nɛ, gyae ka bese amɔte wui?” ²¹ Keɲte Yesu yakowɔ nyiaa, “Nnɛ kei te gyae ke kɔɲ walaɲ kamaɛ ɲon ɔ ne gyae abɔɔ burum fa ɔ wose tɛɛle kei dɔɔ, mɔna Wurubuarɛ siaman na ɔ be doo kolo man ya nɛ dɔɔ.”

Mo n loo gyakaa Wurubuarɛ dɔɔ

Mateo 6:24-34

²² Keɲte Yesu yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Mena dɔɔ te mɛɛ yako ɲon nyi ‘ɛ na naase ɛ wose diyem lee ɛ kekyaa man kedi na kenyɔɔ na abɔɔ ɲan ɛ ka do ya. ²³ Nyeedon ne hia kela weenɛɛ, te deniwalaɲ wose mɔ ne hia kela abɔɔ ɲan waa do. ²⁴ ɛ kɛɛ gyebuse, bɔɔ ne duu abɔɔ ya te bɔɔ ne kɔɔ ya, te bɔɔ dana kpeese yaa denɛɛ ɲan man baa see weenɛɛ ya, mɔna Wurubuarɛ ne fa wɔ weenɛɛ. Kaboena yaa gyerɲ nyi ɛ wose ne hia kela gyebuse. ²⁵ ɛ man wonɲi te lee ɔ kayeyɛɛ man nɛ, waa tale mo deban dokolon koon pɛ kpu na ɔ weeya ɲan Wurubuarɛ be fa e nɛ? ²⁶ Akpaa nyi ɛ be gyae ɛ ke tale yɛɛ kolo peperee kei ya na, won dɔɔ te ɛ ne naase ɛ wose diyem abɔɔ akan ɲan dɔɔ? ²⁷ ɛ kɛɛ mena keɲ kyenkyenkɔɔse na bee, ɲe bɛɛ yɛɛ tom ya te ɲe bɛɛ loo kanyanɲe mɔ ya. Mɔna mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyi Gyoo Solomɔn na ɔ wosekenyin koran nɛ, ɔ te nyin kyenkyenkɔɔse keɲa man dokolon kyeo ya. ²⁸ Weera dɔɔ te ɛ bɛɛ lɛɛ Wurubuarɛ di nideli ya? Nyi akpaa mena te Wurubuarɛ ne desina ɲalese ɲan ɛ kena ɲa gyɛɲ kyoo na be ta too ɲa na, kenan na ɛ tɔɔse nyi Wurubuarɛ waa tale desina ɲon kela ɲalese ɲenan.

²⁹ Mena dɔɔ ɛ na mo ɛ konɔɔ gyakaa kpene keɲ ɛ ke di yaa kpene keɲ ɛ ke nyɔɔ dɔɔ ya. ɛ na yeyɛɛ na mena abɔɔ ɲenanɲ ya. ³⁰ Nawolo nyi mena abɔɔ keɲa te tɛɛle kei dɔɔ balan baɲ bɔɔ gyeɲ Wurubuarɛ ya nɛ sia ne yɛɛ ɲe dɔɔ, mɔna ɛ kya Wurubuarɛ gyeɲ nyi mena abɔɔ keɲa ne hia ɛmɛɛ mɔ. ³¹ Mena dɔɔ ɛ tanɲbɛɛ mo ɛ loo pou gyakaa Wurubuarɛ gyoori keɲ dɔɔ. Nyi akpaa ɛ yɛɛ mena na, Wurubuarɛ waa mo abɔɔ akan ɲan pou kpu ɲon.’ ”

³² “ɛmɛɛ me balan dikpiibii, ɛ ta boo ya mɔna ɛ na yee ya nawolo nyi dana ɛ kya Wurubuarɛ gyoɲ nyi waa yela ɛ ke di gyoori kpu na e. ³³ ɛ yɔɔ ya abɔɔ na ɛ ka mo ɲe kɔba pou fa ayematena. Kei gyae ke yela ɛ ke nyiɲ abɔɔ kpaakpaa see ɛ wose Wurubuarɛ man. ɲmɛɛlate be gyae waa tale gyu botɔɔ ke ɲmɛɛle ya, te kolo be gyae ke tale wɔɔɛ ɲa mɔ ya. ³⁴ ɛ tɔɔse nyi botɔɔ keɲ ya abɔɔ kpaakpaa doo nɛ, botɔɔ te ɛ loo mɔ gyakaa.”

ɛ doo ɛ wose dɔɔ

Mateo 24:45-51; Maake 13:32-37

³⁵ Keɲte Yesu besewɔ yako wɔ nyiaa, “ɛ doo ɛ wose dɔɔ nideli na ɛ ke kyanɲee ɛ kanease see, ³⁶ ɲgba tewulɛɛ baɲ bɛɛ daa be gbɛɲgyoo ka lee alowɔle tɛɛ kɔɲ nɛ. Na nyi akpaa ɔ betaa kɔɲ kaa gyɔ disim na baa koro toro e bilerɲ. ³⁷ Tewulɛɛ baɲ be gbɛɲgyoo waa kaa naa nyi ba delena nɛ, baɲ na nyeebam. Ampaɲ yaa mɛɛ yako ɲon nyiaa, be gbɛɲgyoo ɲon waa kpɛe wa abɔɔ desina ɔ wose na waa yela baa kyakee na waa fa wɔ weenɛɛ baa di. ³⁸ Akpaa nyi be gbɛɲgyoo ɲon da bese kɔɲ tɛɛ nsana yaa nebo fuu koranɲ te ɔ naa nyi ɔ tewulɛɛ baɲ delena na, baɲ na nyeebam. ³⁹ Mɔna ɛ tɔɔse nyiaa, akpaa dekpɲanlanɲte deɲ gyeɲ debanɲ keɲ ɲmɛɛlatena baa kɔɲ kaa ɲmɛɛle e nɛ, nafɔ waa doo ɔ wose dɔɔ na bɔɔ nyiɲ kɔɲ kaa kuu wa abɔɔ ya. ⁴⁰ Mena dɔɔ kaboena nyi ɛmɛɛ mɔ yaa doo

ε wose dɔɔ, nawolo nyi maŋ Deniwalaŋ Bu ŋon mɔ maa kɔŋ bo debaŋ keŋ ε loo be gyakaa ya nε.”

⁴¹ Botɔɔ te Pita bɔɔse Yesu nyiaa, “Me Gbenɣyoo, daa yaa n gyɔɔ dudu kei fa yaa walaŋ kamaε?” ⁴² Keŋte Yesu tiranɔɔ fa e nyi, “Amɔte yeNa tobaale ŋon bεε lεε e di te ɔ sia be kare?” ŋon yeNa walaŋ ŋon ɔ gbenɣyoo ba mo e nyi waa kεε ɔ tewulεε akaŋ baŋ dɔɔ, na waa fa wɔ weenεε debaŋ keŋ kaboena nε man. ⁴³ Nyi ɔ gbenɣyoo ŋon de kɔŋ kaa naa e nyi ɔ ne yeε ɔ tom ŋgba mena keŋ ɔ kpa waa yeε nε, na ŋon na nyeebam. ⁴⁴ Ampaŋ yaa mεε yako ŋon nyiaa, ɔ gbenɣyoo ŋon waa mo wa abɔɔ pou do tobaale ŋonaŋ nyiŋmaa man nyi waa kεε ŋe dɔɔ. ⁴⁵ Mɔna akpaa tobaale kei de yako ɔ wose nyiaa, “Me gbenɣyoo te kyare ɔ bεε kɔŋ ya, te ɔ gyoo tewulεε na alebia akaŋ baŋ akpanyaŋnyaŋ keyεε te ɔ ne dii te ɔ ne nyɔɔ dεεse nε, ⁴⁶ ɔ gbenɣyoo ŋon da bese kɔŋ wee yaa debaŋ keŋ tobaale ŋon loo be gyakaa ya nε, waa wɔŋ tobaale ŋonaŋ deŋele na waa gegi e na waa yela waa naa diyem ŋgba baŋ bɔɔ ne lεε Wurubuaε di ya nε. ⁴⁷ Tobaale ŋon ɔ gyeŋ kpene keŋ ɔ gbenɣyoo ne gyae te ɔ te desina ɔ wose see na waa yeε ɔ gbenɣyoo kegyaebii ya nε, baa kebii e dambiise nideli. ⁴⁸ Mɔna tobaale ŋon ɔ ba gyeŋ kpene keŋ ɔ gbenɣyoo ne gyae ya te ɔ yeε kpene keŋ kaboena ketuku na, baa tuku e bo kyomii. Walaŋ kamaε ŋon ba mo abɔɔ burum do ɔ nyiŋmaa man na, baa bɔɔse abɔɔ burum lee ɔ gyaŋ. Te ŋon mɔ ba mo abɔɔ ŋan ŋa boe nideli do e ɔ nyiŋmaa man na, mena ke mɔ te baa bɔɔse lee ɔ gyaŋ.”

Yesu nombia ta mo kekpaε kɔŋ

Mateo 10:34-36

⁴⁹ Keŋte Yesu yako wɔ nyiaa, “Me kɔŋae me kaa do boalaŋ tεεle kei dɔɔ, te ma kegyaebii yeNa nyi nafa ke deŋ wulaa kεε kpaa. ⁵⁰ Kaale daale doo daa na maŋ te mεε yeyεε kelii debaŋ keŋ kaale kenaŋ gyae ke taŋ. ⁵¹ ε

gyeη nyi wosefεεreη yaa ma moowɔ kɔη tεεle kei dɔɔ? Koal! Na wosefεεreη ya, mɔna me kɔηae na balaj kekpase kprookpoo. ⁵² Lee gyeη ne gyu nε dekpajalanj keη ke man balaj yεε balaj banɔj na baa kpase ba wose. Balaj batooro baa koro seη tia balaj bala, na balaj bala mɔ ka koro seη tia balaj batooro. ⁵³ Kyaɔ baa koro seη tia be bia baala te bia baala mɔ baa koro seη tia be kyaɔ. Naɔ baa koro seη tia be bia alebia te bia alebia mɔ baa koro seη tia be naɔ. Awuna baa koro seη tia be bia ala te bia ala mɔ baa koro seη tia ba awuna.”

Deban ɔtomante keη wose man nombia

Mateo 16:2-3

⁵⁴ Kenje Yesu besewɔ yako balaj dikpii keη nyiaa, “ε naa ηɔma da lee weese dεεyalae man nε, debokenaj man na ε kpa ‘ɔga ne kɔη’ na ampanj ɔga te ηεε. ⁵⁵ Te ε naa ηgba felij ne gyɔɔ lee ata yenaj na ε kpa ‘Weese waa seη’ na ampanj te kɔη mena. ⁵⁶ εmεε banj ε na beo ε wose! ε ne tale kεε adido na ateta na ε ta wola kpene keη gyae ke yεε. Wonj dɔɔ te ε be tale kεε abɔɔ ηan ne kɔη gyeη nε, na ε ka wola ηe man ya? ⁵⁷ Wonj dɔɔ te εmεε gbagba be tale gyueη naa kpene keη dei fa ηon na ε ke yεε ya? ⁵⁸ Nyi akpaa ηolo de samenaa neη te ε ne gyu ε kaa di nombia ηan na, yεε kakyeη na ε ke desina ya nsana gbεεnaa man. Na mena ya na waa mo neη gyu nombiadiiri ηon gyan na ηon mɔ ka mo neη kefa kotɔɔtɔtena na banj mɔ kewɔηee neη ketɔ deni. ⁵⁹ Mεε yako neη n ke nyi nyiaa, n be gyae n ka lee deni man botɔɔ ya kaboena n ketɔ kom keη baa kara fa neη nε pou tanj.”

13

Kyεεkee lee n gbεεneη kumεε man na n ke kɔη Wurubuarε gyan

¹ Yesu ke gyakaa ɔ ne kolosi fa balan̄ ban̄ nɛ balan̄ baale kɔŋawɔ kaa yako e nyiaa, Galeliatena baale gyuuwɔ Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keŋ man be kaa deesi fa Wurubuarɛ. Keŋte gyoo dinaa Pilato yela be ka koo wɔ, te be fatabo kyakalewɔ na ba kedeesa fatabo keŋ. ² Keŋte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Ɛ na gyuer̄ nyi Galeliatena ban̄ bɔɔ naa mena diyem kei gyu ka yer̄ nɛ, be nombiakumɛɛ kela Galeliatena akan̄ ban̄ pou?” ³ Koa be doo mena ya, mɛɛ yako ŋon baa nyiaa akpaa ɛ te kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛnɛŋ kumɛɛ man na ɛ ke kɔŋ Wurubuarɛ gyan̄ ya nɛ, ɛmɛɛ mɔ ɛ ka yer̄. ⁴ Yaa ɛ na gyuer̄ nyi balan̄ kufu gyanaara ban̄ deni dɔɔlon̄te keŋ be yale ŋere wɔ Siloam nɛ, be nombiakumɛɛ kela balan̄ akan̄ ban̄ be kyaa Gyerusalɛm donɔɔ man nɛ pou? ⁵ Koa be doo mena ya, mɛɛ yako ŋon baa nyiaa akpaa ɛ te kyɛɛkee lee ɛ gbɛɛnɛŋ kumɛɛ man na ɛ ke kɔŋ Wurubuarɛ gyan̄ ya nɛ, ɛmɛɛ mɔ ɛ ka yer̄.”

Dan̄ keŋ ke bɛɛ see ya nɛ dudu

⁶ Botɔɔ te Yesu gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, “Balee ŋolo duu dan̄ keŋ bɛɛ baake ke nyi fiigi nɛ ɔ wɔɔman, te ɔ gyuuwɔ ɔ kaa kɛɛ nyi waa nyiŋ ke bia di mɔna ke ta see ya. ⁷ Keŋte ɔ yako ɔ paate ŋon nyiaa, ‘Kɛɛ kulutoonɛŋ atooro sɔɔŋ yaa ŋgba mɛɛ kɔŋ kebo kaa kɛɛ nyi maa nyiŋ dan̄ kei bia, mɔna me bee nyim ya. Kara ke leki! Won̄ dɔɔ te ka seŋɛɛ kɛɛ wɔlɛɛ me tɛɛle?’ ⁸ Keŋte ɔ paate ŋon tiranɔɔ nyiaa, ‘Me gbɛŋgyoo, yela ke ka seŋ kulutoo dokolon̄ kpu na maa wula tɛɛle keŋ ke dei nɛ kaa do ka ateta na dɛɛ kɛɛ. ⁹ Akpaa ke da see bia kulutoo anekɔŋan̄ na dei, te akpaa ke ta see ya na dɛɛ kara ke leki.’ ”

Yesu kekyɔ alo ŋolo kawee Gyudatena keƒɛɛfowee

¹⁰ Gyudatena keƒɛɛfowee daale nɛ, na Yesu na wolo Gyudatena ɔsom deni daale man. ¹¹ Na alo ŋolo kyaa

botɔɔ keŋ felinƙum ba do e kawee kulutooneŋ kufu gyanaara, te ke yela ɔ goowɔ keŋ ɔ bɛɛ tale waa tenee ɔ wose koran ya. ¹² Yesu kena alo ŋon nɛ, ɔ baake e kaa seŋ balan siaman te ɔ yako e nyiaa, “Alo, n te nyinƙ kawee kekyɔ.” ¹³ Keŋte Yesu moo ɔ nyinƙmaa gyakaa ɔ dɔɔ, debokenaŋ man te alo ŋon teneewɔ te ɔ lese Wurubuarɛ ye.

¹⁴ Botɔɔ te bɔ ɔsom deni man kegyia ŋon gyeŋa baŋ nyi Yesu te kyɔ walaŋ kawee ba keƒɛɛfowee, mena dɔɔ ɔ kolosiwɔ fa balan baŋ bɔɔ gyanƙee botɔɔ nɛ nyiaa, “ɛ dana weeya looro keŋ ɛ na mo yɛɛ tom. ɛ kɔŋ weeya ŋenaŋ man na baa kyɔ ŋon ɛ kaweeɛ, te yɛɛ nyi keƒɛɛfowee te ɛ ke kɔŋ ya.”

¹⁵ Keŋte de Gbeŋgyoo Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa “ɛmɛɛ baŋ ɛ na beo ɛ wose! ɛ man wonƙti bɛɛ booli na ɔ wonembu lee ɔ deƙpaŋae man mo e gyu kefa e loŋ keƒɛɛfowee ya? ¹⁶ Te nɛnɛɛ alo kei ŋon ɔ ba lee Aberaham duuluŋ man te ɔbɔnsam ba do e kawee kulutooneŋ kufu gyanaara sɔɔŋ yaa nɛ, tekaboena nyi maa kyɔ e kawee keƒɛɛfowee yee?” ¹⁷ Yesu nɔɔ ketira keŋ yela ɔ kɔlala baŋ pou sia yerɔawɔ, te gyakolonƙ nombia ŋan ɔ be yɛɛ nɛ yɛɛ balan baŋ pou gyon.

Yesu kegyɔ dudu lee Wurubuarɛ gyoori keŋ wose man Mateo 13:31-33; Maake 4:30-32

¹⁸ Keŋte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Sena te Wurubuarɛ gyoori keŋ doo? Yaa wonƙ te dɛɛ mo ke maa na? ¹⁹ Ke yɛɛ ŋgba dan daale bii peperee ŋgba kpeli bii keŋ balee ŋolo ba mo ke duu ɔ wɔɔman nɛ. Te ke tuuwɔ bese dan dinaa dinaa te gyebuse kɔŋawɔ kaa loo ba asaase do ke tombia man.”

²⁰ Keŋte Yesu besewɔ bɔɔse wɔ nyiaa, “Wonƙ te maa mo Wurubuarɛ gyoori keŋ maa na? ²¹ Wurubuarɛ gyoori keŋ

yɛɛ ɲgba tee keɲ alo ɲolo ba mo kyakale bodobodo bilij tasa dinaa man, kaboena bilij keɲ pou korowɔ wuku nɛ.”

Denanɔɔ bɔbɔɔkyee keɲ

Mateo 7:13-14, 21-23

²² Yesu ka mo ɔ nyee baɲ ɔ ne gyu Gyerusalɛm donɔɔ man nɛ, ɔ tɛɛwɔ donɔɔse na akuraase man ɔ na wola wɔ Wurubuarɛ nombia. ²³ Keɲte walaɲ ɲolo bɔɔse e nyiaa, “Me Gbenɲgyoo, balaɲ akalansɛɛ te Wurubuarɛ waa lɛɛ ba nyee yaa?” Te Yesu tiranɔɔ nyiaa, ²⁴ “Nyɪ akpaa ɛ ne gyae ɛ ka gyoo Wurubuarɛ gyoori keɲ man nɛ, ɛ yɛɛ kakyen na ɛ ka mo denanɔɔ bɔbɔɔkyee keɲ man gyoo. Nawolo nyɪ balaɲ burum baa peree nyɪ baa mo botɔɔ gyoo, mɔna bɔɔ gyae baa tale ya. ²⁵ Debaɲ keɲ dekpaɲalaɲte ɲon waa koro na waa tɔ ɔ disim nɛ, debaɲ kenaɲ te ɛ ka seɲ debɔɔ man na ɛ ke gyɔ disim keɲ na ɛ ke waase e nyiaa, ‘De Gbenɲgyoo toro denanɔɔ keɲ fa daa.’ Keɲte waa tiranɔɔ fa ɲon nyɪ, ‘Mɔɔ gyen ɲon ya te mɔɔ gyen botɔɔ keɲ ɛ ba lee mɔ ya.’

²⁶ Botɔɔ te ɛ ke tiranɔɔ nyiaa, daa na neɲ doo nyɪɲmaa di te de nyɔɔwɔ, te n wola nombia de debiise mɔ man.

²⁷ Mɔna dekpaɲalaɲte ɲon waa bese yako nyiaa, ‘Mɔɔ gyen ɲon ya te mɔɔ gyen botɔɔ keɲ ɛ ba lee mɔ ya. ɛ ta lee me siaman, ɛmɛɛ nombiakumɛɛyɛɛra!’ ²⁸ Debaɲ keɲ ɛ kena de naanaɔ Aberaham na Asiki na Gyekɔpo na Wurubuarɛ akpenɲkpenɲgyɔɔra baɲ pou Wurubuarɛ gyoori keɲ man te ɛ be gyae ɛ ke tale ke kpɪ na wɔ ya nɛ, botɔɔ te ɛ ke kyaɲ ɛ nyeeɲa wii na ɛ ka doɲee ɛ nyimbɪa. ²⁹ Balaɲ baa lee weese dɛɛlee na weese dɛɛyalaɛ man, na ado na ata yenaɲ kɔɲ kaa kyaa Wurubuarɛ gyoori keɲ man di gyonɲ. ³⁰ Mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, balaɲ baɲ bɔɔ dɔɔ wole nɛ baa kaa laɲ siaman, te baɲ be kyaa siaman nɛ baa dɔɔ wole.”

Mena kej Yesu ne gyae GyerusalEm

Mateo 23:37-39

³¹ Debanj kenaj man te Farasiitena baale kɔŋawɔ Yesu gyanj kaa yako e nyi “Lee kɛbo kei gyu yenanj daale, nawolo nyi gyoo Herode ne gyae nej waa ko.”

³² Kenje Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Ɛ gyu ke yako mena adaote ŋonanj nyiaa, maa gberaa felɛŋkumɛɛ na maa kyɔ balanj gyɛŋ na kyoo, te weeya atoorote man na maa tanj ma tom.” ³³ Mɔna kaboena nyi maa mo me sia tee me dee gyue dɛɛdɛɛ gyɛŋ na kyoo na ke tɛɛ kena. Nawolo nyi yɛɛ senaa nɛ, GyerusalEm donɔɔ man te kaboena nyi Wurubuarɛ dekpɛŋkpɛŋgyɔɔre waa yɛŋ.

³⁴ Kenje Yesu yakowɔ nyiaa, “O GyerusalEmtena, O GyerusalEmtena, ɛmɛɛ koonaa Wurubuarɛ akpɛŋkpɛŋgyɔɔra banj te ɛ funjii Wurubuarɛ kpilala banj ɔ be kpili ɛ gyanj nɛ boya. Ma te yɛɛ mena kej maa yilaa ŋon kɔŋ me gyanj ŋgba mena kej kegyim talabo ne yilaa ɔ bia do ɔ beŋkelɛɛ tɛɛ nɛ, mɔna ɛ te fa manj gbɛɛ ya. ³⁵ Ɛ kɛɛ, Wurubuarɛ ta lese ɔ sia lee ɛ donɔɔ kej dɔɔ. Te mɛɛ yako ŋon ɛ ke nyii nyiaa, ɛ be gyae ɛ kena manj bela ya kelii debanj kej ɛ keyako nyiaa, ‘Walanj ŋon ɔ ne kɔŋ de Gbenjyoo Wurubuarɛ yele man nɛ, ŋon na nyeebam.’ ”

14

Yesu kekyɔ balee ŋolo kawee

¹ Gyudatena keƒɛƒfowee daale nɛ, Yesu gyuu Farasiitena siamante ŋolo dɛɛ ɔ kaa di. ɔ ke kyaa botɔɔ kej na, Farasiitena banj na deke e baa kɛɛ nyi baa nyiŋ kolo yako lee ɔ wose man. ² Kenje balee ŋolo ŋon ɔ ba bokee nɛ kɔŋawɔ Yesu gyanj, ³ te Yesu bɔɔse Gyudatena mmaraa wolala banj na Farasiitena banj nyiaa, “Da mmaraa ne fa gbɛɛ nyi dɛɛ kyɔ walanj kawee keƒɛƒfowee yaa bɛɛ fa

daa gbɛɛ ya?” ⁴ Mɔna be man ɲolo te gyuuusu ɔ nɔɔ ya. Keɲte Yesu kyaɲa kaweeɛte ɲon nyiɲmaa man te ɔ kyɔɔ e kawee te ɔ lɔɔ e gbɛɛ. ⁵ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Akpaɛ ɛ man ɲolo dana bu baale bii yaa wonembu te ɔ yale ditiribuɲ man kefeɛfowee na, ɔ be gyae waa lese e debokenaɲ man yee?” ⁶ Mɔna ba te tale tiranɔɔ fa e ya.

Wose keyɔkɔse

⁷ Yesu kena mena keɲ balanɲ banɲ bɔɔ baake wɔ kɔɲ weenɛɛ ɲan tɛɛ kɛɛ tɔɔsee akyaese kpaakpaɛ nyiɲan nɛ, ɔ gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, ⁸ “Akpaɛ ɲolo de baake neɲ alowɔlere weenɛɛ tɛɛ nɛ na peree dekyae kpaakpaate ya. Nawolo nyi gyae ke tale kɔɲ nyi ɔ te baake walaɲ ɲolo ɲon ɔ kela neɲ nɛ mɔ kɔɲ botɔɔ. ⁹ Akpaɛ de kɔɲ mena na walaɲ ɲon ɔ be baake ɛ bala nɛ, waa kɔɲ kaa yako neɲ nyiaa ‘Koro mo n dekyae fa balee kei.’ Botɔɔ na desɛɲ gyae ke kyaɲ neɲ, na n ke gyu ke kyaa botɔɔ keɲ be taɲ obuo ya nɛ. ¹⁰ Mɔna nyi akpaɛ ɲolo de baake neɲ gyu ɔ dɛɛ nɛ, gyu ke kyaa botɔɔ keɲ be taɲ obuo ya nɛ te akpaɛ walaɲ ɲon ɔ be baake neɲ de kɔɲ nɛ waa yako neɲ nyiaa, ‘Me gyoo koro ke kyaa dekyae kpaakpaate man.’ Kei gyae ke fa neɲ obuo balanɲ banɲ bɔɔ baake wɔ nɛ pou siaman. ¹¹ Nawolo nyi walaɲ kamaɛ ɲon ɔ gyina ɔ wose na Wurubuarɛ waa yɔkɔse e, te walaɲ kamaɛ ɲon ɔ yɔkɔse ɔ wose na Wurubuarɛ waa gyina e adido.” ¹² Botɔɔ te Yesu yako walaɲ ɲon ɔ be baake e gyu ɔ dɛɛ nɛ nyiaa, “Akpaɛ n do kesaa te n ne gyae n ke baake balanɲ kaa di be nɔɔ nɛ, na baake n gyoona yaa n naabia yaa n loɲtona yaa n tebia banɲ be dana kɔba nɛ ya. Nawolo nyi n yɛɛ mena na banɲ mɔ baa kaa baake neɲ wee daale tɔ kom. ¹³ Mena dɔɔ nyi akpaɛ n do kesaa na, baake ayematena na ɔtakasese na abafaɲse na siayɛlɛɛsatena. ¹⁴ N yɛɛ mena na Wurubuarɛ waa hiraa neɲ. Nawolo nyi banɲ be gyae

baa tale yεε mena tɔ neŋ kom ya, mɔna Wurubuarε ne gyae la waa tɔ neŋ kom wee keŋ waa gyuuusu balan baŋ be gbεeneŋ tenεε ɔ siaman lee yeŋ man nε.”

Nɔɔkedi dinaa daale dudu

Mateo 22:2-10

¹⁵ Balan baŋ baŋ na wɔ kyaa bee di weenεε ŋan man ŋolo kenyii nombia keŋa nε ɔ yako Yesu nyiaa, “Walan ŋon waa di weenεε Wurubuarε gyoori keŋ man nε, ŋon na nyeebam!” ¹⁶ Keŋte Yesu tiranɔɔ fa e nyiaa, “Balee ŋolo kyaawɔ te wee daale ɔ doo kesaa, te ɔ baake balan burum nyi be kaa di. ¹⁷ Deban keŋ weenεε ŋan kedi be lii nε, ɔ kpila ɔ tobaale nyi waa ta baake balan baŋ ɔ be lo yeke baake wɔ nε nyiaa, ‘ε kɔŋ, ba te taŋ kpene kamaε.’

¹⁸ Mɔna be popou wɔŋee ba wose lee wɔle dokolon dokolon. Walan gyan gbate ŋon tobaale ŋon be gyu ɔ gyan nε yakowɔ nyiaa, ‘Ma ke lεε tεεle daale yaa te mee gyu me kaa kεε ke mena dɔɔ mεε waase neŋ bo mɔɔ gyae maa tale kɔŋ ya.’

¹⁹ ŋolo mɔ yako e nyiaa, ‘Ma te lεε nunkyuese baala kufu baŋ baa yεε tom fa man te mee gyu me kaa mo wɔ fara kεε be don man, mena dɔɔ mεε waase neŋ bo mɔɔ gyae maa tale kɔŋ ya.’

²⁰ Keŋte ŋolo mɔ yakowɔ nyiaa, ‘Ma ke yala alo yaa, mena dɔɔ mɔɔ gyae maa tale kɔŋ ya.’

²¹ Mena dɔɔ tobaale ŋon besewɔ gyu ke yako ɔ gbεngyoo ŋon nombia ŋan bɔɔ yako e nε. ɔ gbεngyoo ŋon ke nyii nombia keŋa nε ɔ gyeŋa baŋ nideli te ɔ yako ɔ tobaale ŋon nyiaa, ‘Bese gyu donɔɔ keŋ abɔntereese na ŋe gbεeneŋ nɔɔman, na n kaa baake ayematena na ɔtakasese na siayelεεsatena na abafanŋe nyi be popou baa kɔŋ.’

²² Te kyare ya nε tobaale ŋon besewɔ kɔŋ kaa yako ɔ gbεngyoo ŋon nyiaa, ‘Me gbεngyoo, kpene keŋ n be kpila

manj nyi maa yEE nE, ma te yEE mɔna akyaese sEE doo burum.’ ²³ Kenjete balee ñon yako ɔ tobaale ñon nyiaa, ‘Gyu donɔɔ kej denEE wɔla na ke gbEEneñ pou man, na n kaa mo balanj kɔñ na ma dekpajalanj kej kenyiñ wulu.’ ²⁴ MEE yako ñon E ke nyii nyiaa, ‘Balanj banj mɔɔ lɔ yele baake wɔ nE, be man ñolo na ñolo nɔɔ be gyae ke daa me weeneE keña ya.’ ”

Kaale kej doo Yesu kesila

Mateo 10:37-38

²⁵ Wee daale balanj burum baale kesila Yesu bee gyuu nE, ɔ besena ɔ sia tee wɔ te ɔ yako wɔ nyiaa, ²⁶ “Akpa a ñolo ne kɔñ me gyanj ɔ kaa sila manj te ɔ te gyae manj kela ɔ kya na ɔ naa na ɔ wEEle na ɔ bia na ɔ kegyiise na ɔ naabia na ɔ deesina na ñon gbagba ɔ wose koranj ya nE, ɔ be gyae waa tale bese me kaseele ya. ²⁷ Te walanj kamaE ñon ɔ ta mo ɔ ɔpanɗanj kej ka señEE fa kaale na yej na waa sila manj ya nE, ɔ be gyae waa tale bese me kaseele ya.

²⁸ Akpa a E man ñolo ne gyae waa banj deni dinaa na, ɔ bEE kyaa na waa bu deni kej abɔɔ koya kEE nyi kɔba kej ɔ dana nE gyae ka yee deni kenanj kebanj yee? ²⁹ Nawolo nyi akpa a ɔ see deni kej mokɔɔ te ɔ te tale tanj ke ya na, banj pou baa naa ke nE baa boño e, ³⁰ nyiaa ‘Balee kei korowɔ nyi ɔ ne banj deni mɔna ɔ nyiñmaa te gyanjee ya.’

³¹ Kenjete Yesu besewɔ yako nyiaa, akpa a gyoo ñolo dana yoonɔɔtena kakpoñse kufu (10,000) te ɔ ne gyu ɔ kaa yoo na ɔ dɔɔ gyoo ñon ɔ dana yoonɔɔtena kakpoñse sao (20,000) na, ɔ be gyae waa kyaa na waa gyueñ kEE nyi waa tale mo ɔ wui yoonɔɔtena kakpoñse kufu (10,000) banj ke yoo na ɔ dɔɔ ñon wui yoonɔɔtena kakpoñse sao (20,000) banj yee? ³² Nyi akpa a ɔ kEE nyi ɔ be tale yoo na e ya nE, debanj kej ɔ ta benaa ta e ya na waa kpila teree gyu ke doo e nyi waa yela baa desina ba nsana na baa kyaa wosefEEreñ

man. ³³ Mena mɔ te ε man walaŋ kamaε ηon ɔ be gyae waa tale tina kpene kamaε keŋ ɔ dana yela ya nε, ɔ be gyae waa tale bese me kaseele ya.”

³⁴ Keŋte Yesu besewɔ yako nyiaa, “Yabia dei mɔna akpaa ka gyon keŋ da lee ke man nε, n be gyae n ke tale yela ka ke yeε gyon bela ya. ³⁵ De koŋ mena na, yabia kenan be dei fa kolo na kolo keyεε bela ya, bee fun ke bo leki. Walaŋ kamaε ηon ɔ dana denjela anenyiin dei na, waa tei nombia ηan mεε yako nε.”

15

Nam ηon ɔ ba yoo nε dudu

Mateo 18:12-14

¹ Deban daale nε, lempoolεera burum na nombiakumεyeεera koŋawɔ Yesu gyan be kaa nyii nombia ηan ɔ na wolo nε. ² Keŋte Farasiitena na Gyudatena mmaraa wolala ηorokosowɔ yako nyiaa, “Balee kei dɔɔ ɔ ne lεε nombiakumεyeεera do ɔ wose man te ɔ ne dii bom na wɔ gba koran.”

³ Mena dɔɔ Yesu gyɔɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, ⁴ “Akpaa ε man ηolo dana namense soŋonon (100) te be man ηolo da yoo na won te ɔ ne yeε?” ɔ be gyae waa tina soŋonaara na kufu kadaale (99) ban yela ηale nsana botɔɔ na waa ta keo ηon ɔ ba yoo nε kaboena waa naa e yee? ⁵ Te akpaa ɔ naa e na, ɔ be gyae waa nyanjee na waa gate e gyakaa ɔ degbanjbanj dɔɔ mo e gyu dεε yee? ⁶ ɔ gyu dεε nε waa baake ɔ gyoona na ɔ tebia gyanjee na waa yako wɔ nyiaa, “ε yela dεε nyanjee nawolo nyi ma te naa me nam ηon ɔ ba yoo nε. ⁷ Mεε yako ηon ε ke nyii nyiaa, mena ke te akpaa nombiakumεyeεere dokolon de kyεεkee lee ɔ gbεeneŋ kumεε man te ɔ koŋ Wurubuarε gyan nε, ban be kyaa Wurubuarε man adido nε baa nyanjee ɔ dɔɔ kela balan soŋonaara na kufu kadaale ban bεε gyueŋ nyi be gbεeneŋ

tenεε Wurubuarε siaman, mena dɔɔ tekaboena nyi baa kyεεkee lee be gbεεneŋ kumεε man ya nε.”

*Kɔ*babii keŋ kɔɔ yoo nε dudu

⁸ Yesu besewɔ yako nyiaa, akpaa alo ŋolo dana kɔba wolom bia kufu te ŋe man dokolonŋ da yoo na wonŋ te ɔ ne yεε? ɔ be gyae waa kyanŋee kanea na waa gbee ɔ deni man na waa keo yenanŋ kamaε nideli kaboena waa naa ke yee? ⁹ Te akpaa ɔ naa ke na, ɔ ne baake ɔ gyoona na ɔ tebia gyanŋee na waa yako wɔ nyiaa, “ε yela dεε nyanŋee nawolo nyi ma te naa me kɔba wolom bii keŋ kɔɔ yoo nε. ¹⁰ Mεε yako ŋon ε ke nyii nyiaa, mena ke te akpaa nombiakumεεyεεre dokolonŋ de kyεεkee lee ɔ gbεεneŋ kumεε man te ɔ kɔŋ Wurubuarε gyanŋ nε, Wurubuarε kpilala banŋ be kyaa adido nε baa nyanŋee ɔ dɔɔ.”

Yesu kegyɔ dudu lee bu ŋon ɔ ba yoo nε wose man

¹¹ Yesu besewɔ gyɔ dudu kei fa wɔ nyiaa, “Balee ŋolo kyaawɔ na ɔ dana bia baala bala. ¹² Wee daale balee kei bu kemaasa ŋon yako ɔ kya nyiaa, ‘Taata, kpala nya abɔɔ ŋan n dana nε na n ka mo me wui fa manŋ.’ Mena dɔɔ ɔ kya ŋon kpala wa abɔɔ ŋan fa ɔ bia banŋ.

¹³ Te di weeya ala ya te ɔ bu kemaasa ŋon yɔɔ abɔɔ ŋan ɔ be nyim nε pou te ɔ moo kɔba keŋ do ɔ wose man te ɔ moo ɔ nyee banŋ tεεle wɔle daale man. ɔ ke gyu botɔɔ nε, ɔ moo kɔba keŋ ɔ dana nε ke yεε kehuhoori wɔlεε ke pou. ¹⁴ ɔ ke wɔlεε kɔba keŋ pou tanŋ nε, tanam dinaa daale yalawɔ tεεle kenanŋ pou dɔɔ te ɔ wose kyanŋa e nideli. ¹⁵ Mena dɔɔ ɔ gyuuwɔ ɔ kaa di paa fa donɔɔte ŋolo, te donɔɔte ŋon moo e gyu nyi waa gyu ke kεε ɔ kekuiriise dɔɔ. ¹⁶ Na nafaɔ ɔ loo gyakaa nyi waa nyiŋ kekuiriise banŋ weenεε ŋan ŋaale di, mɔna ŋolo te fa e ŋa ya.

¹⁷ ɔ sia ke ŋmanŋee e nε ɔ yako ɔ wose nyiaa, ‘Me kya tewulεε pou ne dii baa kaase, te manŋ kyaa kebo keŋ tanam

ne gyaе ke kara ma nyee?’ ¹⁸ Maa koro na maa bese gyu me kya gyaŋ na me kaa yako e nyiaa, ‘Taata, ma te yEE nombiakumEE tia WurubuaEE te ma te yEE tia nyaŋ mɔ. ¹⁹ Mena dɔɔ ma tekaboena nyi nya baake maŋ n bu bela ya, mo maŋ yEE ŋgba n tewulEE baŋ man ŋolo nE.’ ” ²⁰ Mena dɔɔ ɔ korowɔ mo gbEE ɔ ne gyu ɔ kya gyaŋ. Debaŋ keŋ ɔ dɔŋEE lemlem ɔ ne kɔŋ dEE nE, ɔ kya naa e te ɔ bu ŋon nombia yEE e waraŋase te ɔ yeuwɔ kegyaŋee na e te ɔ pukaa e nyaŋee na e.

²¹ Botɔɔ te ɔ bu ŋon yako e nyiaa, “Taata, ma te yEE nombiakumEE tia WurubuaEE te ma te yEE tia nyaŋ mɔ. Mena dɔɔ ma tekaboena nyi nya baake maŋ n bu bela ya. Mo maŋ yEE ŋgba n tewulEE baŋ man ŋolo nE.”

²² Keŋte ɔ kya ŋon baake ɔ tewulEE baŋ yako wɔ nyiaa, “E kaŋ E wose na E ka lese kegba dɔɔlon kpaakpaate keŋ kɔŋ kaa do e. E do e kɔlabia ɔ nyiŋmaa man na E ka do e nkyokotase. ²³ Na E ke gyu ka mo nunkyue baale dinaa ŋon kɔŋ kaa ko na dee di de nɔɔ. ²⁴ Nawolo nyi yEE yaa ŋgba me bu kei yeŋae te ɔ besewɔ foŋ nE. Nafɔ na ɔ ta yoo te nEneE ma te naa e bela.” Keŋte be fiasEE bEE nyaŋee na bee di be nɔɔ.

²⁵ Debaŋ keŋ bEE yEE keŋa pou nE, na ɔ bu kegyia ŋon kyaa wɔɔman. ɔ ka lee wɔɔ ɔ ne kɔŋ te ɔ ba benaa dEE nE, ɔ nyii nɔɔneŋ na suya ne tao kela. ²⁶ Keŋte ɔ baake ɔ kya tewulEE baŋ man ŋolo bɔɔse e kpene keŋ be kɔŋ dekpaŋalaŋ man. ²⁷ Te ɔ tiranɔɔ fa e nyiaa, “N naabu ŋon ta bese kɔŋ donɔɔ te n kya koo nunkyue baale dinaa ŋon, nawolo nyi ɔ ta bese kɔŋ dEE na nyeedoŋ.”

²⁸ Botɔɔ te ɔ bu kegyia ŋon gyeŋa baŋ bEE nyi ɔ ba gyoo dekpaŋalaŋ keŋ man bela ya. ɔ kya ke nyii mena na te ɔ leewɔ kɔŋ kaa waase e nyi waa gyoo dEE. ²⁹ Keŋte ɔ yako ɔ kya nyiaa, “Taata nyaŋ kEE, kulutooneŋ keŋa pou me kyaa mEE som neŋ ŋgba gbenji nE, te ma te yEE

denjele don n dɔɔ ya. Wonj te n faa maŋ? N te faa ta maŋ asoobii paŋpaŋ gba na daa na me gyoona mɔ kedi de nɔɔ ya. ³⁰ Mɔna n bu kei ŋon ɔ ba mo nya abɔɔ pou ke wɔlɛɛ futooli ala dɔɔ te ɔ ba bese kɔŋ donɔɔ nyiŋmaase wolo nɛ te n koo nunkyue baale dinaa ŋon fa.” ³¹ Keŋte ɔ kya ŋon yako e nyiaa, “Me bu, debarj kamaɛ n kyae me gyaŋ te kpene kamaɛ keŋ me dana nɛ yɛɛ n wui. ³² Mɔna kaboena nyi dee di de nɔɔ na dɛɛ nyaŋee. Nawolo nyi yɛɛ yaa ŋgba n naabu kei yeŋae te ɔ besewɔ foŋ nɛ, nafa na ɔ ta yoo te nɛnɛɛ da te naa e.”

16

*Tom*yɛɛre kegyia ŋolo wose man dudu

¹ Keŋte Yesu gyɔɔ dudu fa ɔ kaseela barj nyiaa, “Kɔbate ŋolo kyaawɔ keŋ ɔ dana tobaale ŋon ɔ ne kɛɛ wa abɔɔ pou dɔɔ, te be yako balee ŋon nyi ɔ tobaale ŋon ne wɔlɛɛ ɔ kɔba. ² Mena dɔɔ balee ŋon baake ɔ tobaale ŋon te ɔ bɔɔse e nyiaa, wonj nombia yaa mee nyii lee n wose man nɛ? Kɔŋ kaa bu abɔɔ ŋan pou doo n nyiŋmaa man nɛ akɔntaa fa maŋ, nawolo nyi n ba tekaa kɛɛ ma abɔɔ dɔɔ bela ya.” ³ Botɔɔ te tobaale ŋon yakowɔ ɔ nyee man nyiaa, “Me gbɛngyoo ne gyae waa gegi maŋ lee ma tom man. Sena te maa yɛɛ? Mɔɔ taŋ donj me kaa fara ya, te abɔɔ kasolee mɔ dana maŋ desɛŋ.” ⁴ Keŋte ɔ yako ɔ wose nyi me ta gyeŋ kpene keŋ maa yɛɛ keŋ nyi akpaa ma tom de wɔlɛɛ na, maa nyiŋ balaŋ barj baa lɛɛ maŋ be dɛɛ. ⁵ Mena dɔɔ ɔ baake balaŋ barj pou be dana ɔ gbɛngyoo ŋon koma nɛ dokolonj dokolonj. Keŋte ɔ bɔɔse gyan gbate ŋon nyiaa, “Kom aŋmonj te n dana me gbɛngyoo?” ⁶ Keŋte ɔ tiranɔɔ fa nyiaa, “Nuŋ garawaase sɔŋonaara na kufu (90).” Te tobaale ŋon lese ɔ kom tɔne keŋ fa e te ɔ yako e nyiaa, “Tisi kyaa bileŋ na n ke kyɛɛkee ke yɛɛ garawaase

sɔŋola na anɔŋ (45).” ⁷ Keŋte ɔ besewɔ bɔɔse balate ŋon mɔ nyi, “Kom aŋmon te nyan dana me gbenɔgyoo?” Te ŋon mɔ tiranɔɔ fa e nyiaa, “Maŋ dana e kom kameese tasase kakpon (1000).” Keŋte tobaale ŋon lese ɔ kom tɔne fa e te ɔ yako e nyiaa, “Kyεεkee ke yεε sɔŋonɔŋse akpeŋ gyanaara (800).” ⁸ ɔ gbenɔgyoo ŋon ke nyii wa ayεεŋ nε, ɔ kelεε ɔ tobaale nkontopoo te ŋon nyi ɔ gyeŋ adao nideli. Nawolo nyi tεεle kei dɔɔ balan gyeŋ adaosebia ŋan baa mo kyaa na be tebia kela balan baŋ bee yee Wurubuarε nε.

⁹ “Mena dɔɔ mεε yako ŋon ε ke nyii nyi ε mo tεεle kei dɔɔ abɔɔ yεε deeli lese gyoori, na akpaa abɔɔ ŋan de taŋ nε, na ke yela Wurubuarε ke lεε ŋon na ε ke kyaa ɔ gyaŋ kekpaakekpaa. ¹⁰ Walaŋ kamaε ŋon ɔ ne di anokoare kolo peperee dɔɔ kekεε man nε, waa di anokoare kolo dinaa mɔ dɔɔ kekεε man. Te walaŋ kamaε ŋon ɔ bee di anokoare kolo peperee dɔɔ kekεε man ya nε, ɔ be gyae waa di anokoare kolo dinaa mɔ dɔɔ kekεε man ya. ¹¹ Akpaa nyi n bee di anokoare tεεle kei dɔɔ abɔɔ kekεε dɔɔ ya na, amɔte ne gyae la waa mo abɔɔ kpaakpaa ŋan ŋe dana tɔnɔɔ Wurubuarε man nε do neŋ n nyiŋmaa man? ¹² Te akpaa n te di anokoare keε ŋolo abɔɔ dɔɔ nideli ya na, amɔte ne gyae la waa sεε mo nyan gbagba wui do neŋ n nyiŋmaa man? ¹³ Tobaale kamaε be gyae waa tale som gbenɔgyoona bala ya. De kɔŋ mena na waa kɔla ŋolo na waa gyae ŋolo nombia, yaa waa som ŋolo kela ŋolo. ε be gyae ε ke tale som Wurubuarε na kɔba bom ya.”

¹⁴ Farasiitena baŋ be sia ne yεε kɔba dɔɔ nideli ke nyii nombia keŋa nε, ba boŋo Yesu kulu e. ¹⁵ Keŋte Yesu yako wɔ nyiaa, “εmεε yεna balan baŋ ε ne desina ε wose balan siaman, mɔna Wurubuarε gyeŋ ε konɔɔse man. Nawolo nyi kpene kamaε keŋ balan ne bu ke nideli nε, ke

yEE kolo anekolan ke WurubuarE siaman. ¹⁶ WurubuarE mmaraase nan, na WurubuarE akpenkpenjgyoora nombia nan doo te balan ne dii peete Gyon WurubuarE lonsoore non kowawo. Lee mena deban kej Gyon be kon pou na, bee kolosi WurubuarE gyoori kej wose man nombia kpaakpaa nan, te walan kamaE na peree nyi waa gyoo ke man. ¹⁷ Dana don nyi kolo bii peperee ka yo lee WurubuarE mmaraase nan man, kela nyi adido na ateta ke naalaa. ¹⁸ Walan kamaE non o bee o weele te o yala alo wole ne, WurubuarE siaman na otenate gyae nolo weele baa Te walan kamaE non mo o yala alo non o baale be bee e na, WurubuarE siaman na otenate mo gyae nolo weele baa.”

Kobate nolo na Lasarose wose man nombia

¹⁹ Kenje Yesu besewo yako nyiaa, “Kobate nolo kyaawo kej o na do aboo kpaakpaa nyinan nan ne dana koyadon te o ne di gyon wee kamaE. ²⁰ Wee na wee mo na, bee mo balee diyemte nolo non bee baake e nyi Lasarose ne, kaa see kobate non denanoo man. Na Lasarose kei wose pou te kulii gyameE. ²¹ O ne kon kaa kyaa botoo gyakaa loo nyi waa nyin kobate non weeneE nan ne yale teele man ne naale di. Na babaase gba ne kon kaa denje o gyameE nan. ²² Wee daale ne, balee diyemte non kaa yenawo te be wuu e te WurubuarE kpilala kaa seele o woo gyu Aberaham gyan WurubuarE man. Kenan wole te kobate non mo kaa yenawo te be wuu e te o gyuuwo ka gyoo boalan kej ke bee yem ya ne man. ²³ O ke doo botoo o ne naa diyem ne, o gyinaa o sia keE adido na te o naa Aberaham lemlem na Lasarose non kyaa o yenan. ²⁴ Botoo te kobate non gyinaa o noo baake Aberaham nyiaa, ‘Me kya Aberaham! Wii me waranase na n ke yela Lasarose ka mo o nyimbii ke soo lon man, na waa mo kaa tina me laakem na ma wose

ke fEE man kyomii, nawolo nyi mEE naa diyem nideli boalan kei man!’ ²⁵ Kenjte Aberaham tiranoo fa e nyiaa, ‘Me bu, toose nyi deban keji n kyaa teEle doo ne n nyia aboo kpaakpaa di gyon, na Lasarose non doo diyem man o na yeyee, te nEneE non mo ne di gyon kebo te nyan mo n doo diyem man n na yeyee. ²⁶ Te agyakan yena nyi, boo dinaa dinaa daale doo daa na non nsana keji nyi ban be kyaa kebo ne be gyae baa tale gbaa kon e gyan ya, mena mo te ban be kyaa botoo ne be gyae baa tale gbaa kon de gyan kebo ya.’ ²⁷ Kenjte kobate non yako e nyiaa, ‘Me kya, kenan na mEE sola neji bo, kpila Lasarose ka bese gyu me kya dee, ²⁸ nawolo nyi me dana naabia baala banon na o kaa faree wo, na mena ya na ban mo baa kon kaa naa diyem boalan kei man.’ ²⁹ Kenjte Aberaham yako kobate non nyiaa, ‘Ba gyan WurubuarE mmaraase nan o be yeli Mosesi be nmarase see, na WurubuarE nombia nan WurubuarE akpenkpengyoora ba wolo ne. Mena doo baa tei nombia nenan nideli.’ ³⁰ Botoo te kobate non tiranoo nyiaa, ‘Koa me kya Aberaham! Akpaa nolo da lee woya man kebo gyu keyako wo ne, baa kyeekee lee be nombiakumEE keyee man na baa kon WurubuarE gyan.’ ³¹ Kenjte Aberaham yako e nyiaa, ‘Nyi akpaa be te nyii Mosesi na WurubuarE akpenkpengyoora ban nombia ya ne, mena mo te nolo de fom lee yen man kebo gyu be gyan koran na boo gyae baa tan bua e ya.’ ”

17

Yesu kekolosi lee dukum na kelEedi na tom keyee wose man

¹ Kenjte Yesu yako o kaseela ban nyiaa, “Aboo nan ne yeli balan ne yee dukum ne gyae ke kon, mona nyan non ne gyae ke ta n doo kon ne nya laako! ² Akpaa nyi ba mo boe dinaa dinaa kpan n wonne man te be fun neji do epo

man nɛ, dei fa neŋ kela nyi n ke yela bia buruburu kɛwɔ man ŋolo keyɛɛ dukum. ³ Mena dɔɔ ɛ kɛɛ ɛ wose nideli. Akpaa n dɔɔ de yɛɛ neŋ dukum na lese si e, te akpaa ɔ nyii ɔ wose aɛɛɛ te ɔ kyɛɛkee na mo kyɛɛ e. ⁴ Akpaa ɔ yɛɛ nombiikum tia neŋ betabonyetooro wee dokolon, te ɔ bese kɔŋ n gyan betabonyetooro wee dokolon kenan kaa doo neŋ teree na mo kyɛɛ e.”

⁵ Keŋte Yesu kpilala kufu bala ban yako e nyiaa, “De Gbenɣyoo, yela da keɛɛdi ka bo kpu.” ⁶ Keŋte de Gbenɣyoo Yesu yako wɔ nyiaa, “Akpaa ɛ keɛɛdi yɛɛ peperee ŋgba kefaabii koran nɛ, ɛ ke tale yako dan nyi ‘Kulu na n lila pou na n kaa seŋ epo man, te gyae ke kɔŋ mena.’ ⁷ Dɛɛ mo ke nyi ɛ man ŋolo dana tobaale ŋon ɔ ne fare fa e yaa ɔ ne kɛɛ ɔ namense dɔɔ. Akpaa tobaale ŋon da lee ŋale man kɔŋ nɛ, ɔ gbenɣyoo ŋon bɛɛ yako e nyi tisi kyaa bilerŋ na n kedi ya. ⁸ Mɔna ɔ ne yako e bo nyi, ‘Desina n wose na n ke saa me balinɔɔ weenɛɛ fa man na n ke kyaa daa man maa di na maa nyɔɔ, me tan na pɛna nyan mɔ n kaa di na n ke nyɔɔ.’ ⁹ Kaboena nyi balee ŋon waa do ɔ tobaale ŋon nɔɔ nyi ɔ te yɛɛ kpene keŋ ɔ be yako e nyi waa yɛɛ dɔɔ? Koa. ¹⁰ Mena te doo fa ɛmɛɛ mɔ, nyi akpaa ɛ yɛɛ kpene kamasɛ keŋ mɔɔ yako ŋon nyi yaa yɛɛ nɛ, kaboena yaa yako nyi de tan yɛɛ n tewulɛɛwɔ, tom keŋ kaboena nyi dɛɛ yɛɛ nɛ te de yɛɛwɔ.”

Yesu kekyɔ balan kufu baale kawee yayam

¹¹ Yesu ka mo ɔ nyee ban ɔ ne gyu Gyerusalem donɔɔ man nɛ, ɔ tɛɛwɔ Samaria na Galelia tɛɛlese wulu man. ¹² Deban keŋ ɔ na gyoo akuraa daale man nɛ, balan kufu baale ban bɛɛ wee kawee yayam nɛ kɔŋawɔ be kaa gyanee na e te be dɔɔwɔ seŋ lemlɛm, ¹³ keŋte be gyinaa be nɔɔ nyiaa, “De Gbenɣyoo Yesu! Waaseda wii de waranase!”

¹⁴ Yesu kena wɔ keŋ nɛ, ɔ yako wɔ nyiaa “ɛ mo ɛ wose kawola Wurubuarɛ saese banj.” Be kee gyuu nɛ te be kaweesɛ ŋan tanjawɔ.

¹⁵ Be man ŋolo kena nyi ɔ kawee te tanj nɛ, ɔ besewɔ kɔŋ Yesu gyan na ɔ ne fae yeese lese Wurubuarɛ yele.

¹⁶ Keŋte ɔ kaa buɔjawɔ Yesu nawɔɔtɛɛ do e nɔɔ. Na mena balee kei yɛɛ Samaria baale e.

¹⁷ Botɔɔ te Yesu bɔɔsewɔ nyiaa, “Na balan kufu te me kyɔɔwɔ yee? Te nde balan kadaale akanj banj? ¹⁸ Weera dɔɔ te ŋɔɔle kei waageŋ yɛna walaŋ ŋon ɔ ba bese kɔŋ ɔ kaa fa Wurubuarɛ karanj?” ¹⁹ Botɔɔ te Yesu yako e nyiaa, “Koro na n ke ta, n kelɛɛdi dɔɔ te n nyiŋa kawee kekyɔ.”

Yesu kekolosi lee Wurubuarɛ gyoori keŋ wose man

Mateo 24:23-28, 37-41

²⁰ Wee daale nɛ Farasiitena baale bɔɔse Yesu nyiaa, debanj wonjti te Wurubuarɛ gyoori keŋ gyae ke kɔŋ. Keŋte Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyi, “Wurubuarɛ gyoori keŋ be gyae ke kɔŋ na ɛ kena ke na ɛ sia fonɛɛ nyi keɛ kɔŋ ya. ²¹ ŋolo be gyae waa yako ŋon nyiaa ‘ɛ keɛ, keŋ yaa kebo,’ yaa ke kyaa yenanj daale ya! Nawolo nyi Wurubuarɛ gyoori keŋ kyaa ɛ man.”

²² Keŋte Yesu yako ɔ kaseela banj nyiaa, “Debanj daale gyae kekɔŋ keŋ ɛ ke gyae nyi ɛ ka bese naa manj Deniwalaŋ Bu ŋon kekyaa man wee dokolonj gba, mɔna ɛ be gyae ɛ kena ya.” ²³ Balanj baa yako ŋon nyiaa, “ɔ kyaa kebo, yaa ɔ kyaa yenanj daale! Mɔna ɛ na yekii sila wɔ ya.

²⁴ Nawolo nyi wee keŋ manj Deniwalaŋ Bu ŋon maa bese kɔŋ nɛ, walaŋ kamasɛ waa naa manj ŋgba mena keŋ ɔga ne ŋmaale adido te walaŋ kamasɛ ne naa ka keŋmanj keŋ nɛ. ²⁵ Mɔna kaboena nyi maa tanjgbeɛ naa diyem nideli, na gyɛŋ wee kei balan ke bɛɛ manj pɛ.

²⁶ Mena keŋ be kɔŋ Nowa kekyaa man nɛ, mena mɔ te gyae ke kɔŋ manj Deniwalaŋ Bu ŋon ka bese kɔŋ man.

²⁷ Mena Nowa weeya ŋenanj man nɛ, na balanj gyakaa bee dii na bɛɛ nyɔɔ, na ala na baala mɔ ne yala dɔŋa kelii debanj keŋ Nowa ba gyoo adakaa keŋ man te loŋ keŋ waalewɔ kaa koe balanj pou.

²⁸ Mena mɔ te yɛɛwɔ Lɔɔte kekyaa man. Balanj gyakaa bee dii na bɛɛ nyɔɔ, na baale ne yɔɔ abɔɔ na baale mɔ ne lɛɛ, na baale ne duu abɔɔ na baale mɔ ne ma denɛɛ.

²⁹ Mɔna wee keŋ Lɔɔte ba lee Sodom donɔɔ man nɛ, Wurubuarɛ yela boalanj na kpatakpela leewɔ adido kɔŋ kaa kpa Sodom donɔɔ pou.

³⁰ Mena mɔ te wee keŋ manj Deniwalanj Bu ŋon maa bɛɛ lee nɛ gyae ke futaa balanj. ³¹ Mena wee kenanj nɛ walanj kamasɛ ŋon ɔ be kyaa ɔ deni man ya te wa abɔɔ doo ɔ deni man nɛ, ɔ na bese gyu ka lese ŋa ya. Mena mɔ te walanj ŋon ɔ kyaa wɔɔman nɛ ɔ na bese gyu dɛɛ nyi ɔ kaa mo ɔ kolo ya. ³² ɛ na wolee kpene keŋ be kɔŋ Lɔɔte wɛɛle dɔɔ nɛ ya. ³³ Walanj kamasɛ ŋon ɔ ne gyae nyi waa lɛɛ ŋon gbagba nyeedoŋ na ke gyae ka lee ɔ nyinmaa man, mɔna walanj ŋon ɔ nyeedoŋ da lee ɔ nyinmaa man lee manj dɔɔ nɛ waa bese nyiŋ ke. ³⁴ Mena dɔɔ mɛɛ yako ŋon ɛ ke nyii nyi mena wee kenanj nelim nɛ balanj bala baa doo dofoŋoŋ dokoloŋ dɔɔ, mɔna Wurubuarɛ waa mo ŋolo tina ŋolo yela. ³⁵ Ala bala baa seŋ debodokoloŋ bɛɛ nanj abɔɔ, mɔna Wurubuarɛ waa mo ŋolo tina ŋolo yela. ³⁶ Mena mɔ te baala bala baa seŋ wɔɔman bɛɛ yɛɛ tom, mɔna Wurubuarɛ waa mo ŋolo tina ŋolo yela.”

³⁷ Botɔɔ te ɔ kaseela banj bɔɔse e nyiaa, “De Gbenjgyoo, alɛŋ gbɛɛ te mena nombia keŋa pou gyae kekɔŋ?” Keŋte Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Botɔɔ keŋ kolo punta doo nɛ, botɔɔ te bapɛtɛɛna ne yilaa.”

18

Lialo ŋolo na nombiadiiri ŋolo wose man dudu

¹ Kenje Yesu gyɔɔ dudu fa ɔ kaseela banj wola wɔ nyiaa, kaboena nyi baa fane wee kamaɛ keɲ ba wose na yɔkɔse wɔ ya.

² ɔ yako wɔ nyiaa “Donɔɔ daale man nɛ nombiadiiri ɲolo kyaawɔ keɲ ɔ bee yee Wurubuarɛ ya, te ɔ be famenɛ na walaɲ mɔ ya. ³ Na lialo ɲolo mɔ kyaa donɔɔ kenaj man. ɔ ne kyaa kɔɲ nombiadiiri ɲon gyanj kaa waase e wee kamaɛ nyiaa, ‘Kɛɛ na n ke di daa na me walaɲ ɲon daa na e be nyim nɛ nombia ɲan nideli fa maɲ.’ ⁴ Nafɔ nombiadiiri ɲon bɛɛwɔ kelii debaɲ daale, mɔna wɔle wɔle nɛ ɔ yako ɔ wose nyiaa, ‘Yɛɛ ampaɲ nyi mɔɔ ne yee Wurubuarɛ ya te mɔɔ famenɛ na walaɲ mɔ ya. ⁵ Mɔna alo kei nombia te poro maɲ mena dɔɔ maa kɛɛ na maa di ɔ nombia ɲan nideli fa e, na ɔ be nyiɲ gyem tisi me dɔɔ naase maɲ diyem bela ya.’ ”

⁶ Botɔɔ te Yesu yakowɔ nyiaa, “ɛ nyii kpene keɲ nombiadiiri kum kei be yako. ⁷ Akpaa mena na Wurubuarɛ be gyae waa di nombia anokoare man fa ɔ balaj banj bee wii baake e nelim na ka weese nɛ yee? ɛ ne lɛɛdi nyi waa wɔɲee ɔ wose nyi ɔ be kyɔ wɔ yee? ⁸ Mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, Wurubuarɛ waa di nombia ɲan anokoare man fa wɔ bilerɲ na waa yela baa di denjele. Te nyi akpaa maɲ Deniwalaɲ Bu ɲon ma bese kɔɲ na, balaj baa kyaa tɛɛle kei dɔɔ keɲ baa lɛɛ maɲ di?”

Farasii baale ɲolo na lempoolɛɛre ɲolo wose man dudu

⁹ Yesu besewɔ gyɔ dudu kei fa balaj banj bɛɛ kɛɛ ba wose gyɔ konɔɔ nyi be gbɛɛneɲ tenɛɛ Wurubuarɛ siaman, te bɔɔ na mo walaɲ kamaɛ yɛɛ kolo ya nɛ nyiaa! ¹⁰ “Baala bala baale gyuu Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man be kaa fane. ɲolo yɛɛ Farasii baale e te ɲolo mɔ yɛɛ lempoolɛɛre e. ¹¹ Farasii baale ɲon korowɔ seɲ te ɔ fanewɔ kɛɛɛ ɔ wose nyiaa, ‘Wurubuarɛ mɛɛ

fa nenj karanj nyi ma te yEE nombiakumEEyEEre e ngba balan akan ban nE ya. Mɔɔ yEE ngba nmElatena na balan kumEE na kafonjena yaa ngba lempoolEEre kei nE ya. ¹² MEE bake me nɔɔ betabola weeya nyetooro kamaE man, te mEE kpase ma kpene kamaE kej mee nyim nE akpenj kufu na me ta mo dekpenj dokolonj fa nyanj WurubuarE.’ ¹³ Mɔna lempoolEEre non dɔɔ, non gyuuwɔ ka senj yenanj kej nyi ɔ te gyina ɔ sia kEE adido gba ya te ɔ moo ɔ nyinmaase gyakaa ɔ konɔɔ dɔɔ waranjase man yako nyiaa, ‘WurubuarE, wii manj nombiakumEEyEEre kei waranjase.’ ” ¹⁴ Kenje Yesu yakowɔ nyiaa, “MEE yako non E ke nyii nyi ba ke fane tanj nE, lempoolEEre non te WurubuarE lEEwɔ do nyi ɔ gbEenej tenEE non WurubuarE siaman. Nawolo nyi walanj kamaE non ɔ gyina ɔ wose adido na WurubuarE waa yɔkɔse e, te walanj kamaE non ɔ yɔkɔse ɔ wose na WurubuarE waa gyina e adido.”

Yesu kehira *bia*

Mateo 19:13-15; Maake 10:17-20

¹⁵ Wee daale balan baale moo be bia kɔnj nyi Yesu waa mo ɔ nyinmaa gyakaa be dɔɔ na waa hiraa wɔ. ɔ kaseela ban kena mena nE, be nmanyanj balan ban. ¹⁶ Kenje Yesu baake bia ban kɔnj ɔ gyanj te ɔ yakowɔ nyiaa, “E yela bia ban kekɔnj me gyanj, E na tɔ wɔ gbEE ya. Nawolo nyi WurubuarE gyoori kej yEE balan ban bEE yɔkɔse ba wose ngba bia kEwɔ dinɔɔ nE wui. ¹⁷ Ampanj yaa mEE yako non nyiaa, walanj kamaE non ɔ te yɔkɔse ɔ wose do WurubuarE tEE ngba biikyaa e ya nE, ɔ be gyae waa gyoo WurubuarE gyoori kej man korakora ya.”

Yesu na kɔbate *nolo wose man nombia*

Mateo 19:16-29; Maake 10:17-30

¹⁸ Wee daale nE Gyudatena siamante njolo kaa bɔɔse Yesu nyiaa “De Gbenjyoo kpaakpaa, woŋ te maa yEE na maa nyiŋ nyeedoŋ kekpaak keŋ?” ¹⁹ Botɔɔ te Yesu bɔɔse e nyiaa, “Woŋ dɔɔ te n ne baake maŋ walaŋ kpaakpaa? Lee WurubuarE wɔle nE walaŋ kamaSE be kyaa keŋ ɔ yEE walaŋ kpaakpaate e ya.” ²⁰ Ŋgba n gyeŋ WurubuarE mmaraase ŋan ne yako nyi, “Na lee n baale yaa n wEEle wɔle ya, na ko walaŋ ya na ŋmEEle ya, na kara n dɔɔ nɔɔ ya. Bu n kya na n naa nE?” ²¹ Keŋte balee ŋon mɔ tiranɔɔ nyiaa “Me wulaa mee di mmaraase keŋa pou dɔɔ leenaŋ me biatEE” ²² Yesu ke nyii ɔ nɔɔwoya ŋan nE ɔ yako e nyiaa, “Ta bese ka neŋ kolo dokoloŋ kooŋ n ke yEE. Gyu ke yɔɔ nya abɔɔ ŋan pou n dana nE na n ka mo kɔba keŋ kpEEle ayematena na n ke kɔŋ kaa sila maŋ. N yEE mena na n ke nyiŋ abɔɔ kpaakpaa see n wose WurubuarE gyaŋ adido.” ²³ Balee ŋon ke nyii nombia keŋa nE, takaa e nideli nawolo nyi ɔ dana abɔɔ burum. ²⁴ Keŋte Yesu gEEsewɔ kEE e te ɔ yakowɔ nyiaa, “Gyae ke yEE doŋ fa baŋ be dana kɔba nE nyi baa gyoo WurubuarE gyoori keŋ man. ²⁵ MEE yako ŋon E ke nyii nyiaa, gyae ke yEE doŋ fa baŋ be dana kɔba nE nyi baa gyoo WurubuarE gyoori keŋ man, kela nyi kurumɔɔ ka gyoo ŋarale bɔɔ man lee.”

²⁶ Balan baŋ ke nyii nombia keŋa nE be bɔɔse e nyiaa, “Nyi nnE te doo na, amɔte ne gyae la waa nyiŋ nyeekEEle baa?”

²⁷ Keŋte Yesu tiranɔɔ nyiaa, “Kpene keŋ deniwalaŋ be gyae waa tale yEE ya nE, WurubuarE dɔɔ waa tale yEE.”

²⁸ Botɔɔ te Pita yakowɔ nyiaa, “De gbenjyoo, daa dɔɔ de te tina kpene kamaSE keŋ de dana nE yela, te de dɔŋEE de silana neŋ.” ²⁹ Keŋte Yesu yako wɔ nyiaa, “MEE yako ŋon E ke nyii nyiaa, walaŋ kamaSE ŋon ɔ be tina ɔ dekpajalaŋ yaa ɔ wEEle yaa ɔ naabia yaa ɔ kya na ɔ naa yaa ɔ bia yela lee WurubuarE gyoori keŋ dɔɔ nE, ³⁰ waa bese nyiŋ

ɲa burum kpu gyɛɲ weeya kɛɲa man, na waa bese nyiɲ nyeedoɲ kekpaawee daale.”

Yesu besewo kolosi lee o yey na o kefoɲ wose man

Mateo 20:17-19; Maake 10:32-34

³¹ Wee daale nɛ Yesu baake o kaseela kufu bala baɲ lee yenaɲ te o yako wo nyiaa, “Dee gyu Gyerusalem donoo man baa, te kpene kamasɛ keɲ Wurubuarɛ akpenkpengyooɔra be ɲmarase lee maɲ Deniwalaɲ Bu ɲon wose man nɛ, gyae ke koɲ mena. ³² Baa mo maɲ do balan baɲ ba te yɛɛ Gyudatenawo ya nɛ nyiɲmaa man, na baa kulu maɲ na baa tee maɲ na baa to noɔloɲ woli maɲ na baa tuku maɲ na baa ko maɲ. ³³ Moɲa weeya atoorote keɲ nɛ, Wurubuarɛ waa gyuuusu maɲ lee yey man.”

³⁴ Yesu kaseela baɲ te nyii nombia kɛɲa man ya, nawolo nyi Wurubuarɛ ta lese ɲe man wola wo ya mena doo be te nyii ɲe man dokoloɲ man ya.

Yesu kekyo siayɛɛɛsate ɲolo kawee

Mateo 20:29-34; Maake 10:46-52

³⁵ Yesu kɛɛ benaa Gyeriko donoo man nɛ, na siayɛɛɛsate ɲolo kyaa gbɛɛnaa man o na solee aboo. ³⁶ O ke nyii balan burum baɲ kɛɛ lam nɛ, o boooɛ wo nyi woɲ koɲala? ³⁷ Keɲte balan baɲ yako e nyiaa “Yesu Nasarɛte baale ɲon ne laɲa laa.” ³⁸ Botoo te o gyinaa o noo baake nyiaa, “Yesu, Defidi o naanabii! Wii me waraɲase!” ³⁹ Balan baɲ be doɲɛɛ siaman nɛ ɲmanyarɲ e nyi waa wu o noo. Moɲa nɛnɛɛ gba te o desinaa fae yeesa nedoɲ nyiaa, “Defidi o naanabii! Wii me waraɲase.” ⁴⁰ Mena doo Yesu seɲawo te o yakowo nyi baa mo siayɛɛɛsate ɲon koɲ o gyaɲ. O ka benaa e nɛ, Yesu boooɛ e nyiaa, ⁴¹ “Woɲ te n ne gyae nyi maa yɛɛ fa neɲ?” Keɲte siayɛɛɛsate ɲon tiranoo nyiaa, “Me Gberɲgyoo, mɛɛ gyae me sia ke gyuuusu.” ⁴² Keɲte Yesu yako e nyiaa, “N sia dee gyuuusu

na n kena. N ke lɛɛ maŋ di dɔɔ te n nyiŋa kawee kekyɔ.”
⁴³ Debokenaŋ man te ɔ sia gyuusuwɔ, te ɔ naawɔ te ɔ sila Yesu na ɔ na lese Wurubuarɛ yele. Balaŋ dikpii keŋ pou kena nɛ, baŋ mɔ lese Wurubuarɛ yele.

19

Yesu na Sakio wose man nombia

¹ Yesu ke gyu ka gyoo Gyeriko donɔɔ man ɔ ne lam nɛ, ² na balee ŋolo kyaa botɔɔ keŋ ɔ yele yɛna Sakio. ɔ yɛɛ lempoolɛɛra kegyia e te ɔ dana kɔba mɔ nideli. ³ Sakio kei gyaewɔ nyi waa naa Yesu mɔna ɔ yɛɛ walaŋ dugunɛ e dɔɔ ɔ te tale naa e ya, nawolo nyi balaŋ baŋ boe. ⁴ Mena dɔɔ ɔ kyaŋa gbɛɛ gyu siaman ka gyeŋ daŋ daale, na waa nyiŋ naa e nawolo nyi botɔɔ te Yesu waa kaa mo. ⁵ Yesu kelii daŋ keŋ tɛɛ nɛ ɔ gyinaa ɔ sia kɛɛ adido te ɔ naa Sakio te ɔ baake e nyiaa, “Sakio tisi kɔŋ bileŋ, nawolo nyi gyɛŋ n dɛɛ te maa soo.” ⁶ Mena dɔɔ Sakio mɔ tisiwɔ bileŋ kɔŋ te ɔ lɛɛ Yesu gyonŋ man. ⁷ Balaŋ baŋ pou bɔɔ naa nɛ fiasɛɛ bɛɛ ŋorokotee nyi, “Balee kei ne gyu ɔ kaa soo nombiakumɛɛyɛɛre kei.” ⁸ Be ke gyu ka gyoo Sakio dɛɛ nɛ, ɔ korowɔ kaa seŋ balaŋ baŋ siaman te ɔ yako Yesu nyiaa, “De Gbenjgyoo kɛɛ, maa kpase ma abɔɔ ŋan pou me dana nɛ yaale fa ayematena. Te akpaa me te sisii ŋolo na maa tɔ e betabonaara kpu” ⁹ Keŋte Yesu yako Sakio nyiaa, “Gyeŋ Wurubuarɛ te lɛɛ ɛmɛɛ na n dekpaŋalaŋmantena pou nyee, nawolo nyi nyaŋ mɔ n yɛɛ Aberaham ɔ naanabii e. ¹⁰ Nawolo nyi maŋ Deniwalan Bu kɔŋae me kaa kɛo na maa lɛɛ baŋ bɔɔ yoo nɛ nyee.”

Yesu kegyɔ dudu lee kɔba bia ŋaale wose man
Mateo 25:14-30

¹¹ Balaŋ baŋ kee tei mena nombia keŋa nɛ, Yesu besewɔ gyɔ dudu fa wɔ nawolo nyi bɛɛ benaa Gyerusalɛm donɔɔ man, na balaŋ gyeŋ nyi Wurubuarɛ gyoori keŋ gyae ke

bɛɛ lee debokenaŋ man. ¹² Mena dɔɔ Yesu yakowɔ nyiaa, “Balee ŋolo kyaawɔ keŋ ɔ yɛɛ gyooro bu e, te ɔ korowɔ gyu tɛɛle daale dɔɔ lemlem ɔ kaa di gyoori na waa bese kɔŋ. ¹³ Debaŋ keŋ ɔ ne gyae waa gyu nɛ ɔ baake ɔ tewulɛɛ kufu baale te ɔ faa wɔ kɔba kyɛɛkyɛɛ te ɔ yako wɔ nyiaa, ‘ɛ mo kɔba kei besena ɛ wose kelii debaŋ keŋ maa bese kɔŋ.’ ¹⁴ Mɔna ɔ dɛɛtena baŋ bɛɛ gyae ɔ nombia ya, mena dɔɔ be kpila balan gyu keyako donɔɔ keŋ man ɔ ne gyu nɛ kegyiise nyiaa, ‘De bɛɛ gyae balee kei kaa bese de gyoo ya.’ ¹⁵ Mɔna kegyiise baŋ see balee ŋon gyoo te ɔ besewɔ kɔŋ ɔ dɛɛ. ɔ ka bese kɔŋ nɛ ɔ kpilawɔ baake ɔ tewulɛɛ baŋ ɔ be fa wɔ kɔba nɛ nyi baa kɔŋ, na waa kɛɛ kpene keŋ bɔɔ nyim gyakaa be kɔbase ŋan dɔɔ. ¹⁶ ɔ tobaale gyanɗbate ŋon kɔŋawɔ kaa yako e nyiaa, ‘Me gbɛŋgyoo, kɔba keŋ n ba mo fa maŋ nɛ ta lola kufu kpu na bene keŋ.’ ¹⁷ Keŋte ɔ gbɛŋgyoo ŋon yako e nyiaa, ‘Nyaŋ na keyɛɛ, n yɛɛ tobaale kpaakpaate e! Mena keŋ n be di anokoare abɔɔ peperee keŋa man dɔɔ nɛ, maa yela n ke kɛɛ donɔɔse kufu dɔɔ fa maŋ.’ ¹⁸ ɔ tobaale balate ŋon mɔ kɔŋawɔ kaa yako e nyiaa, ‘Me gbɛŋgyoo, n kɔba keŋ n ba mo fa maŋ nɛ ta lola anɔŋ kpu na bene keŋ.’ ” ¹⁹ Botɔɔ te ɔ yako e nyiaa, “Nyaŋ mɔ n ke kɛɛ donɔɔse anɔŋ dɔɔ fa maŋ.” ²⁰ Keŋte ɔ tobaale ŋolo mɔ kɔŋawɔ kaa yako e nyiaa, “Me gbɛŋgyoo, n kɔba keŋ n ba mo fa maŋ nɛ yaa, ma moo ke kpaŋ na kakyenɗbelaa ka weese. ²¹ Nawolo nyi na mee yee neŋ nyi n nombia dana doŋ. N na mo kpene keŋ te yɛɛ n wui ya, te n ne kɔ abɔɔ ŋan n te duu ya nɛ mɔ.” ²² Keŋte ɔ gbɛŋgyoo ŋon yako e nyiaa, “N yɛɛ tobaale kum e, nyaŋ gbagba n nɔɔwoya te maa mo bu neŋ fɔɔ. N gyeŋ nyi me nombia dana doŋ te mɛɛ mo kpene keŋ te yɛɛ me wui ya, te mɛɛ kɔ abɔɔ ŋan me te duu ya na, ²³ wonɗ dɔɔ te n ta mo me kɔba keŋ ka do kɔba dɛɛsee man na me kɔŋ na, me kaa lɛɛ keŋ na ka loŋ

keŋ ya?” ²⁴ Botɔɔ te be gbenjyoo ŋon yako baŋ ba seŋɛɛ botɔɔ nɛ nyiaa, “ɛ lɛo kɔba keŋ lee ɔ gyaŋ na ɛ ka mo fa walaŋ ŋon ɔ kɔba ba lola kufu kpu nɛ.”

²⁵ Keŋte ɔ tewulɛɛ baŋ yako e nyiaa, “De gbenjyoo, ŋgba ŋon wulaa ɔ dana kɔba burum?”

²⁶ Botɔɔ te be gbenjyoo ŋon tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Mɛɛ yako ŋon ɛ ke nyii nyi walaŋ kamaɛ ŋon ɔ wulaa ɔ dana abɔɔ burum nɛ baa mo ŋaale kpu e bela. Te walaŋ kamaɛ ŋon ɔ betaŋ ya nɛ, kyomii keŋ gba ɔ dana koran nɛ baa lɛo ke lee ɔ nyiŋmaa man. ²⁷ Te me kɔlala baŋ ba te gyae nyi maa di gyoori be dɔɔ ya nɛ, ɛ mo wɔ kɔŋ na ɛ kaa koe wɔ me siaman kebo.”

Yesu kegyu Gyerusalɛm gyoorobiiri man

Mateo 21:1-11; Maake 11:1-11; Gyɔn 12:12-19

²⁸ Yesu keyako nombia keŋa taŋ nɛ, ɔ tɛɛwɔ balaŋ baŋ siaman te ba moo ba nyee baŋ bee gyu Gyerusalɛm donɔɔ man. ²⁹ ɔ keɛ benaa Bɛtifagi na Bɛtani donɔɔse ŋan kyaa oliifi bula keŋ teŋa man nɛ, ɔ kpila ɔ kaseela baŋ man balaŋ bala ³⁰ nyiaa, “ɛ gyu akuraa keŋ kyaa ɛ siaman nɛ man. ɛ betaa ɛ na gyoo ke man pɛ nɛ, ɛ kena afurum bu ŋolo kpaŋɛɛ keŋ walaŋ na walaŋ te kyaa ta ɔ dɔɔ see ya. ɛ booli e na ɛ ka mo e kɔna maŋ kebo. ³¹ Akpaa ŋolo de bɔɔse ŋon nyi, ‘Weera dɔɔ te ɛ ne booli e?’ na ‘ɛ yako e nyi de Gbenjyoo Yesu ne gyae na e.’ ” ³² Keŋte baŋ Yesu be kpili nɛ gyuuwɔ kena afurum bu ŋon kpaŋɛɛ ŋgba mena keŋ ɔ be yako wɔ nɛ. ³³ Be kee booli afurum bu ŋon nɛ ɔ gbenjyoo bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera dɔɔ te ɛ ne booli ma afurum bu ŋon?” ³⁴ Keŋte be tiranɔɔ fa e nyiaa, “De Gbenjyoo Yesu ne gyae na e.”

³⁵ Te ba moo afurum bu ŋon kɔna Yesu. Botɔɔ te ɔ kaseela baŋ moo be kanyaŋse gyakaa afurum bu ŋon dɔɔ

te be gate Yesu gyakaa ɔ dɔɔ. ³⁶ Yesu kekyaa ɔ dɔɔ ɔ ne gyuu nɛ, baale fɛlɛɛ be kanyanɛ lɔ gbɛɛnaa man fa e.

³⁷ Yesu kɛɛ gyoo Gyerusalɛm donɔɔ man, te ɔ ka benaa na botɔɔ keɲ gbɛɛ keɲ be tisi lee oliifi bula keɲ nyee man ne kɔɲ ka teɲa man nɛ, ɔ silala burum baɲ pou sia gyeewɔ te be fiasɛɛ bɛɛ fae yeesa lese Wurubuarɛ yele gyon man lee nombia dinaana na yakolonɲ nombia ɲan bɔɔ naa nɛ dɔɔ. ³⁸ Be fae yeesa yako nyiaa,

“ɛ fa dɛɛ lese gyoo ɲon ɔ ne kɔɲ
de Gbenɲyoo Wurubuarɛ yele man nɛ yele.

Wosefɛɛɛɛɛɛ dɛɛ kyaa adido,
te Wurubuarɛ ɲon ɔ kyaa adido mɔ nɛ
gyoorobiiri dɛɛ kaboena e.”

³⁹ Na Farasiitena baale kpuɛ na balan baɲ be silana e nɛ te be yako Yesu nyiaa, “De Gbenɲyoo, tɔ n silala baɲ nyi baa wu be nɔɔ.” ⁴⁰ Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “Akpa baɲ balan kɛwɔ de wu be nɔɔ koran nɛ, boya gyae ke fae yeesa lese Wurubuarɛ yele.”

Yesu kewii fa Gyerusalɛmtena

⁴¹ Yesu ka benaa Gyerusalɛm donɔɔ te ɔ kena ke nɛ, ɔ wiiwɔ fa ke, ⁴² keɲte ɔ yakowɔ nyiaa, “Nafɔ akpa ɛmɛɛ Gyerusalɛmtena deɲ gyeɲ kpene keɲ gyae ke fa ɲon wosefɛɛɛɛɛɛ gyɛɲ wee kei nɛ, nafɔ na dei. Mɔna ɛ ba gyeɲ ke ya! ⁴³ Te weeya ɲaale gyae kekɔɲ keɲ ɛ kolala baa kilisi ɲon, na baa tɔ ɲon do lee yenan kamase. ⁴⁴ Na baa wɔlɛɛ ɛmɛɛ na ɛ donɔɔ keɲ pou keɲ nyi boe na boe be gyae ke gyakaa ke dɔɔ dɔɔ ya, nawolo nyi debaɲ keɲ Wurubuarɛ be kɔɲ nyi ɔ kaa lɛɛ ɲon nɛ ɛ bɛɛ e bo.”

Yesu kegegi abɔɔɔɔɔra Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man

Mateo 21:12-17; Maake 11:15-19; Gyɔn 2:13-22

⁴⁵ Kenje Yesu gyuuwɔ ka gyoo Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ dekpɔŋalaɲ man. Na balaɲ ne yɔɔ abɔɔ botɔɔ te ɔ gegi wɔ, ⁴⁶ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Wurubuarɛ nombia aɲmaraseɲ see ne yako nyi Wurubuarɛ kpa, ‘Me deni dinaa keɲ gyae ke yɛɛ botɔɔ keɲ baa fane. Mɔna ɛmɛɛ ta besena ke yɛɛ ɲmɛɛlatena dɛɛgyaɲee!’ ”

⁴⁷ Wee na wee na Yesu ne kyaa wola balaɲ Wurubuarɛ nombia Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man. Te saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala na donɔɔ kegyiise baɲ gyae gbɛɛ nyi baa ko e. ⁴⁸ Mɔna be ta gyeɲ gbɛɛ keɲ baa mo kyaɲ e ya, nawolo nyi na balaɲ baɲ pou ne tei ɔ nombia ɲan ɔ na wolo nɛ nideli keɲ bɔɔ ne gyae ɲa ke laɲ wɔ ya.

20

Ba kebɔɔse Yesu ɔ doɲ wose man nombia

Mateo 21:23-27; Maake 11:27-33

¹ Wee daale Yesu ke kyaa Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man ɔ na wola balaɲ nombia te ɔ ne kolosi Wurubuarɛ nombia kpaakpaa ɲan fa wɔ nɛ, saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala na donɔɔ kegyiise kɔɲawɔ ɔ gyaɲ ² kaa bɔɔse e nyiaa, “Yako daa, doɲ woɲti yaa n dana n ne yɛɛ mena abɔɔ keɲa pou? Amɔte faa na neɲ mena doɲ kenaɲ?” ³ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Maɲ mɔ ne gyae maa bɔɔse ɲon nombii dokoloɲ. ⁴ Gyɔn Wurubuarɛ loɲkesɔ keɲ ɔ be sɔ balaɲ nɛ, lee Wurubuarɛ gyaɲ yaa balaɲ gyaɲ?” ⁵ Botɔɔ te be lɛɛ aɲmaareɲ na dɔɲa nyiaa, “Woɲ te dɛɛ yako? Akpaa de yako nyi ka lee Wurubuarɛ gyaɲ na, waa bɔɔse daa nyi woɲ dɔɔ te da te lɛɛ Gyɔn nombia ɲan di ya?” ⁶ Te akpaa de yako nyi ka lee balaɲ gyaɲ na, balaɲ dikpii kɛwɔ pou baa fuɲii daa boya. Nawolo nyi bɛɛ lɛɛ di nideli nyi Gyɔn yɛɛ Wurubuarɛ dekpɛɲkpeɲgyɔɔre e.” ⁷ Mena dɔɔ be tiranɔɔ fa Yesu

nyiaa “Doo gyerj botoo keŋ koo lee ya.” ⁸ Keŋte Yesu mo yako wo nyiaa, “Akpa mena na, maŋ mo ba wola ŋon me doŋ keŋ da lee ya.”

Paasetena baale dudu

Mateo 21:33-46; Maake 12:1-12

⁹ Botoo te Yesu gyoo dudu kei fa balan baŋ nyiaa, “Woo farale ŋolo fara woo te o duu daasebia ŋaale ŋan ŋe yee ŋgba akutuse te bee baake ŋa nyi gerepo ne, te o moo ŋa do paasetena baale nyiŋmaa man nyi baa kee ŋe doo, te o korowo gyu teele wole daale man lelem ke kyaa botoo kyare. ¹⁰ Debaŋ kelii nyi bee ko daasebia ŋan ne, o kpila o tobaale ŋolo gyu paasetena baŋ gyaŋ nyi baa fa e o wui noo. Botoo te paasetena baŋ tuku tobaale ŋon, te be tina e yela o laŋawoo nawoo kufu nyiŋmaase kufu. ¹¹ Wooto ŋon besewoo kpila tobaale wole bela, mona be tuku ŋon mo do e deseh te be yela e o laŋawoo nawoo kufu nyiŋmaase kufu. ¹² Botoo te o besewoo kpila tobaale batoorote, mona be tuku ŋon mo do e gyamee te be gegi e lee woo keŋ man.”

¹³ Keŋte wooto ŋon yakowo nyiaa, “Woh te maa yee? Maa kpila maŋ gbagba me tooman lolo bu, mberem ŋon na baa bu e.”

¹⁴ Mona paasetena baŋ kena bu ŋon ne be yako doŋa nyiaa, “Kei yena bu ŋon waa di o kya aboo ŋan. E yela dee ko e na wa aboo ŋan ka bese de wui.” ¹⁵ Mena doo be woh ee e lee woo keŋ man ka ko.

Keŋte Yesu boose wo nyiaa, “Woh te e ne leedi nyi wooto ŋon waa yee paasetena baŋ?” ¹⁶ “Waa koh na o kaa ko paasetena benaŋ, na waa mo woo keŋ do balan wolee nyiŋmaa man.”

Debaŋ keŋ balan baŋ be nyii nombia keŋa ne be yakowo nyiaa, “Wurubuar e na yeli kekoh mena ya.” ¹⁷ Keŋte Yesu kee wo te o boose wo nyiaa,

“Nyi akpaa mena na,
 sena te ε ne nyii Wurubuarε nombia keηa asεε?
 ‘Boe keη deni maara ban be bεε nε,
 ta bese mokɔɔ kasee boe keη ne yeli deni keη ne yεε
 doη.’

¹⁸ Walaη kamaε ηon ɔ yale boe kei dɔɔ na,
 ke gyae ke keretii e kpetekpetekpete.

Te nyaη walaη kamaε ηon mɔ boe keη de yale n dɔɔ na,
 nyaη ke pεtεε.”

Ba kebɔɔse Yesu lee lempoo ketɔ wose man

Mateo 22:15-22; Maake 12:13-17

¹⁹ Botɔɔ na saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala ban gyae gbεε baa kyaη Yesu debokenaη man. Nawolo nyi ba gyeη nyi ban yaa ɔ gyɔɔ dudu keη, mɔna na bee yee balaη ban. ²⁰ Keη dɔɔ ba moo be sia gyakaa ɔ dɔɔ. Botɔɔ te kegyiise ban gyae kɔba fa balaη te be kpila wɔ nyi baa yεε ba wose ηgba be yεε balaη kpaakpaawɔ nε na baa deke Yesu, na be kaa teese ɔ nɔɔman na baa nyiη lese e fa gyoo dinaa ηon ɔ ne di be dɔɔ nε. ²¹ Keηte balaη ban gyuuwɔ ke bɔɔse e nyiaa, “De Gbenjyoo, da gyeη nyi kpene keη n ne yako te n na wolo mɔ nε yεε ampaη. Da gyeη nyi n bεε kεε walaη siaman ya, mɔna n na wola balaη Wurubuarε gbεεneη kpaakpaa ηan bo na anokoare. ²² Dei nyi dεε tɔ lempoo fa Romantena gyoo dinaa ηon yaa de na tɔɔ ya?” ²³ Yesu kena ba adao ηan bee dii nε ɔ yako wɔ nyiaa, ²⁴ “ε mo kɔbabii keη daale kɔη maa kεε. Amɔte nyee na ɔ yele gyakaa la ke dɔɔ?” Botɔɔ te be tiranɔɔ nyi “Romantena gyoo dinaa ηon.” ²⁵ Mena dɔɔ Yesu yako wɔ nyiaa, “Mena na kpene keη yεε Gyoo dinaa ηon wui na ε mo fa e, te kpene keη yεε Wurubuarε mɔ wui na ε mo fa e.” ²⁶ Kpene keη ɔ be yako nε dɔɔ ba te tale mo ɔ nɔɔwoya ηan kyaη e balaη ban siaman

ya. Mena dɔɔ ɔ nɔɔwoya yɛɛ wɔ gyakolonj te be wuu be nɔɔse.

Yesu kawola lee yɛj wɔle kefonj wose man

Mateo 22:23-33; Maake 12:18-27

²⁷ Kenje Sadukiitena banj bɛɛ yako nyi yɛj wɔle kefonj be kyaa ya nɛ man baale kɔɔawɔ Yesu gyanj kaa bɔɔse e nyiaa, ²⁸ “De Gbenjyoo, de naana Mosesi ηmarase mmaraa kei fa daa nyi, ‘Akpaa walanj ηolo ɔ kegyia yaa ɔ naabu da yem tina ɔ wɛɛle yela te be ta lola bia ya na, kaboena nyi ηon ɔ kyaa nɛ waa mo lialo ηon yala na baa lola bia yere ηon yele man.’ ²⁹ Kɔɔawɔ nyi baala nyetooro baale kyaawɔ te be kegyia ηon yala alo te ɔ yɛjawɔ keɲ ɔ ta lola bia ya. ³⁰ Botɔɔ te balate ηon mɔ yala alo ηon, ³¹ te batoorote ηon mɔ mena. Balanj nyetooro kɛwɔ pou yala alo kei te ba yekeewɔ, mɔna be man ηolo na alo ηon ta lolo ya. ³² Kenanj wɔle na te alo ηon mɔ yɛjawɔ. ³³ Mena dɔɔ wee keɲ Wurubuarɛ waa gyuuusu balanj banj pou bɔɔ yem nɛ lee yɛj man na, baala nyetooro kɛwɔ banj bɔɔ yala alo kei gyanjɛ nɛ, be man wonji te alo ηon waa yɛɛ ɔ wɛɛle?”

³⁴ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Bɛɛ mo ala banj be kyaa tɛɛle kei dɔɔ nɛ fa yale te baala banj mɔ be kyaa tɛɛle kei dɔɔ nɛ ne yala ala, ³⁵ mɔna balanj banj be kaboena nyi Wurubuarɛ waa gyuuusu wɔ lee yɛj man na baa kyaa kekpaakekpaa nɛ, baala be gyae baa yala ya te bɔɔ gyae baa mo ala mɔ fa yale debanj wɔle kenanj man ya. ³⁶ Yɛj be tale ko wɔ bela ya nawolo nyi be yɛɛ ηgba Wurubuarɛ kpilala nɛ. Be yɛɛ Wurubuarɛ biawɔ, nawolo nyi ba te fom lee yɛj man. ³⁷ Mosesi mɔ torowɔ yako nyiaa, balanj ayɛnanj baa fonj lee yɛj man. Nawolo nyi debanj keɲ ɔ be naa deponjfa keɲ ne kpaa nɛ ɔ yakowɔ nyiaa, de Gbenjyoo Wurubuarɛ yɛna Aberaham na Asiki na Gyekɔpo Wurubuarɛ. ³⁸ Kei nawolo baa nyiaa, ɔ yɛɛ

balan̄ ban̄ be kyaa na be sia nE WurubuarE e. ɔ te yEE woya WurubuarE e ya, nawolo nyi WurubuarE siaman na ɔ balan̄ pou delena.”³⁹ Botɔɔ te Gyudatena mmaraa wolala ban̄ baale yakowɔ nyiaa, “De Gben̄gyoo, n tiranɔɔ nideli.”⁴⁰ Mena dɔɔ ηolo te tale gyɔ ɔ konɔɔ bɔɔse e nombii bela ya.

Amɔte yEna nyeelEere Kristo ηon?

Mateo 22:41-46; Maake 12:35-37

⁴¹ Keηte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Sena te baa tale yako nyi nyeelEere ηon WurubuarE be yako see nyi waa kɔη nE yEE gyoo Defidi ɔ naanabii e?”⁴² Nawolo nyi gyoo Defidi gbagba yakowɔ nɔɔneη tɔne keη man nyiaa,

‘De Gben̄gyoo WurubuarE ηon yako me Gben̄gyoo nyi

“Tisi kyaa me dunolun̄ dɔɔ,

⁴³ kelii deban̄ keη maa mo n kɔlala ban̄ do n tEE.” ’

⁴⁴ Gyoo Defidi baake nyeelEere ηonan̄ nyi ɔ Gben̄gyoo. Akpaa mena na, sena te nyeelEere ηonan̄ waa bese gyoo Defidi ɔ naanabii?”

Yesu kefaree ɔ silala lee Gyudatena mmaraa wolala ban̄ wose man

Mateo 23:1-36; Maake 12:38-40

⁴⁵ Balan̄ ban̄ pou kee tei Yesu nE ɔ yako ɔ kaseela ban̄ nyiaa,⁴⁶ “E keE E wose nideli na Gyudatena mmaraa wolala ban̄. BEE gyae kegbase dɔɔlon̄ nyin̄an keta do kila, te bEE gyae balan̄ ke bun̄jii do wɔ nɔɔ balan̄ dEEgyan̄ee man, te bEE gyae akyaaese kpaakpaa Gyudatena ɔsom denEE na be dEEgyan̄ee di gyon̄ man.”⁴⁷ BEE beo liala lEo ba abɔɔ ηan be dana nE. BEE fane kyare na baa mo beo balan̄ nyi be yEE balan̄ kpaakpaawɔ.” WurubuarE waa wɔη mena balan̄ kEwɔ dinɔɔ deηela nideli kela walan̄ kamasE.

21

Lialo diyemte ñon kɔba kado

Maake 12:41-44

¹ Yesu kekyaa Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man nɛ, ɔ gyinaa ɔ nyee na ɔ naa kɔbatena kɛɛ mo be kɔba kaa do kɔba adakaa keɲ man, ² te ɔ naa lialo diyemte ñolo mo moo kɔbasebia ala kaa do kɔba adakaa keɲ man. ³ Botɔɔ te Yesu yakowɔ nyiaa, “Ampan yaa mɛɛ yako ñon nyi lialo diyemte kei ta do kɔba kela balan akan ban pou. ⁴ Nawolo nyi ban pou bɔɔ do kɔba nɛ, ba lese kyomii bo lee ñan be dana nɛ man. Mɔna lialo kei na ɔ diyem koran na, ɔ moo kɔba keɲ pou ɔ dana nɛ kaa do.”

Yesu kekolosi lee Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ kewɔlɛɛ wose man

Mateo 24:1-21; Maake 13:1-19

⁵ Na Yesu kaseela ban man baale ne kolosi Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ kyeo na mena keɲ bɔɔ mo boya kpaakpaa nyinan ma ke, na abɔɔ kpaakpaa ñan balan ba mo kaa fa Wurubuarɛ te bɔɔ mo desina deni kenan nɛ wose man nombia. Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, ⁶ “Abɔɔ ñan pou ɛ ne naa kɛbo nɛ, deban daale gyae kekɔɲ keɲ baa tekerii ñe popou lo keɲ nyi ɛ be gyae ɛ kena boe na boe gyakaa ke dɔɔ dɔɔ ya.” ⁷ Keɲte ɔ kaseela ban bɔɔse e nyiaa, “De Gbenɲyoo, deban wonɲi te mena nombia keɲa gyae kekɔɲ? Won ne gyae la ke yeɛ na kawola nyi deban keɲ nombia keɲa gyae ke kɔɲ nɛ te lii?”

⁸ Botɔɔ te Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “ɛ kɛɛ ɛ wose nideli nyi ñolo na beo ñon ya. Nawolo nyi balan burum baa kɔɲ ma yele man nyi, ‘Ban yeɲa man nyeelɛɛre ñon,’ na baa yako ñon nyi ‘Deban keɲ te lii.’ Akpaa ɛ nyii mena na ɛ na sila wɔ ya. ⁹ Te akpaa ɛ nyii yoo na yoo nombia na ɛ na yeli gyakolon kekyan ñon ya, nawolo nyi kaboena

nyi mena nombia keŋa pou dɛɛkɔŋ. Mɔna keŋa bɛɛ wolo nyi debarɔ ɔtomante keŋ gyae ke kɔŋ debokenaŋ man ya.”

¹⁰ Keŋte Yesu besewɔ yako wɔ nyiaa, “Tɛɛlese gyae ka koro yokii na dɔŋa, te gyoonerɔ mɔ baa yokii na dɔŋa.

¹¹ Tɛɛle gyae ke wosi, tanam dinaa gyae ke yala tɛɛlese dɔɔ te kawese mɔ gyae ke gbiki tɛɛlese dɔɔ. Gyakolonɔ nombia na nombia dinaana gyae ka lee adido kɔŋ.

¹² Mɔna pɛte keŋa pou kekɔŋ nɛ, lee maŋ dɔɔ baa kyaŋ ŋon na baa naase ŋon diyem. Baa mo ŋon fa Gyudatena ɔsom denɛɛ man kegyiise na gyoonerɔ na gyoonerɔ kegyiise na baa di ɛ nombia na baa do ŋon denɛɛ man. ¹³ Keŋa gyae ke yela ɛ kenyiŋ gbɛɛ kolosi Wurubuarɛ nombia kpaakpaa ŋan fa wɔ. ¹⁴ Mɔna ɛ yela ke doo ya agyuerɔ man nyiaa, te yɛɛ keŋ ɛ ka yeyɛɛ na nombii keŋ ɛ ka mo kolosi lese ɛ nɔɔse ya, ¹⁵ nawolo nyi maŋ ne gyae la maa wola ŋon nombia ŋan ɛ ke yako. Na maa fa ŋon nyansa keŋ ɛ kɔlala be gyae baa tale serɔ ɛ siaman nyi ɛmɛɛ na wɔ kedi nombia ya. ¹⁶ ɛmɛɛ gbagba ɛ kyaɔ na ɛ naɔ na ɛ naabia na ɛ lonɔtona na ɛ gyoona ne gyae la baa lese ŋon fa, na baa koe ɛ man baale. ¹⁷ Lee maŋ dɔɔ balanɔ pou baa kɔla ŋon. ¹⁸ Mɔna ɛ nyeenyɔɔse dokolonɔ koranɔ gba be gyae ka yo ya. ¹⁹ ɛ serɔ keŋkeŋ ɛ kelɛɛdi man kelii ɔto na, ɛ ke nyiŋ nyeedorɔ.”

Yesu kekolosi lee mena keŋ baa wɔɔɛ Gyerusalɛm donɔɔ nɛ wose man

Mateo 24:15-21; Maake 13:14-19

²⁰ Keŋte Yesu yako wɔ nyi, “Debarɔ keŋ ɛ naa yoonɔɔtena de kaa kilisi Gyerusalɛm donɔɔ nɛ, botɔɔ te ɛ ka gyerɔ nyi ka kewɔɔɛ ta benaa.

²¹ Akpaa de kɔŋ mena na balanɔ ban be kyaa Gyudia tɛɛle man nɛ, baa yeu gyu bulase dɔɔ te ban mɔ be kyaa Gyerusalɛm donɔɔ man nɛ baa lee ke man, te ban mɔ be kyaa ka yenaase nɛ be na bese kɔŋ donɔɔ keŋ man

ya. ²² Nawolo nyi kei yɛna denjele kewɔŋ keŋ gyae ke kɔŋ ŋgba mena keŋ Wurubuarɛ nombia aŋmaraseŋ see ŋan be yako nɛ. ²³ Weeya ŋenaŋ man nɛ, fulɛɛtena na talabose baa laako. Nawolo nyi kayeyɛɛ dinaa gyae ke kɔŋ tɛɛle kei dɔɔ, na Wurubuarɛ denjele kewɔŋ kekɔŋ balan̄ kɛwɔ dɔɔ. ²⁴ Baa mo sila ko balan̄ ban̄ baale, na baa kyan̄ baale ketɔ deni tɛɛlese wɔɔɛ dɔɔ. Balan̄ ban̄ ba te yɛɛ Gyudatenawɔ ya nɛ baa di Gyerusalem donɔɔ dɔɔ kelii deban̄ keŋ Wurubuarɛ ba see nɛ.”

Deniwalan̄ Bu ŋon ka bese kɔŋ

Mateo 24:29-31; Maake 13:24-27

²⁵ Keŋte Yesu yakowɔ nyiaa, “ɛ kena gyakolon̄ nombia weese na gyaalan̄ na kyolobiise man, te gyakolon̄ gyae ka gyoo tɛɛle kei dɔɔ balan̄ pou te bɔɔ gyae baa gyeŋ kpene keŋ baa yɛɛ ya, lee mena keŋ ɛpo ne muusu te kɛɛ gyɔɔ nedon̄ nɛ dɔɔ. ²⁶ Deban̄ keŋ bɛɛ wɔɔɛ na nombia ŋan gyae ke yɛɛ tɛɛle kei dɔɔ nɛ, gyakolon̄ gyae ke yela balan̄ woya ke yekii lee be man, nawolo nyi abɔɔ ŋan ŋe kyaa adido te ŋe dana don̄ nɛ pou gyae ke wosi. ²⁷ Deban̄ kenan̄ nɛ, ɛ kena man̄ Deniwalan̄ Bu ŋon ta mo don̄ na gyoorobiiri lee ŋoma man adido mɛɛ kɔŋ. ²⁸ Akpaa ɛ naa abɔɔ kɛŋa ne kɔŋ na ɛ koro seŋ na ɛ ke kpan̄ ɛ gbeɣyase, nawolo nyi ɛ nyeekelɛɛ ta benaa.”

Fiiɣi dan̄ keŋ dudu

Mateo 24:32-35; Maake 13:28-31

²⁹ Keŋte Yesu gyɔɔ dudu fa wɔ nyiaa, “ɛ kɛɛ fiiɣi dan̄ keŋ na daase akan̄ ŋan pou. ³⁰ Akpaa ɛ naa ŋgba ŋe tombia ne pɔɔkeɛ na, ɛ gyeŋ nyi dekpao ta benaa. ³¹ Mena mo te akpaa ɛ naa mena abɔɔ kɛŋa ne kɔŋ na, ɛ gyeŋ nyi Wurubuarɛ gyoori keŋ ta benaa. ³² Ampaŋ yaa mɛɛ yako ŋon nyiaa, mena duuluŋ kei be gyae ke munu pɛte abɔɔ kɛŋa pou ke kɔŋ ya. ³³ Adido na tɛɛle kei pou gyae ke

gyu ɔto, mɔna me nɔɔwoya ɲan dɔɔ ɲan gyae ke kyaa kekpaakekpaa.”

³⁴ “Ɛ kɛɛ Ɛ wose dɔɔ nideli! Ɛ na yeli tɛɛle kei dɔɔ abɔɔ kegyae ka bere Ɛ sia ya. Ɛ na mo solon kenyoɔ do Ɛ wose ya. Ɛ na gyueɲ tɛɛle kei dɔɔ nombia beɲ, na wee keɲ be nyiɲ koɲ kaa futaa ɲon ya. ³⁵ Nawolo nyi mena wee kenan gyae ke koɲ tɛɛle kei balan pou dɔɔ. ³⁶ Mena dɔɔ Ɛ kɛɛ Ɛ wose dɔɔ nideli deban kamase na Ɛ ke fane na Ɛ kenyiɲ tale lese Ɛ wose lee nombia ɲan pou gyae ke koɲ nɛ man, na Ɛ ke nyiɲ tale seɲ man Deniwalaɲ Bu ɲon siaman.”

³⁷ Wee kamase na, Yesu na wolo Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man te balinɔɔ de lii na ɔ ne gyu ke doo oliifi bula keɲ dɔɔ. ³⁸ Tɛɛ de naa nebo nebo na, balan ban pou ne gyu ke yilaa Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man na baa nyii ɔ nombia ɲan.

22

Gyudase Isekarɔte kalese Yesu fa

Mateo 26:1-5; Maake 14:1-2; Gyɔn 11:45-53

¹ Gyudatena deban keɲ bɛɛ baake ke nyi nyeekelɛɛ deban keɲ bee di bodobodo keɲ bodobodo tee be doo ke man ya nɛ kɛɛ benaa nɛ, ² Wurubuarɛ saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala gyae gbɛɛ keɲ baa mo ko Yesu, mɔna bee yee balan ban.

³ Keɲte ɔbɔnsam gyoo Yesu kaseela kufu bala ban man ɲolo ɲon bɛɛ baake nyi Gyudase Isekarɔte nɛ man.

⁴ Keɲte Gyudase gyuuwɔ te ɲon na Wurubuarɛ saese kegyiise na Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ kotɔɔɔtɛna kegyiise bakewɔ see mena keɲ waa lese Yesu fa wɔ. ⁵ Yɛɛ kegyiise ban gyon te be sɛɛwɔ nyi baa fa e kɔba. ⁶ Keɲte Gyudase mɔ sɛɛwɔ te ɔ gyae gbɛɛ keɲ waa mo lese Yesu fa wɔ keɲ balan ba gyem ya.

Yesu na ɔ kaseela kedi nyeekelɛɛwee dinaa weenɛɛ ɲan

Mateo 26:17-25; Maake 14:12-21; Gyɔn 13:21-30

⁷ Gyudatena wee dinaa keɲ bee di bodobodo keɲ bodobodo tee be doo ke man ya, te bɛɛ mo nyeekelɛɛ nambu ɲon mɔ deesi kelii nɛ, ⁸ Yesu kpila Pita na Gyɔn nyiaa, “ɛ gyu ke desina abɔɔ ɲan dɛɛ mo di nyeekelɛɛ weenɛɛ ɲan nɛ see.” ⁹ Botɔɔ te be bɔɔse e nyiaa, “Aleɲ te n ne gyae de kaa desina see?” ¹⁰ Keɲte Yesu yako wɔ nyiaa, “ɛ betaa ɛ na gyoo donɔɔ keɲ man nɛ, ɛ kena balee ɲolo seelena loɲ na ogele. ɛ sila e gyu dekpɔɲalaɲ keɲ man waa gyoo nɛ, ¹¹ na ɛ ke yako dekpɔɲalaɲte ɲon nyiaa, ‘De Gbenɲgyoo ɲon kpa dɛɛ bɔɔse neɲ nyi aleɲ te ɲɔɔla deni keɲ daa na me kaseela dɛɛ kaa di nyeekelɛɛwee weenɛɛ ɲan nɛ kyaa?’ ¹² Balee ɲonaɲ waa wola ɲon abansoro deni dinaa daale keɲ ke kyaa adido te bɔɔ desina ke man nideli nɛ. ɛ desina botɔɔ na de kaa di weenɛɛ ɲan.”

¹³ Yesu kaseela baɲ ke gyu keɲ nɛ, be naa kpene kamaɛ doo pɛpɛpɛ ɲgba mena keɲ Yesu be yako wɔ nɛ, te be desina nyeekelɛɛ weenɛɛ ɲan see botɔɔ.

¹⁴ Debaɲ keɲ kelii nɛ, Yesu na ɔ kaseela baɲ kyaawɔ bom baa di. ¹⁵ Keɲte Yesu yako ɔ kaseela baɲ nyiaa, “Me gyaewɔ nideli me konɔɔ man nyi daa na ɲon ke di mena nyeekelɛɛ weenɛɛ keɲa pɛna me kaa naa diyem! ¹⁶ Mena dɔɔ mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, mɔɔ gyae maa tekaa di weenɛɛ keɲa bela ya kelii wee keɲ kpene keɲ mena kedi kei seɲɛɛ fa nɛ, gyae ke kɔɲ mena Wurubuarɛ gyoori keɲ man.” ¹⁷ Keɲte Yesu moo leenɔɔ keɲ te ɔ fanewɔ do Wurubuarɛ nɔɔ te ɔ yakowɔ nyiaa, “ɛ lɛɛ kei na ɛ ke nyɔɔ fa dɔɲa. ¹⁸ Nawolo nyi mɛɛ yako ɲon baa nyiaa, mɔɔ gyae maa nyɔɔ solɔɲ kei bela ya kelii wee keɲ Wurubuarɛ gyoori keɲ gyae ke kɔɲ.” ¹⁹ Keɲte ɔ moo bodobodo te ɔ fanewɔ do Wurubuarɛ nɔɔ te ɔ kara ke

mo fa wɔ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kei yɛna ma wosenaane keɲ mɔɔ mo deesi fa ɲon. Ɛ kyaa yɛɛ kei na ɛ ka mo tɔɔse maɲ.” ²⁰ Mena mɔ te be ke di taɲ nɛ, ɔ moo leenɔɔ te ɔ yakowɔ nyiaa, “Kei yɛna me fatabo keɲ Wurubuarɛ be kyɛɛkee leki mo tɔ nɔɔkebakesee wɔle keɲ nɔɔ fa ɲon. ²¹ Mɔna mɛɛ yako ɲon ɛ ke nyii nyiaa, walaɲ ɲon waa lese maɲ fa nɛ kpuɛ na maɲ weenɛɛ keɲa dedii man kebo. ²² Maɲ Deniwalaɲ Bu ɲon maa yeɲ ɲgba mena keɲ Wurubuarɛ be yako see nɛ, mɔna walaɲ ɲon waa lese maɲ fa nɛ waa laako.” ²³ Botɔɔ te ɔ kaseela baɲ gyoo dɔɲa ke bɔɔse nyiaa, “De man walaɲ woɲti kitii ne gyae la waa yɛɛ mena nombii kei?”

Amɔte yɛna kegyia?

Mateo 20:20-28; Maake 10:35-45

²⁴ Kenɛte aɲmaareɲ gyoo Yesu kaseela baɲ man nyi be man woɲti ne gyae la waa yɛɛ be kegyia? ²⁵ Botɔɔ te Yesu yako ɔ kaseela baɲ nyiaa, “Tɛɛle kei dɔɔ gyoonerɲ ne di dorɲ be balaɲ dɔɔ, mɔna balaɲ ne baake mena gyoonerɲ keɔwɔ nyi be yɛɛ balaɲ kpaakpaawɔ. ²⁶ Mɔna tekaboena nyi ɛmɛɛ ke yɛɛ ɲgba mena balaɲ keɔwɔ nɛ ya. Walaɲ ɲon ɔ yɛɛ kegyia e ɛ man nɛ waa yɛɛ ɔ wose ɲgba ɛ man kemaasabii nɛ, te ɲon ɔ yɛɛ ɛ siamante e nɛ waa som ɲon. ²⁷ Walaɲ ɲon ɔ kyaa ɔ ne dii na ɲon ɔ na som e nɛ, be man woɲti yɛna kegyia? Na walaɲ ɲon ɔ kyaa ɔ ne dii nɛ yee? Mɔna maɲ kyaa ɛ man ɲgba walaɲ ɲon ɔ na som nɛ.

²⁸ Ɛmɛɛ yɛna baɲ ɛ ba sem me wɔle lee me kayeyɛɛ man pou, ²⁹ mena dɔɔ mɛɛ see ɲon gyoori ɲgba mena keɲ me kya ba see maɲ gyoo nɛ. ³⁰ Na daa na ɲon kedi na dɛɛ nyɔɔ me gyoori keɲ man, na ɛ ke kyaa me gyooro gbelɛɛ ɲan dɔɔ ɛ ke di Iseraetena akpaɲalaɲ kufu ala ɲan balaɲ nombia.”

Yesu keyako nyi Pita waa bEE e

Mateo 26:31-35; Maake 14:27-31; Gyɔn 13:36-38

³¹ Keŋte Yesu yako Simɔn Pita nyi “Simɔn, Simɔn nyii! ɔbɔnsam ta sola gbEE lee WurubuarE gyan waa kEEse E popou kEE na waa kpase E man ngba mena keŋ bee feefu amɔla lese bia nE. ³² Mɔna ma te fane fa nyan Simɔn na n kelEedi be yɔkɔse ya. Te akpaa n kyEEkee lee n gbEEnEŋ kumEE man bese kɔŋ me gyan nE, do n tebia me kaseela akan ban kakyeŋ.” ³³ Botɔɔ te Pita tiranɔɔ nyiaa, “Me Gbenjyoo, nyi akpaa ke yEE deni kedoo ke yaa yeŋ ke koran na, ma te desina ma wose nyi maa sila neŋ.” ³⁴ Keŋte Yesu tiranɔɔ nyiaa, “Pita, mEE yako neŋ nyi pEte keyim kelɔ woya gyEŋ na, nyan ke bEE betabotooro nyi n ba gyeŋ man korakora ya.”

³⁵ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Deban keŋ mɔɔ kpila ŋon keŋ E ta mo kɔba yaa akpo, yaa E ta mo nkyokotase tela ya nE kolo hia ŋon?” Keŋte be tiranɔɔ nyiaa, “Koa, kolo te hia daa ya.” ³⁶ Keŋte Yesu yako wɔ nyiaa, “NENEE dɔɔ nyan ŋon n dana kɔba yaa akpo na mo tela, te nyan ŋon n be dana sila ya na yɔɔ n kegba na n ka mo ke lEE daale. ³⁷ Nawolo nyi ba te ŋmarase ma wose man nombia see nyiaa, ‘Ba te kala e do nombiakumEEyEEra man,’ te mEE yako ŋon E ke nyii nyiaa, WurubuarE nombia ŋan bɔɔ ŋmarase see lee ma wose man nE, kaboena nyi ŋe dEE kɔŋ mena. Ampaŋ kpene keŋ bɔɔ ŋmarase see lee ma wose man nE ta benaa ka ke kɔŋ.” ³⁸ Botɔɔ te ɔ kaseela ban yako e nyiaa, “De Gbenjyoo kEE silase ala yaa.” Keŋte Yesu yako wɔ nyi, “Tekaboe mena.”

Yesu kefane GEkyEmane

Mateo 26:36-46; Maake 14:32-42

³⁹ Keŋte Yesu leewɔ donɔɔ keŋ man gyu oliifi bula keŋ dɔɔ ngba mena keŋ ɔ ne kyaa gyu nE, te ɔ kaseela ban sila

e gyu. ⁴⁰ Be kelii botɔɔ nɛ Yesu yako ɔ kaseela ban nyiaa, “Ɛ fane na ɛ be nyiŋ gyoo kekeɛsekeɛ man ya.” ⁴¹ Keŋte ɔ wɔŋa ɔ wose lee yenaŋ gyu siaman kyomii te ɔ ke bunawɔ fane nyiaa, ⁴² “Taata, akpaa ke yɛɛ n kegyaebii ke na, lese maŋ lee kaale kei man. Mɔna na yɛɛ maŋ kegyaebii ya, yɛɛ nyaŋ gbagba n kegyaebii.” ⁴³ Botɔɔ te Wurubuarɛ kpilale lee adido kɔŋ kaa do e kakyerŋ. ⁴⁴ Yesu keɛ yeyɛɛ keŋ nɛ, ɔ kyaŋa ɔ wose fane nideli te dufuŋ keŋ ba lee e nɛ kyɔsewɔ yala tɛɛle man ŋgba fatabo nɛ. ⁴⁵ ɔ ke fane taŋ keŋ nɛ te ɔ besewɔ gyu ɔ kaseela ban gyaŋ. ɔ ke gyu keŋ na ɔ ke naawɔ ŋgba ɔ kaseela ban te dokii, nawolo nyi dekwɔkwɔɔ te kyaŋ wɔ. ⁴⁶ Keŋte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera ɛ ne doo? Ɛ koro na ɛ ke fane na ɛ be nyiŋ gyoo kekeɛsekeɛ man ya.”

Ba kekyan Yesu

Mateo 26:47-56; Maake 14:43-50; Gyɔn 18:2-11

⁴⁷ Yesu ka seŋ ɔ ne kolosi nɛ balan dikpii baale kaa beɛwɔ lee ɔ dɔɔ, na Gyudase ŋon ɔ yɛɛ Yesu kaseela kufu bala ban man ŋolo e nɛ dɔŋɛɛ la be siaman. ɔ kena Yesu nɛ te ɔ kɔŋawɔ ɔ kaa pukaa e. ⁴⁸ Keŋte Yesu bɔɔse e nyiaa, “Gyudase, kepukaa te nyaŋ ka mo lese maŋ Deniwalan Bu ŋon fa?”

⁴⁹ Yesu kaseela ban kena kpene keŋ ne gyae ke kɔŋ nɛ te be bɔɔse e nyiaa, “De Gbenjgyoo, dɛɛ mo de silase na dee yoo?” ⁵⁰ Botɔɔ te Yesu kaseela ban man ŋolo moo ɔ yoosila kara saese kegyia tobaale ŋolo dunoluŋ deŋele lese ke lo. ⁵¹ Keŋte Yesu yako wɔ nyiaa, “Ɛ tina yela, ɛ na yɛɛ mena ya.” Te ɔ tinaa balee ŋon deŋele keŋ te ka towaawɔ bela. ⁵² Keŋte Yesu bɔɔse saese kegyiise na Wurubuarɛ dɛɛ kotɔɔɔtena kegyiise na kegyiise ban bɔɔ kɔŋ botɔɔ be kaa kyaŋ e nɛ nyiaa, “Weera te ɛ moo yoosilase na akpokpose ɛ ne kɔŋ me dɔɔ ŋgba me yɛɛ walanƙum e

nɛ? ⁵³ Wee kamaɛ daa na ɲon ne kyaa la Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man, mɔna ɛ te kyaɲ maɲ ya. Nɛnɛɛ te gbɛɛ torowɔ fa ɲon nyi yaa kyaɲ maɲ, na ɛ ke yɛɛ ɔbɔnsam ditɪntɛɛ gyoo ɲon kegyaebii.”

Pita keɓɛɛ Yesu

Mateo 26:57-58, 69-75; Maake 14:53-54, 66-72; Gyɔn 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Botɔɔ te be kyaɲa Yesu mo e gyu Wurubuarɛ saese kegyia ɲon dekpɔɲalaɲ man, na Pita mɔ silana wɔ wɔle wɔle. ⁵⁵ Keɲte balaɲ baɲ doo boalaɲ dekpɔɲalaɲ keɲ nsana nsana te be yilaawɔ ke gyaɲ bee woli, te Pita mɔ gyuuwɔ ke kyaa be gyaɲ. ⁵⁶ Alebia baɲ bɛɛ yɛɛ tom dekpɔɲalaɲ keɲ man nɛ ɲolo naa Pita kyaa boalaɲ keɲ gyaɲ, te ɔ gyene e nideli te ɔ yakowɔ nyi “Na balee kei mɔ kpuɛ na Yesu!” ⁵⁷ Keɲte Pita lɛɛ aɲmaareɲ nyiaa, “Alebu, mɔɔ gyeɲ e ya.” ⁵⁸ Te kyare ya te ɲolo mɔ naa e te ɔ yako e bela nyiaa, “Nyaɲ mɔ n yɛɛ be man ɲolo e!” Keɲte Pita tiranɔɔ nyiaa, “Baale, mɔɔ kpuɛ na wɔ ya!” ⁵⁹ Debaɲ dokolon daale wɔle nɛ, ɲolo mɔ kaa yase ɔ sia do Pita ɲonaɲ nyiaa, “Ke yɛɛ ampaɲ kaɛɲ nyi balee kei kpuɛ na Yesu, nawolo nyi ɔ yɛɛ Galelia baale e!” ⁶⁰ Botɔɔ te Pita tiranɔɔ nyiaa, “Baale, mɔɔ gyeɲ nombia ɲan n ne yako nɛ man ya.” Pita ke gyakaa ɔ ne kolosi nɛ te kegyim lɔɔ woya. ⁶¹ Botɔɔ te de Gbeɲgyoo Yesu gɛɛsewɔ kɛɛ Pita, te Pita tɔɔse de Gbeɲgyoo Yesu nombia ɲan ɔ be yako e nɛ nyiaa, “Pɛ kegyim ke lɔ woya gyɛɲ na, nyaɲ ke bɛɛ betabotooro nyi n ba gyeɲ maɲ ya nɛ.” ⁶² Keɲte Pita leewɔ debɔɔ man gyu ke kyaɲ ɔ nyee wii nideli.

Be ketuku Yesu

Mateo 26:67-68; Maake 14:65

⁶³ Balaɲ baɲ bɛɛ kɛɛ Yesu dɔɔ nɛ fiasɛɛ bee kulu e na bee tuku e. ⁶⁴ Ba moo kanyaɲ bake ɔ sia na bɛɛ takee

e akotase na bEE bɔɔse e nyi “Yako daa, amɔte gyɔɔ na neŋ?” ⁶⁵ Te ba tee e tuubia kpaŋ kpaŋ kpu.

Be kamo Yesu gyu donɔɔ kegyiise siaman

Mateo 26:59-66; Maake 14:55-64; Gyɔn 18:19-24

⁶⁶ TEE kena keŋ nE, donɔɔ kegyiise na WurubuarE saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala baŋ gyaŋeewɔ te ba moo Yesu kɔŋ kaa seŋ be siaman. ⁶⁷ Keŋte be yako Yesu nyiaa, “Akpa a nyan yE na nyeelEere ŋon WurubuarE be yako see nyi waa kɔŋ nE na yako daa dee nyii.” Keŋte Yesu tiranɔɔ fa wɔ nyiaa, “Akpa a me yako ŋon na E be gyae E ke lEE maŋ di ya, ⁶⁸ te akpa a me bɔɔse ŋon nombia mɔ nE E be gyae E ke tiranɔɔ fa maŋ ya. ⁶⁹ Mɔna lee debaŋ kei ne gyu nE, maŋ Deniwalan Bu ŋon maa kyaa WurubuarE Kpatakpere ŋon dunolun dɔɔ.” ⁷⁰ Keŋte be popou bɔɔse e nyiaa, “Akpa a mena na nyan yE na WurubuarE bu ŋon?” Keŋte Yesu tiranɔɔ nyi, “Mena yaa E ne yako nE.” ⁷¹ Keŋte be yakowɔ nyiaa, “Wɔŋ nombia yaa dEE gyae dEE bese nyii kpu bela. Daa gbagba te nyii lee ŋon gbagba nɔɔman!”

23

Be kamo Yesu gyu Pilato na Gyoo Herode gyan

Mateo 27:1-2, 11-31; Maake 15:1-5; Gyɔn 18:28-38

¹ Keŋte balaŋ baŋ bɔɔ gyaŋee botɔɔ nE pou korowɔ mo Yesu gyu Pilato ŋon ɔ seŋEE Romantena gyoo dinaa nawɔɔ man nE gyaŋ, ² te be fiasEE bEE mo nombia gyakaa ɔ dɔɔ nyiaa, “De naa balee kei dɔŋ de balaŋ siaman ɔ na wola wɔ nombiakumEE keyEE. ɔ ne bEE nyi be na tɔ lempoo fa gyoo dinaa Kaesa ya, te ɔ ne gyɔ ɔ konɔɔ yako nyi ŋon yE na nyeelEere ŋon WurubuarE be yako see nyi waa kɔŋ nE, te ɔ yEE gyoo mɔ e.” ³ Botɔɔ te Pilato bɔɔse Yesu nyiaa, “Nyan yE na Gyudatena gyoo ŋon?” Te Yesu

tiranɔɔ nyi, “Mena yaa n yakowɔ nɛ.” ⁴ Keŋte Pilato yako saese kegyiise baŋ na balan dikpii keŋ nyiaa, “Ma te naa nombiikum keŋ balee kei be yɛɛ keŋ kaboena nyi maa bu e fɔɔ ya.” ⁵ Mɔna nɛnɛɛ gba te ba seŋɛɛ be nɔɔwoya dɔɔ keŋkeŋ nyi, “ɔ ta mo ɔ kawola keŋ wɔɔɛ balan agyueŋ Gyudia tɛɛle kei dɔɔ pou. ɔ fiasɛɛ lee Galelia tɛɛle dɔɔ te nɛnɛɛ ɔ te kaa lii de gyaŋ kebo.”

⁶ Pilato ke nyii nombia keŋa nɛ ɔ boɔsewɔ nyiaa, “Balee kei yɛɛ Galelia baale e?” ⁷ Pilato ka gyeŋ nyi Yesu lee gyoo Herode tɛɛle man nɛ, ɔ yela ba mo e gyu gyoo Herode gyaŋ. Debaŋ kenan na gyoo Herode mɔ kyaa Gyerusalem donɔɔ man botɔɔ. ⁸ Gyoo Herode kena Yesu nɛ yɛɛ e gyon nideli, nawolo nyi ɔ wulaa nyii Yesu wose man nombia te ɔ ne gyae e mɔ waa naa. Lee mena keŋ ɔ be nyii Yesu wose man nombia dɔɔ nɛ, wa agyueŋ yɛna nyi waa yɛɛ gyakolon nombia wola e. ⁹ Mena dɔɔ gyoo Herode boɔse Yesu nombia burum, mɔna ɔ te tira ŋe man dokolon nɔɔ ya. ¹⁰ Botɔɔ na saese kegyiise na Gyudatena mmaraa wolala baŋ seŋɛɛ keŋkeŋ bɛɛ keɛɛ nombia dinaana gyakaa Yesu dɔɔ. ¹¹ Keŋte gyoo Herode na ɔ yoonɔɔtena baŋ kulu Yesu te ba do e desɛŋ. Ba doo e gyooro kegba te ɔ yela ba besena e gyina Pilato. ¹² Lee wee kenan te gyoo Herode na Pilato nsana besewɔ de, nafɔ na boɔ na gyoo ya.

¹³ Botɔɔ te Pilato baake saese kegyiise baŋ na donɔɔ kegyiise na balan baŋ pou gyaŋee, ¹⁴ te ɔ yako wɔ nyiaa, “ɛmɛɛ moon baalee kei kɔŋ me gyaŋ te ɛ kpa ɔ na beo balan baŋ. Maŋ gyoo ke man ɛ siaman kebo mɔna ma te naa nombiakumɛɛ ŋan ɔ be yɛɛ te ɛ ne kara ɔ nɔɔ ya. ¹⁵ Gyoo Herode mɔ te naa nombiikum lee ɔ wose man ya, te ɔ yela ba besena e kɔna daa. N keɛ paa na balee kei te yɛɛ kolo kum keŋ kaboena nyi baa ko e ya. ¹⁶ Mena dɔɔ maa yela baa tuku e na baa tina e yela.” ¹⁷ Na ke yɛɛ ba

mmaraa ke nyi ba nyeekelεεwee kedi kamaε na, kaboena nyi Pilato waa tina balan̄ ban̄ bɔɔ kyam tɔ deni man nε, be man ηolo ηon ban̄ Gyudatena ne gyae nε yela fa wɔ.

¹⁸ Botɔɔ te balan̄ dikpii keη pou fae yeesa nedoη nyiaa, “Ko balee kei na n ke tina Barabase yela fa daa.” ¹⁹ Keη dɔɔ bɔɔ kyan̄ Barabase tɔ deni yεna nyi, ηon tεε la balan̄ siaman te ba korowɔ seη tia kegyiise te ɔ koo walan̄ nombia ηenan̄ man. ²⁰ Keη Pilato ne gyae waa tina Yesu yela dɔɔ nε, ɔ besewɔ kolosi fa balan̄ ban̄. ²¹ Mɔna balan̄ ban̄ gyakaa bεε fae yeesa nyiaa, “Yela baa gyɔ e sakaa ɔpan̄dan̄ dɔɔ” ²² Keηte Pilato besewɔ kolosi fa wɔ betabotoorote nyiaa, “Woη nombiikum yaa balee kei yeεwɔ? Maη te naa kpene keη ɔ be yeε keη kaboena nyi baa ko e ya. Mena dɔɔ maa yela baa tuku e na maa tina e yela.” ²³ Mɔna balan̄ ban̄ seηεε keηkeη bεε fae yeesa nedoη nyi baa gyɔ e sakaa ɔpan̄dan̄ dɔɔ, te be yeesa ηan̄ kela Pilato. ²⁴ Mena dɔɔ Pilato yeε wa agyuēη nyi waa yeε balan̄ ban̄ kegyaebii fa wɔ. ²⁵ Keηte Pilato tinaa Barabase ηon bɔɔ kyam tɔ deni nε yela fa wɔ. Barabase kei tεε la balan̄ baale siaman te ba korowɔ seη tia kegyiise te ɔ koo walan̄ mɔ. ηon yεna walan̄ ηon balan̄ ban̄ be yako nyi waa tina e yela fa wɔ nε. Te ɔ moo Yesu fa wɔ nyi baa gyu ke yeε e ba kegyaebii.

Ba kegyɔ Yesu sakaa ɔpan̄dan̄ dɔɔ

Mateo 27:32-44; Maake 15:21-32; Gyɔn 19:17-27

²⁶ Be ka mo Yesu lee Pilato gyan̄ bee gyuu nε, be gyan̄ee na balee ηolo ηon bεε baake e nyi Simɔn ηon ɔ ba lee Kirene donɔɔ man nε, na ɔ ta lee akuraa ɔ ne kɔη Gyerusaleμ donɔɔ man. Keηte be kyaηa e te ba ηere e mo ɔpan̄dan̄ keη seele e na ɔ silana Yesu wɔle wɔle.

²⁷ Na balan̄ burum silana Yesu, mo kpu na ala ban̄ bee wii te be tɔɔse ne kyon̄jii wɔ fa e nε. ²⁸ Keηte Yesu

besenawo kee wo te o yako wo nyiaa, “Gyerusalem ala, e na wii fa man ya. Mona e wii fa e wose na e bia. ²⁹ Nawolo nyi de ban daale ne koŋ keŋ e ke yako nyiaa, ‘ɔlamanbose, emee ban bia te doo e tooman see ya te bia te nmase ya ade ya ne, emee na nyebam.’

³⁰ De ban kenan te balan baa yako bulase nyiaa, ‘E kaa nere daa,’

na baa yako bulasebia mo nyiaa,

‘E kaa wuu de doo!’

³¹ Akpaa dan lan te ne kpaa la ne na, sena te dan dowolo gyae ke yee?” ³² Ken te ba moo nombiakumeyyera bala baale mo kaa kpu na Yesu na be kaa ko wo.

³³ Be kelii botoo keŋ bee baake ke nyi “Nyepookoo dee” ne, be gyoo Yesu sakaa opan dan doo. Ken te be gyoo nombiakumeyyera bala ban mo sakaa opan daase kpu na e. Njolo sakaa o dunolun doo te njolo mo sakaa o demena doo. ³⁴ Ken te Yesu yakowo nyiaa, “Taata! Mo balan kewo nombiakumee kyee wo, nawolo nyi boo gyeŋ kpene keŋ bee yee ne ya.” Ken te be loo boe mo kpala Yesu kegbase.

³⁵ Na balan burum seŋee botoo bee kee te Gyudatena kegyiise ban mo kulu e nyiaa, “O ne lee balan nyee, e yela waa lee o wose na dee kee. Ngba non kpa non yena nyeelere non Wurubuar e be yako see nyi waa koŋ ne.”

³⁶ Ken te yoonootena ban mo kulu e te be faa e solon keŋ koŋ nyane ne, ³⁷ te be yakowo nyiaa, “Akpaa nyan yena Gyudatena gyoo non na, kenan na lee n wose!” ³⁸ Te be nmarase nombia keŋa see o nyee adido nyiaa,

“KEI YENA GYUDATENA GYOO NON.”

³⁹ Botoo te nombiakumeyyera bala ban be sakaa opan daase doo ne man njolo tee Yesu nyiaa, “Na nyan yena nyeelere non yee? Lee n wose na n ke lee daa mo.”

⁴⁰ Ken te o balate non gyoo o noo doo nyiaa, “N bee yee Wurubuar e ngba de popou doo denjele kewon dokolon

man yee? ⁴¹ De nombiakumεε ηan dɔɔ yεε nε, ηa derjele kewɔη yaa de nyiηawɔ nε. Mɔna balee kei dɔɔ ɔ te yεε nombiikum daale ya.” ⁴² Botɔɔ te ɔ yako Yesu nyi “Yesu, n kɔη n gyoori keη man na, na wolee maη ya.” ⁴³ Keηte Yesu yako e nyiaa, “Ampan yaa mεε yako neη nyiaa, gyεη nyan ke kyaa me gyan Wurubuarε man.”

Yesu yeh

Mateo 27:45-56; Maake 15:33-41; Gyɔn 19:28-30

⁴⁴ Weese ka seη dεε nε, weese tinaa kegyɔ yela te ditihεε lεε tεεle keη dɔɔ pou kelii deban keη weese be gεεse nε. ⁴⁵ Botɔɔ te kanyan keη kpanεε Wurubuarε ɔsom deni dinaa keη man nε bεεsewɔ kyεεkyεε ala. ⁴⁶ Keηte Yesu fae yeesa keηkeη nyiaa, “Taata, me ta mo ma woo do n nyiηmaa man.” ɔ ka betaa yako mena pε te ɔ kara weesi. ⁴⁷ Yoonɔɔtena kegyia ηon kena kpene keη be kɔη nε, ɔ lese Wurubuarε yele yako nyiaa “Ampan, balee kei gbεeneη tenεε Wurubuarε siaman!” ⁴⁸ Balan ban pou bɔɔ gyanee botɔɔ bεε kεε nε naa kpene keη be kɔη, te ba besewɔ gyu donɔɔ man na ba nyiηmaase gyakaa ba nyeeya dɔɔ waranase man. ⁴⁹ Mɔna ban pou ba gyeh Yesu na ala ban bɔɔ sila e lee Galelia donɔɔ man nε, seηawɔ lemlem bεε kεε nombia keηa.

Yesu kewuu

Mateo 27:57-61; Maake 15:42-47; Gyɔn 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Balee ηolo kyaawɔ na bεε baake e nyi Gyosεfo. ɔ lee Gyudatena donɔɔ keη bεε baake ke nyi Arimatia nε man. Na ɔ gbεeneη tenεε Wurubuarε siaman te bee bu e mɔ nideli. ɔ yεε walan ηon ɔ ne kεε Wurubuarε gyoori keη siaman te ηon mɔ kpuε Gyudatena kegyiise ban man, mɔna ɔ te lεε kpene keη bɔɔ bake na kpene keη bɔɔ yεε nε do ya. ⁵² Mena balee kei gyuuwɔ Pilato gyan ka sola gbεε nyi waa mo Yesu woo ηon ke wuu. ⁵³ Keηte ɔ

ka lese woo ñon lee ɔpaɗɗaŋ keŋ ɗɔɔ te ɔ moo akaralɛɛ mili e te ɔ moo e ke wuu yebɔɔ keŋ bɔɔ kare boe man te be te wuu ta walaŋ na walaŋ ke man see ya nɛ man. ⁵⁴ Wee kenaŋ yɛɛ wee keŋ Gyudatena na mo desina ba wose fa ba keƐɛfowee keŋ kedi. ⁵⁵ Ala baŋ bɔɔ sila Yesu lee Galelia kɔŋ nɛ, sila Gyosɛfo gyu te ba ke naa yebɔɔ keŋ na mena keŋ ɔ be wuu Yesu. ⁵⁶ Keŋte ba besewɔ gyu ba akpaŋalaŋse man be kaa gyae teeney ofoŋofoŋ ñan bɛɛ mo desina woo nɛ, na baa mo kaa buraa woo ñon na ɔ be nyiŋ wɔlɛɛ bilen ya. Mɔna be ƒɛɛfowɔ Gyudatena keƐɛfowee keŋ ñgba mena keŋ Mosesi mmaraase ñan na wolo nɛ.

24

Yesu keƒoŋ lee yeŋ man

Mateo 28:1-10; Maaƒe 16:1-8; Gyɔn 20:1-10

¹ Ba keƐɛfowee keŋ wɔle tɛɛ kena nebo nebo fuu nɛ, ala baŋ moo ba teeney ofoŋ nyiŋan ñan bɔɔ gyae see nɛ te be gyuuwɔ yebɔɔ keŋ tɛɛ. ² Be kelii botɔɔ nɛ be naawɔ ñgba boe keŋ bɔɔ mo tɔ yebɔɔ keŋ nɔɔman nɛ te bilinji laŋ yenaŋ, ³ mena ɗɔɔ ba gyoowɔ yebɔɔ keŋ man mɔna ba te naa de Gbenjyoo Yesu woo ñon ya. ⁴ Be ka seŋ botɔɔ bɛɛ gyuen nombia keŋa man nɛ, karatete dokolon te baala bala baŋ ba doona kegbase wolomɛɛ ñan ñɛɛ ñalakee ñgba akaralɛɛ nɛ kaa bɛɛwɔ lee be ɗɔɔ. ⁵ Gyakolon kyana ala baŋ te be goŋase ba nyeeya. Keŋte baala baŋ bɔɔse wɔ nyiaa, “Weera ɗɔɔ te ɛ ne keo walaŋ ñon ɔ delena nɛ woya dɛɛ? ⁶ ɔ be kyaa kebo ya ɔ te fom. ɛ te wolee nombia ñan ɔ be yako ñon debaŋ keŋ ɔ kyaa ɛ gyaŋ Galelia nɛ nyiaa, ⁷ ‘Kaboena nyi baa lese maŋ Deniwalan Bu ñon fa nombiakumɛɛyɛɛera, na baa gyɔ maŋ nyeelabia sakaa ɔpaɗɗaŋ ɗɔɔ na maa yeŋ. Mɔna weeya atoorote na Wurubuarɛ waa gyusu maŋ lee yeŋ

man.’ ” ⁸ Botɔɔ te ala ban tɔɔse ɔ nɔɔwoya keɲa. ⁹ Be ka lee yebɔɔ keɲ tɛɛ nɛ, ba ke yako nombia keɲa pou fa ɔ kpilala kufu daale ban na ɔ kaseela akan ban pou. ¹⁰ Mɛɛre Magedala na Gyoana na Gyemisi ɔ naa Mɛɛre, na ala akan ban be kpuɛ na wɔ nɛ gyuu la ke yako nombia keɲa fa kpilala ban. ¹¹ Mɔna kpilala ban gyueɲwɔ nyi ɲan ala ban be yako nɛ pou yɛɛ diyin nombia ɲa, mena dɔɔ ba te lɛɛ wɔ di ya. ¹² Keɲte Pita ɲon korowɔ yeu gyu yebɔɔ keɲ tɛɛ. ɔ ke buɲawɔ do ɔ sibii kɛɛ yebɔɔ keɲ man na, ɔ naa akaralɛɛ keɲ bɔɔ mo milii e nɛ kaageɲ doo la. Botɔɔ te ɔ besewɔ gyu dɛɛ na ɔ na gyueɲ nombia ɲan be kɔɲ nɛ man.

Yesu kalese ɔ wose wola ɔ kaseela bala baale
Maake 16:12-13

¹³ Mena wee kenarɲ nɛ, Yesu kaseela bala baale leewɔ Gyerusalɛm donɔɔ man beɛ gyu donɔɔbii daale keɲ bɛɛ baake ke nyi Emause nɛ man. Lee botɔɔ gyu Gyerusalɛm donɔɔ man gyae ke yɛɛ ɲgba gbɛɛkemaase nyetooro (kilometase kufu daale) nɛ. ¹⁴ Na be dɔɲɛɛ bɛɛ yɔɔ nombia ɲan be kɔɲ nɛ afa. ¹⁵ Ba ke ta bɛɛ yɔɔ afa keɲa nɛ, Yesu gbagba kaa bɛɛwɔ lee be dɔɔ. ¹⁶ Mɔna be ta gyem nyi Yesu ɲonarɲ ya.

¹⁷ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Wɔɲ afa yaa ɛ dɔɲɛɛ ɛ ne yɔɔ mena?” Keɲte be dɔɔwɔ seɲ waraɲase man. ¹⁸ Te be man ɲolo ɲon bɛɛ baake e nyi Kilopase nɛ bɔɔse Yesu nyiaa, “N yɛɛ ɲɔɔle e Gyerusalɛm donɔɔ man kebo, keɲ n ba gyen kpene keɲ be kɔɲ weeya ala keɲa yee?”

¹⁹ Botɔɔ te Yesu bɔɔse wɔ nyiaa “Wɔɲ nombia kɔɲala?” Keɲte be tiranɔɔ fa e nyiaa, “Yesu Nasarete baale ɲon wose man nombia. Balee kei yɛɛ Wurubuarɛ dekperɲkperɲgyɔɔre e te ɔ kekolosi na ɔ nombia ɲan ɔ be yɛɛ nɛ, lesewɔ wola nyi Wurubuarɛ kpuɛ na e te balarɲ mɔ lɛɛ e di. ²⁰ Wurubuarɛ saese kegyiise na de

donɔɔ kegyiise lese na e fa nyi baa ko, te be gyɔɔ e sakaa ɔpanɔan ɔɔɔ. ²¹ Mɔna nafa ɔn te de loo yakaa ɔ ɔɔɔ nyi waa kaa lɛɛ Iseraetena nyee. Gyɛɛ yɛna weeya atoorote ɛgba kɛɛna pou be kɔɛ nɛ. ²² Kɛɛna wɔle nɛ, ala baale ban be kpuɛ na daa nɛ kɔɛawɔ kaa yako daa gyakolonɔ nombia ɛaale. Be kpa be karatɛɛwɔ gyu yebɔɔ keɛ tɛɛ, ²³ mɔna ba te naa Yesu woo ɔn ya te ba besewɔ kɔɛ kaa yako nyi, Wurubuarɛ kpilala bala baale kaa lese ba wose wola wɔ, te be yako wɔ nyi Yesu delena. ²⁴ De man baale mɔ gyuu yebɔɔ keɛ tɛɛ na, ba ke naa kpene kamasɛ ɛgba mena keɛ ala ban be yako nɛ mɔna ban mɔ te naa Yesu ɔn ya.”

²⁵ Botɔɔ te Yesu yako wɔ nyiaa, “O ɛmɛɛ ayinɛna, weera ɔɔ te ɛ yɛɛ nyɔɛnyɔɛ na nombia ɛan pou Wurubuarɛ akpenkpenɛgyɔɔra ban be yako see nɛ ke lɛɛ di mena. ²⁶ Tekaboena nyi nyeelɛɛre ɔn Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔɛ nɛ, waa naa diyem kei pɛna waa gyoo ɔ gyoori keɛ man yee?” ²⁷ Botɔɔ te Yesu fiasɛɛ ɔ na wola wɔ kpene keɛ bɔɔ ɛmarase Mosesi mmaraase ɛan man, na ɛan Wurubuarɛ akpenkpenɛgyɔɔra be yako see lee ɔ wose man nɛ man.

²⁸ Be ka benaa donɔɔbii keɛ man bee gyuu nɛ, Yesu yɛɛwɔ ɛgba ɔ ne gbaa waa lan nɛ. ²⁹ Mɔna be waase e nideli nyi, “Tɛɛ te yuu ɔɔ waa kɔɛ kaa doo be gyan.” Mena ɔɔ ɔ gyuuwɔ kekyaa be gyan.

³⁰ ɔn na wɔ ke kyaa baa di nɛ, ɔ moo bodobodo te ɔ fanewɔ do Wurubuarɛ nɔɔ te ɔ kɛɛɛ ke kpala wɔ. ³¹ Botɔɔ te be sia gyuusuwɔ te ba gyeɛawɔ nyi Yesu ɛnan, keɛte ɔ ɛaalaawɔ be siaman. ³² Keɛte be bɔɔse ɔɛna nyiaa, “Deban keɛ ɔ ne kolosi na daa gbɛɛnaa man te ɔ ba lese Wurubuarɛ nombia ɛmarasɛn see ɛan man wola daa nɛ, de wɔe te lɔ daa yee?”

³³ Debokenaŋ man te ba korowɔ biley bese gyu Gyerusalem donɔɔ man. Botɔɔ te ba ke naa kpilala kufu daale baŋ na balaŋ akaŋ baŋ te yilaa botɔɔ ³⁴ na bɛɛ yako nyiaa, “Ampaŋ de Gbenjyoo ŋon te fom! ɔ ta lese ɔ wose wola Simɔn!” ³⁵ Botɔɔ te kaseela bala baŋ mɔ yako wɔ kpene keŋ be kɔŋ Emause gbɛɛnaa man nɛ, na mena keŋ Yesu be kɛɛɛ bodobodo kpala wɔ te bɔɔ gyem nyi ŋon ŋonaŋ nɛ.

Yesu kalese ɔ wose wola ɔ kaseela baŋ

Mateo 28:16-20; Maake 16:14-18; Gyɔn 20:19-23; Kpilala 1:6-8

³⁶ Ba ke gyakaa bee kolosi ɔ wose nombia keŋa nɛ, Yesu gbagba kaa seŋawɔ be gyaŋ te ɔ yako wɔ nyiaa, “Wosefɛɛɛreŋ dɛɛ kyaa ɛ man.” ³⁷ Be ŋeŋawɔ te gyakolon kyana wɔ, na baŋ gyeŋ nyi woo yaa be naawɔ. ³⁸ Keŋte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “Wɔŋ dɔɔ te ɛ ne yee yaa wɔŋ dɔɔ te ɛ ne lɛɛ aŋmaareŋ ɛ nyeeya man? ³⁹ ɛ kɛɛ me nyiŋmaase na me nawɔɔ! Maŋ gbagba ŋonaŋ. ɛ tina maŋ kɛɛ! Nawolo nyi woo be dana wosenaane na ŋɔɔ ŋba mena keŋ ɛ ne naa maŋ dana nɛ ya.” ⁴⁰ ɔ kekolosi taŋ nɛ, ɔ moo ɔ nyiŋmaase na ɔ nawɔɔ wola wɔ. ⁴¹ Nombia ŋan doo be nɔɔ te yɛɛ wɔ gyon gbaa keŋ nyi ba te lɛɛ di ya. Keŋte Yesu bɔɔse wɔ nyiaa, “ɛ dana weenɛɛ ŋaale kɛbo?” ⁴² Keŋte ba moo kpebii keŋ bɔɔ ŋasee ke nɛ dugun fa e. ⁴³ Te ɔ lɛɛ ke tao be siaman botɔɔ.

⁴⁴ Keŋte ɔ yako wɔ nyiaa, “Debaŋ keŋ me kyaa ɛ gyaŋ nɛ me yako ŋon nyiaa, nombii kamaɛ keŋ bɔɔ ŋmarase Mosesi mmaraase ŋan man, na ŋan Wurubuarɛ akpenkpenjyɔɔra be ŋmarase see na ŋan bɔɔ ŋmarase see nɔɔneŋ tɔne man lee ma wose man nɛ, kaboena nyi ŋe dɛɛ kɔŋ mena.” ⁴⁵ Botɔɔ te ɔ toro ba agyueŋ na baa nyiŋ nyii Wurubuarɛ nombia aŋmaraseŋ see ŋan man.

⁴⁶ Keŋte Yesu yako wɔ nyiaa, “Be yakowɔ Wurubuarɛ

nombia aɲmaraseɲ see ɲan man nyiaa, nyeelɛɛre ɲon Wurubuarɛ be yako see nyi waa kɔɲ nɛ, waa naa diyem na waa yeɲ mɔna ka weeya atoorote keɲ na waa foɲ lee yeɲ man, ⁴⁷ te baa kolosi Wurubuarɛ nombia ɔ yele man fa balan pou tɛɛle kei dɔɔ, na baa kyɛɛkee lee be gbɛɛneɲ kumɛɛ man na baa kɔɲ Wurubuarɛ gyaɲ, na Wurubuarɛ ka mo be nombiakumɛɛ kyɛɛ wɔ. Baa fiasɛɛ lee Gyerusalɛm donɔɔ man, pɛna baa gyu donɔɔse akan ɲan man. ⁴⁸ ɛmɛɛ yeɲa balan baɲ ɛ ke di mena nombia keɲa wose man adansɛɛ. ⁴⁹ Maa mo me kya Wurubuarɛ felij ɲon ɔ be yako see nyi waa fa ɲon nɛ kaa do ɛ man. Mɔna ɛ kyaa Gyerusalɛm donɔɔ man kebo kelii debaɲ keɲ waa mo mena donɲ kei lee adido kaa do ɛ man.”

Yesu kegyu adido

Maake 16:19-20; Kpilala 1:9-11

⁵⁰ Keɲte Yesu moo ɔ kaseela baɲ lee donɔɔ kenan man gyu Bɛtani donɔɔ nɔɔman, botɔɔ te ɔ gyinaa ɔ nyiɲmaase adido te ɔ hiraa ɔ kaseela baɲ. ⁵¹ ɔ kee hiraa wɔ nɛ, ɔ tinaa wɔ yela te Wurubuarɛ moo e laɲ adido. ⁵² Keɲte ba som e te ba moo kenyaɲee dinaa bese kɔɲ Gyerusalɛm donɔɔ man, ⁵³ te debaɲ kamaɛ na bee gyu ke kyaa Wurubuarɛ ɔsom deni dinaa keɲ man lese Wurubuarɛ yele.

WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA NŌŌKEBAKESEE WŌLE
DeLo: WURUBURE NOMBIA KPAAKPAA NŌŌKEBAKESEE WŌLE New
Testament

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: DeLo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun
2022

80e9f745-c10c-5e3f-94bb-9d65aa1a1b11